

หลักปกครองอำเภอ

จำลอง

พลเดช

352
จ 3771

บันทึก
เลขทะเบียนหนังสือพิมพ์
หอสมุดแห่งชาติรับมั่งคณาภิเษก
จันทร์

หลักปกครองอำเภอ

โดย

นายจำลอง พลเดช
รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต

กรมการปกครอง
กระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครอง

ขอ

กรมการปกครอง

กรมการปกครอง

เลขที่ กม

352

เลขที่

ก 3778

เลขที่ ก ๓๖๔๖๗๗๐๘.

สารบัญ

หน้า

ข้อความทั่วไป.....	๑
หมวดที่ ๑ อำเภอ.....	๓
ส่วนที่ ๑ การจัดตั้งอำเภอ.....	๔
ส่วนที่ ๒ การจัดตั้งกิ่งอำเภอ.....	๘
ส่วนที่ ๓ พนักงานปกครองอำเภอ.....	๑๑
ส่วนที่ ๔ อำนาจหน้าที่ของอำเภอโดยทั่วไป.....	๑๖
บทที่ ๑ อำนาจหน้าที่ของอำเภอตามพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน.....	๑๕
บทที่ ๒ อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะ ปกครองท้องถิ่น.....	๓๑
หมวดที่ ๒ อำนาจหน้าที่ของอำเภอเกี่ยวกับการบำบัดทุกข์และ บำรุงสุขของประชาชน.....	๔๓
ส่วนที่ ๑ อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบำบัดทุกข์ของประชาชน.....	๔๓
บทที่ ๑ การรักษาความสงบเรียบร้อยในทางปกครอง.....	๔๖
ตอนที่ ๑ การรักษาความสงบ.....	๔๖
ข้อ ๑ การรักษาความสงบในเวดามังงานักชดถุข.....	๔๘

ข้อ ๒	การระงับเหตุการณืผิดปกติ	๕๘
ข้อ ๓	การป้องกันและระงับเหตุร้าย	๕๐
	ตอนที่ ๒ การรักษาความปลอดภัย	๕๓
ข้อ ๑	การป้องกันและระงับสาธารณภัย	๕๔
	ก) การป้องกันและระงับอัคคีภัย	๕๕
	ข) การป้องกันอุทกภัย	๕๗
ข้อ ๓	การบรรเทาทุกข์ภายหลังสาธารณภัย	๕๘
	ตอนที่ ๓ การรักษาสภาพของประชาชน	๖๑
ข้อ ๑	การป้องกันและระงับโรคภัย	๖๒
ข้อ ๒	การป้องกันและระงับเหตุรำคาญ	๖๕
ข้อ ๓	การควบคุมอาคารผิดสุขลักษณะ	๖๗
ข้อ ๔	การควบคุมตลาดและสถานที่เอกชน	๖๘
	บทที่ ๒ การรักษาความสงบเรียบร้อยในทางคดี	๗๑
	ตอนที่ ๑ การสืบสวน	๗๑
ข้อ ๑	การสืบสวนกรณีซึ่งยังมีไต่ถามความผิด	๗๒
ข้อ ๒	การสืบสวนกรณีซึ่งเกิดความผิด	๗๓
	ตอนที่ ๒ การสืบสวน	๗๕
ข้อ ๑	การออกหมายอาญา	๗๖
ข้อ ๒	การสืบสวนพยาน	๘๑
ข้อ ๓	การทำสำนวนคดี	๘๓

ส่วนที่ ๒ อำนาจหน้าที่ของอำเภอเกี่ยวกับการบำรุงสุข

	ของประชาชน.....	๘๖
บทที่ ๑	การบำรุงท้องที่.....	๘๗
ตอนที่ ๑	การบูรณะชนบท.....	๘๗
ข้อ ๑	แผนการบูรณะชนบท.....	๘๗
ข้อ ๒	การบูรณะและตั้งเสริมสวัสดิภาพของ ประชาชน ๒๔๕๒.....	๘๘
ตอนที่ ๒	การสุขาภิบาล.....	๑๐๓
ตอนที่ ๓	การบำรุงทางคมนาคม.....	๑๑๐
บทที่ ๒	การตั้งเสริมอาชีพ.....	๑๑๔
ตอนที่ ๑	การตั้งเสริมอาชีพในทางเกษตร.....	๑๑๔
ข้อ ๑	การตั้งเสริมอาชีพปลูกพืช.....	๑๑๖
ข้อ ๒	การตั้งเสริมอาชีพเลี้ยงสัตว์.....	๑๑๘
ข้อ ๓	การทำสวนครัวและเลี้ยงสัตว์.....	๑๒๐
ตอนที่ ๒	การตั้งเสริมอาชีพทางพาณิชย์และ อุตสาหกรรม.....	๑๒๕
ข้อ ๑	การตั้งเสริมพาณิชย์กรรม.....	๑๒๕
ข้อ ๒	การตั้งเสริมอุตสาหกรรม.....	๑๒๗
บทที่ ๓	การตั้งเสริมการศึกษา.....	๑๓๐
ตอนที่ ๑	การจัดให้มีสถานที่เล่าเรียน.....	๑๓๑

ตอนที่ ๒	การควบคุมการอบรมสั่งสอน.....	๑๓๔
ตอนที่ ๓	การกวาดขันผู้ปกครองให้ส่งเด็ก เข้าโรงเรียน..... ..	๑๓๖
บทที่ ๔	การช่วยเหลือในการครองชีพของประชาชน	๑๔๒
ตอนที่ ๑	การจัดสรรที่ดินเพื่อการครองชีพ..... ..	๑๔๒
ตอนที่ ๒	การอาคารสงเคราะห์ (การตั้งคม- สงเคราะห์ต่าง ๆ)	๑๔๘
ตอนที่ ๓	การช่วยเหลือในกรณีขาดแคลนข้าว.....	๑๕๒
บทสรุป.....		๑๕๗

คำนำ

หนังสือ “หลักปกครองอำเภอ” ที่อยู่ในมือท่านนี้ แต่งขึ้นตามแนว
วิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้าที่ได้ผ่านการตรวจของคณะกรรมการ ซึ่งตัวมันแต่เป็น
อาจารย์ฝ่ายปกครองผู้ทรงคุณวุฒิ ของ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ ดำเนิน
ขึ้นด้วยความยากลำบากเป็นเวลานาน จึงขออภัยที่ต้องลำบาก ความเป็นมา
ให้ทราบพอเป็นสังเขป

ภายหลังที่ข้าพเจ้าได้ศึกษา กฎหมาย ในมหาวิทยาลัย ธรรม
ศาสตร์จนสำเร็จปริญญาตรีได้ ธรรมศาสตร์บัณฑิตเมื่อเดือนมิถุนายน พ. ศ.
๒๔๘๓ ได้ย้ายจากกรมประชาสัมพันธ์มารับราชการกรมมหาดไทยในตำแหน่ง
เสมียนอำเภอบางขุนเทียน ใช้เวลา ๒ ปี เรียนชั้นปริญญาโททางรัฐศาสตร์
จบภาค ๓ จึงได้ยื่นขอทำวิทยานิพนธ์ในภาค ๒ ต่อมหาวิทยาลัย โดยอาจารย์
ประยูร กาญจนคดี เป็นอาจารย์แนะนำ ในหัวข้อเรื่องอำนาจหน้าที่ของกรม
การอำเภอเกี่ยวกับการระงับทุกข์บำรุงสุขประชาชน แต่ยังมีได้ลงมือเขียน
เผอิญให้ถูกย้ายไปรับราชการเป็นอักษรเลขที่จังหวัดภูเก็ต จึงทำการเขียนไป
ได้เล็กน้อย ก็ต้องย้ายไปเป็นปลัดอำเภอกระทู้เสียอีก

หัวข้อวิทยานิพนธ์ นับว่ายากมากเพราะอำนาจหน้าที่กรมการอำเภอ
ดังกล่าวนี้ แม้แต่ท่านศาสตราจารย์ ดร. มาตย์ หะนันทน คนบดียังแสดงความ
รังเกียจกับข้าพเจ้าภายหลังว่า ค่อนข้างจะยากและกว้างขวางเกินไป เป็นการ

ประมวลงานของอำเภอทั้งหมดมาลงไว้ และหน้าที่ของอำเภอก็กระจัดกระจาย
อยู่ในกฎหมายต่าง ๆ มากมาย ทุกคนย่อมทราบแล้วว่า อำเภออยู่ใกล้ชิด
ราษฎรจะต้องบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้เพียงพอ เพราะราษฎรได้รับทุกข์ร้อน
อย่างไร ก็มาหาอำเภอให้ช่วยระงับและบำรุงให้ได้รับความสุข

ข้าพเจ้าได้ใช้เวลาว่างนอกเวลาดำเนินการปักษ์อยู่ ๒ ปีเศษ ทำวิทยานิพนธ์
โดยท่านอาจารย์ประยูร คิดต่อกับข้าพเจ้าทางจุดหมาย จนดำริถึง
ทางไปรษณีย์ ซึ่งท่านอาจารย์ได้ตรวจแก้ไขจนจะเรียบร้อยอยู่แล้ว พอได้
ทางการได้ ประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.
๒๔๘๕ ท่านอาจารย์ฯ จึงส่งวิทยานิพนธ์นี้มา ข้าพเจ้าเพื่อให้แก้ไขปรับปรุงเสีย
ใหม่ ทั้งนี้เพราะกฎหมายฉบับนี้ได้เปลี่ยนแปลงหลักการโดยยกเลิกกรมการ
อำเภอ มอบอำนาจให้นายอำเภอ บริหารงานอำเภอแต่ผู้เดียว โดยเด็ดขาด
ภายหลังที่ได้แก้ไขเสร็จแล้วก็ได้เดินทางไปมาติดต่อกับมหาวิทยาลัย ขอเปลี่ยน
หัวข้อเรื่องเป็น อำนาจหน้าที่ของอำเภอเกี่ยวกับบำบัดทุกข์บำรุงสุขประชาชน

ต่อจากนั้นมา ข้าพเจ้ากลับไปรับราชการที่จังหวัดภูเก็ตตามปกติ
และรอกอยมาเป็นเวลาหลายเดือน จนกระทั่งข้าพเจ้าถูกย้ายไปเป็นจำจังหวัด
กระบี่ในเดือนเมษายน ๒๔๘๕ และในเดือนกันยายนปีนั้นเองก็ได้รับแต่งตั้งเป็น
ผู้ตรวจการเทศบาลจังหวัดกระบี่ ข้าพเจ้าจากท่านอาจารย์ฯ ย้ายมาอยู่ จนถึง
พ.ศ. ๒๔๘๖ ในเย็นวันที่ ๕ พฤษภาคม เวลา ๑๗.๐๐ น. ขณะข้าพเจ้ากำลังทำ
การตรวจงาน อยู่ตึกสำนักงานเทศบาลเมืองกระบี่ ก็ได้รับ โทรเลขจากท่าน
อาจารย์ประยูรฯ แจ้งว่า ท่านจะเดินทางมาถึงภูเก็ตในวันที่ ๓ ให้ข้าพเจ้านำ

ดำเนินวิทยานิพนธ์ไปตรวจแก้ จึงต้องเข้าเรือนมาในคืนวันนั้น แด่นเรือ
๑๒ ชั่วโมง รุ่งเช้าไปหาท่านอาจารย์ทันทีใช้เวลาตรวจแก้อยู่ ๕ วัน ความจริง
ท่านอาจารย์กำหนดมาตรวจราชการเพียง ๓ วัน แต่ด้วยความกรุณาอย่างหาที่
เปรียบมิได้ สละเวลาให้อีก จนต้องโทรเลขเตือนเวลาที่จะไปตรวจราชการ
ถึงขงลา เมื่อเดินทางกลับกระบี่ แล้วก็จัดพิมพ์ส่งไปให้ท่านอาจารย์ตรวจดู
เต็มรูปอีกครั้งหนึ่ง แต่ในระหว่างนั้นเองทราบ ว่าท่านอาจารย์เดินทางไปต่าง
ประเทศ พอกลับมาเป็นจังหวัด ชีพเจ้า เดินทางมา ราชการที่กระทรวง
มหาดไทย เป็นความกรุณาของท่านอาจารย์ให้ชีพเจ้าได้มีโอกาสพบทบทวน
การคำภายในทุกวัน วิทยานิพนธ์จึงสำเร็จเรียบร้อยส่งมหาวิทยาลัยและผ่าน
การสอบได้ประกาศผลเมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๓๗ ผลสำเร็จครั้งนี้ กล่า
ว่าได้ว่า ชีพเจ้าเป็นคนแรกที่สอบได้ได้ชั้นปริญญาโทโดยทำวิทยานิพนธ์
ในขณะที่อยู่ต่างจังหวัดอันห่างไกลจากครุบาลอาจารย์และคำหรับคำรา

ดังแต่นั้นมา ชีพเจ้าก็ได้รับจดหมายจากข้าราชการฝ่ายปกครอง
และประชาชนเป็นจำนวนมาก ขอร้องให้พิมพ์ขึ้นใหม่อีกเพื่อจะได้ไว้ใช้
การศึกษา ชีพเจ้าอยากจะสนองความต้องการ แต่ขัดข้องด้วยเหตุ ๒ ประ
การ คือ วิทยานิพนธ์เป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยประการหนึ่ง และไม่มีทุน
รอนค่าพิมพ์อีกประการหนึ่ง จึงมิได้จัดทำ เวลาดังเดยมาจนถึงปลายปี
พ.ศ. ๒๕๔๘ ด้วยความรีบร้อนขึ้น จึงได้ปรารภเรื่องกับ ร.ต.อ. เบียม
บุญยะโชติ ผู้อำนวยการบริษัทไทยบริการ จำกัด ซึ่งท่านยินดีช่วยเหลือ
โดยให้คุณกระเชียร สุดจิตตานนท์ กรรมการจัดการบริษัทฯ จัดการพิมพ์

ฉ

หนังสือเดิมขึ้นให้ตามความประสงค์ จึงจะขอขอบพระคุณท่านทั้งสอง
ได้

ข้าพเจ้าได้เขียนหนังสือหลักปกครองอำเภอ โดยคัดลอกจาก
วิทยานพนธ์ หากแต่เขียนขึ้นเพียงอาศัยแนวและหลักการบางส่วนของ
ส่วนเนื้อหาสาระสำคัญนั้นได้ทำการปรับปรุง และเพิ่มเติมขึ้นให้เหมาะสมและ
เป็นประโยชน์อย่างแท้จริง โดยเฉพาะที่เป็นหลักการปกครอง ส่วนข้อปลั้ก-
ย้อยเป็นเรื่องที่ผู้อ่านพิจารณาวินิจฉัยเอง จึงหวังว่า หนังสือเดิม คงจะ
เป็นประโยชน์แก่ท่านไม่มากนักน้อย วัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ให้เป็นวิทยา-
ทานยิ่งกว่าอย่างอื่นใด เพราะการให้วิชา ย่อมมีคุณค่าและยั่งยืนถาวร
กว่าการให้ทรัพย์สินเงินทอง หนังสือนี้เป็นประโยชน์แก่เจ้าพนักงานฝ่ายปก-
ครองและประชาชนที่ควรจะมีใจเพื่อการศึกษา นับว่าได้อุปถัมภ์ในบรรณพิ-
ภพของเมืองไทยเพิ่มจำนวนอีกเล่มหนึ่ง หากมีขอบกว้างอย่างใดบ้างก็
โปรดอภัยแก่ข้าพเจ้าผู้อ่อนในภูมิวุฒิด้วย แต่จะมีความดีอยู่บ้าง ขอให้อภัย
เป็นของ บรรดา คณาจารย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยเฉพาะท่านอาจารย์
ประยูร กาญจนาคุต ผู้เดิมอธิบดีแห่งกฎหมายปกครองยุคปัจจุบันที่ได้ประ-
สิทธิ์ประสิทธิ์บัญญัติความรู้ให้แก่ข้าพเจ้าด้วยเถิด

(นายจำลองพลเดช)

๑๐ ธันวาคม ๒๔๘๘

๒๑ ขอบสัจจิต ดุสิต พระนคร

คำนิยม

หนังสือ “หลักปกครองอำเภอ” ของ นายจำลอง พดเศษ
รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต เป็นวิทยานิพนธ์ ซึ่งนายจำลอง พดเศษ ได้แต่งขึ้น
เพื่อตอบปริญาโท และก็ทำให้ความจำเริญแจ่มแจ้งเป็นอย่างดี ฉะนั้นจึง
เป็นหลักฐานที่แสดงได้ว่าเป็นหนังสือที่ประกอบด้วยหลัก กฎหมาย และ หลัก
ปฏิบัติในการปกครองอำเภออันจะเป็น ประโยชน์แก่ผู้ศึกษา และ ผู้ที่มีหน้าที่
ในการปกครองเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะว่า นอกจากจะให้ความรู้ในทางหลัก
วิชาการแล้ว ยังให้ความรู้ในทางปฏิบัติซึ่งผู้แต่งได้เคยมีความชำนาญมา
ในฐานะเป็นผู้ที่เคยรับราชการในส่วนภูมิภาคมาเป็นเวลายาวนาน

หน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้ปกครองท้องที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชั้น
อำเภอ ซึ่งนับเป็นหน่วยการปกครองที่มีเจ้าหน้าที่เป็นข้าราชการสำหรับ
ติดต่อกับราษฎรในชั้นที่สุด ย่อมมีผลต่อกันมานานแล้วว่าหน้าที่สำคัญ
ทุกขันธ์ของประชาชน ซึ่งผู้แต่งก็ได้พยายามเน้นให้เห็นความสำคัญอัน
และพยายามชี้ให้เห็นว่าในการที่จะบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชนนั้น มี
หน้าที่จากต้องปฏิบัติอย่างไรบ้าง และผู้ที่จะสามารถเขียนให้เกิดความจริงได้
ก็ต้องเป็นผู้ที่เคยผ่านงานของอำเภอหรือจังหวัดมาแล้วอย่างเช่นผู้แต่งนี้ ฉะนั้น

ณ

ข้าพเจ้าจึงหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะ เป็น ประโยชน์แก่ผู้ ที่สนใจ ในการ ปกครอง
อำเภอในฐานะที่เป็นคู่มือได้เป็นอย่างดี.

ประยูร กาญจนกุล.

(ดร.ประยูร กาญจนกุล)

๖/๒ ขอยเกษมโสภณ บางกระบือ พระนคร

๓๐ มกราคม ๒๔๙๕

คำนิยม

เป็นที่ทราบกันดีว่า อำเภอบ้านคูนเป็นศูนย์รวมงานทุกสาขาของรัฐบาล ที่จะสนองและบำบัดความต้องการของประชาชนโดยตรง หน้าที่ของอำเภอจึงมิได้จำกัดแต่เฉพาะงานมหาดไทยดังที่บางท่านเข้าใจเท่านั้น แต่รวมถึงงานของทุกกรมกระทรวงที่ประชาชนจะต้องติดต่อกับทางราชการด้วย การรวบรวมอำนาจหน้าที่ของอำเภอให้ครบถ้วน จึงเป็นการยาก และยังมีได้ปรากฏความผิวดิจดทำขึ้น การที่คนจำต้อง พดเศษ ไ้เตรียมเรียงวิทยานิพนธ์เรื่องนั้น จึงนับว่าเป็นการช่วยเหลือทางหนึ่งที่ดีสร้างงานนั้น

หัวข้อของวิทยานิพนธ์นี้เป็นหัวข้อที่กล่าวกันติดปากของทั่ว ๆ ไป และเป็นหัวข้อที่หมอบเขตกว้างขวาง วิทยานิพนธ์จึงรวบรวมอำนาจและหน้าที่ ที่สำคัญ ๆ ของอำเภอพอที่จะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติงานของข้าราชการฝ่ายปกครองเป็นอย่างดี

ข้าพเจ้าพอใจที่วิทยานิพนธ์นี้ได้บรรจุอำนาจหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ไว้โดยละเอียด พระราชบัญญัติฉบับนี้ปกครองทั่วไป ย่อมเห็นพ้องกันว่า เป็นพระราชบัญญัติที่ไม่ตาย แม้จะประกาศใช้มา ๔๐ ปีเศษแล้วก็ตาม ข้อความที่บัญญัติไว้ยังคงใช้เป็นประโยชน์ได้

แม่ในปัจจุบัน นอกจากนึ่งเป็นพระราชบัญญัติลักษณะที่แต่งการปฏิบัติ
ของเจ้าหน้าที่ไปในตัวด้วย.

ธีระ ธีระ

(ดร. ชำนาญ ยุวบูรณ์)

๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๕

บ้านถนนพิษณุโลก พระนคร

หลักปกครองอำเภอ

ข้อความทั่วไป

การจัดระเบียบราชการบริหารของประเทศไทยแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน
คือ ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น

ก. ราชการส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวง ทบวงกรม และทบวง
การเมืองต่าง ๆ ซึ่งจัดให้มีกระทรวง ๓๕ กระทรวง และกรมขึ้นอยู่ในสังกัด
โดยเป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม ทบวง เป็น
หน่วยราชการที่เล็กกว่ากระทรวง แต่ใหญ่กว่ากรม ภายในกรมหนึ่งแบ่ง
ออกเป็น กอง แผนก และหมวด

ภายในกระทรวงหนึ่ง มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคนหนึ่งและ
รัฐมนตรีช่วยว่าการอีกหนึ่งหรือสองคน นายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าคณะ
รัฐมนตรี บังคับบัญชาสำนักนายกรัฐมนตรีซึ่งมีฐานะเท่ากระทรวง ตำแหน่ง
รัฐมนตรีเป็นตำแหน่งการเมือง ส่วนตำแหน่งประจำบริหารราชการใน
กระทรวงหนึ่ง ๆ นั้น มีปลัดกระทรวงเป็นผู้บังคับบัญชาดำเนินงานกระทรวง
และกรมต่าง ๆ ซึ่งมีอธิบดีเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดในกรมนั้นขึ้นอยู่ แต่
กรมมหาดไทย หัวหน้าแผนก หัวหน้าหมวด เป็นผู้บังคับบัญชาตาม
ลำดับอีกด้วย

ข. ราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ ภาค จังหวัด อำเภอ ภาค
คือ จังหวัดหลายจังหวัดรวมกันจัดเป็นภาค ซึ่งจะตั้ง ยบ และเปลี่ยนแปลง
เขตได้แต่โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ในภาคหนึ่งมีผู้ว่าราชการภาคคน
หนึ่งเป็นหัวหน้าปกครองบังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบในเขตภาคนั้น

ส่วนจังหวัด ได้แก่ หลายอำเภอรวมกันจัดเป็นจังหวัดขึ้น มีฐานะ
เป็นนิติบุคคล ซึ่งจะตั้ง ยบ และเปลี่ยนแปลงเขตได้แต่โดยตราเป็นพระราช
บัญญัติ ในจังหวัดหนึ่งให้มีคณะกรรมการจังหวัดเป็นที่ปรึกษาของผู้ว่า
ราชการจังหวัดในการบริหารราชการแผ่นดินในจังหวัดนั้น

สำหรับอำเภอ ได้แก่ หน่วยงานราชการบริหารรองจากจังหวัด ซึ่ง
จะตั้ง ยบ และเปลี่ยนแปลงเขตได้แต่โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ใน
อำเภอหนึ่ง มีนายอำเภอคนหนึ่ง เป็นหัวหน้าปกครองบังคับบัญชาบรรดา
ข้าราชการในอำเภอและรับผิดชอบงานบริหารของอำเภอหนึ่ง นอกจากนี้จะมี
นายอำเภอเป็นหัวหน้าบังคับบัญชาและรับผิดชอบแล้ว ยังมีปลัดอำเภอ
และหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ ซึ่งกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ดัง
มาประจำให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ช่วยให้นายอำเภอ และมีอำนาจบังคับ
บัญชาข้าราชการส่วนภูมิภาค ซึ่งสังกัดกระทรวงทบวงกรมนั้นในอำเภอหนึ่ง

ค. ราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ การจัดให้ท้องถิ่นที่เห็นสมควร
ให้ราษฎรมีส่วนในการปกครองท้องถิ่น โดยจัดเป็นเทศบาลและสุขาภิบาล

หมวดที่ ๑

อำเภอ

อำเภอเป็นหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาค ลำดับถัดรองลงมา
จากจังหวัด ตามธรรมชาติอำเภอแบ่งเขตการปกครองส่วนย่อยออกเป็นตำบล
แต่อาจแบ่งออกเป็นกิ่งอำเภอได้อีกได้ แล้วแต่ความจำเป็นในทางปกครอง
ในเมื่อเห็นว่า ท้องที่ของอำเภอใดมีจำนวนพลเมืองและอาณาเขตกว้างขวาง
ประกอบกับการคมนาคมไม่สะดวกเพราะอยู่ห่างไกล ซึ่งไม่สะดวกในการที่
อำเภอจะปกครองให้ทั่วถึง จึงจัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอแบ่งย่อยออกไป ภาย
ในอำเภอหนึ่งมีนายอำเภอเป็นหัวหน้า เป็นผู้รับผิดชอบและบังคับบัญชา
สูงสุดในอำเภอหนึ่ง ๆ สำหรับกิ่งอำเภอ มีปลัดอำเภอประจำกิ่งอำเภอ
เป็นหัวหน้า บังคับบัญชาปลัดอำเภอของกิ่งอำเภอ จำนวนมากหรือน้อย
แล้วแต่ความจำเป็น นอกจากยังมีหัวหน้าส่วนราชการแผนกอื่น ๆ ซึ่ง
อยู่ทำนองเดียวกับอำเภอ เช่น ศึกษาธิการอำเภอ ตำรวจ บำไม่
ประจำอำเภอ ทดินอำเภอ ฯลฯ ซึ่งจัดระเบียบและระบการบริหารเช่นเดียวกับ
อำเภอทุกประการ ปลัดอำเภอประจำกิ่งอำเภอบังคับบัญชาในกิจการของกิ่ง
อำเภอทั้งหมด แต่กิ่งอำเภอจะต้องขึ้นอยู่กับอำเภอ ซึ่งมีนายอำเภอหนึ่ง ๆ
เป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรง

อำเภอ เป็นหน่วยการปกครองที่สำคัญมาก เพราะเป็นหน่วย
ที่ดำเนินงาน ของ รัฐติดต่อใกล้ชิดกับประชาชน อำเภอ ไม่มี สภาพเป็น
นิติบุคคลเหมือนกับจังหวัด เพราะถือว่าเป็นเขตการปกครองส่วนย่อยของ
จังหวัด รูปการปกครองอำเภอมีลักษณะสำคัญที่เกี่ยวกับการจัดตั้ง เจ้า-
พนักงานอำเภอที่ดำเนินการปกครอง ตลอดจนอำนาจหน้าที่ของพนักงาน
ปกครองอำเภอ ดังจะได้กล่าวต่อไป —

ส่วนที่ ๑

การจัดตั้งอำเภอ

แต่เดิมในหลักการจัดตั้งอำเภออาศัยพระราชบัญญัติลักษณะปก-
ครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ยู่จนทุกวันนี้ แต่เป็น
กฎหมายเกี่ยวกับอำเภอโดยตรง การจัดตั้งอำเภอภายในจังหวัดนั้น ผู้ว่า
ราชการจังหวัดเป็นผู้พิจารณากำหนดเขต แล้วรายงานเข้าไปยังรัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงมหาดไทย เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณา
เห็นชอบด้วยแล้ว จึงเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาและขอพระราชทาน
พระบรมราชานุญาต

แต่เมื่อได้ใช้ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน
พ.ศ. ๒๔๗๕ แล้ว หลักการอันนี้จึงเปลี่ยนไป ตามความในมาตรา ๓๔วรรค
สองแห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ บัญญัติไว้ว่า การจัด ยุบ และเปลี่ยนแปลง

เขตอำเภอ ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

ส่วนหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการจัดตั้งนั้น พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๙๕ มีได้กำหนดไว้ ยังคงเป็นไปตามหลักการที่กำหนดไว้ในมาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ซึ่งมีสาระสำคัญคือไปนี้ —

๑. เหตุผล

ท้องที่ ๆ จะยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอขึ้นเป็นท้องที่ ๆ มีชนมชนหนาแน่น ท้องที่กว้างขวาง มีความเจริญพอ หรือเป็นท้องที่ ๆ มีเขตติดต่อกับชายแดน หรือเป็นท้องที่ ๆ อยู่ห่างไกลกับอำเภอที่ปกครองมาก และมีใจราษฎรชกชม ราษฎรได้รับความเดือดร้อนหรือเป็นท้องที่ทรกนดาร แต่มีทรัพยากรธรรมชาติ มีประชาชนเข้าไปประกอบอาชีพ ทำมาหากินมากทั่วชนบทกระยะ ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า ท้องที่ใดจะขอให้ยกฐานะเป็นอำเภอได้นั้น ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องพิจารณาหลายทางด้วยกัน คือ

ก. สภาพท้องที่ — เจ้าหน้าที่จะต้องพิจารณาว่าท้องที่ ๆ จะจัดตั้งเป็นอำเภอมีอาณาเขตกว้างขวางเพียงไร มีตำบลใดบ้างที่เห็นควรให้ขึ้นอยู่กับอำเภอตั้งใหม่ ห่างไกลกับที่ว่าการอำเภอเดิมมากน้อยเพียงไร ราษฎรไปมาติดต่อกับอำเภอหรือเจ้าหน้าที่ออกตรวจท้องที่เป็นการสะดวกหรือไม่ ท้องที่นั้นจะเจริญต่อไปหรือไม่ อันจะเป็นเหตุให้ราษฎรเข้าไปอาศัยมากยิ่งขึ้น

ข. จำนวนพลเมือง — เมื่อพิจารณาว่าตำบลใดจะควรจัดเป็นอำเภอขึ้นนั้น ตำบลเหล่านั้นพอจะมีพลเมืองมากพออันจะเป็นกำลังทาง

เศรษฐกิจได้

ค. การคมนาคม - จะต้องดูว่า เป็นท้องที่ ใด อยู่ห่างไกล ราษฎรไปมาไม่สะดวกในการที่มาคิดต่อกับอำเภอเดิม ซึ่งต้องเดินด้วยเท้า การขนส่งสินค้าไม่สะดวก เป็นทางเปลี่ยว เหล่านี้เป็นต้น เห็นควรยกฐานะ เป็นอำเภอ เพื่อราษฎรจะได้รับความสะดวก

ง. เหตุภัยอันตราย - เป็นท้องที่กันดาร มีโรคภัยไข้เจ็บและโจร ร้ายชุกชุม ถ้าได้งบประมาณขึ้น โดยมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ตำรวจ และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ เช่น ตำรวจภูธร ทหาร บำไม่ ไปตั้งอยู่ประจำ ก็จะทำให้เหตุร้ายเหล่านั้นลดน้อยลง

๒. หลักเกณฑ์วิธีการจัดตั้งอำเภอ

เมื่อได้พิจารณาเห็นเหตุผลสมควรจะจัดตั้ง จะได้ดำเนินการจัดตั้ง ต่อไปตามเกณฑ์ ดังนี้

ก. กำหนดเขตท้องที่อำเภอ - มีเครื่องหมายแสดง ซึ่งถ้าเป็น ดั้งธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง ภูเขา ก็เป็นกรณี เพราะทำให้ เห็นเขตกันชน ถ้าไม่มีต้องบอกเขตเป็นเครื่องหมายไว้ และต้องให้ จุดเขตอำเภอชนทุกด้าน มีไหมทิวาเป่าอยู่นอกเขตอำเภอ เพราะถ้าหาก มีเช่นนั้น จะเกิดปัญหาในเรื่องการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมาย เกี่ยวกับการภาษีอากรและเขตอำนาจศาล

ข. กำหนดจำนวนตำบลทั้งหมดเข้าเป็นอำเภอ โดยกำหนดเขต ตำบลให้ตรงกับเขตอำเภอ จะให้ตำบลหนึ่งตำบลใดอยู่ในอำเภอเพียงส่วน

หนึ่งเท่านั้นไม่ได้ จะต้องให้อยู่ในเขตอำเภอทั้งตำบล

ถ้ามีที่ว่างเปล่า เช่น ทุ่งหรือป่า เป็นต้น อยู่ใกล้เขตท้องที่
อำเภอใด ผู้ว่าราชการจังหวัดก็ต้องกำหนดที่ว่างนั้นฝากไว้กับอำเภอ

ค. กำหนดที่ตั้งที่ว่าการ อำเภอ ให้อยู่ในที่ซึ่ง จะทำการปกครอง
ราษฎรในอำเภอนั้นได้ดีดก ค. จะต้องเลือกทำเลที่ตั้งอยู่ในชุมชน
เพราะว่าราษฎรจะต้องมีกิจกรรมติดต่อกับอำเภออยู่เสมอ ถ้าอยู่ห่างไกลจาก
ชุมชนชุมชนย่อมจะทำความไม่สะดวกให้แก่ราษฎร และจะทำให้เจ้าหน้าที่
ของอำเภออยู่ห่างไกลกับราษฎรเกินไป

เมื่อได้ทราบถึงเหตุผลที่จะจัดตั้งอำเภอ และได้ดำเนินการตั้ง
ถ้าวแล้วข้างต้น ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องรายงานขอความเห็นไปยังภาค
เพราะตามกฎหมายให้ภาคเป็นผู้ควบคุมเห็นชอบไปอีกชั้นหนึ่ง ฉะนั้นการ
เปลี่ยนเขตอำเภอก็ควรที่ผู้ว่าราชการ จังหวัด ได้หารือขอความเห็น ไปยังผู้ว่า
ราชการภาค เมื่อผู้ว่าราชการภาคเห็นชอบแล้ว จึงรายงานพร้อมด้วย
เหตุผลสำคัญต่าง ๆ และแผนที่แสดงอาณาเขตเสนอไปยังรัฐมนตรีมหาดไทย
เมื่อรัฐมนตรีเห็นชอบแล้วเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อดำเนินการออกเป็นพระราชกฤษฎีกา
ต่อไป

อย่างไรก็ตาม การจัดตั้งอำเภอขึ้นใหม่ในปัจจุบันนั้น เท่าที่
ปฏิบัติมา ส่วนมากกระทรวงมหาดไทยมักจะพิจารณาจากฐานะจากกิ่ง
อำเภอขึ้นมา เว้นแต่ในกรณีที่จังหวัดขึ้นใหม่ แต่การจัดตั้งกิ่งอำเภอ
ดำเนินการคล้ายคลึงกับการจัดตั้งอำเภอ ซึ่งจะได้อธิบายต่อไป

ส่วนที่ ๒

การจัดตั้งกิ่งอำเภอ

กิ่งอำเภอเป็นหน่วยการปกครองซึ่งรวมหลายตำบล แต่ไม่มีลักษณะพอที่จะตั้งเป็นอำเภอหนึ่งได้ เพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้

ก. จำนวนราษฎรไม่มากพอที่จะตั้งขึ้นเป็นอำเภอหนึ่งต่างหาก หรือ

ข. เป็นชุมชนชนบทมีราษฎรเป็นจำนวนมาก และอยู่ห่างไกลที่ว่าการอำเภอยากแก่การตรวจตรา แต่เขตท้องที่เล็กน้อยไปไม่สมควรจะตั้งขึ้นเป็นอำเภอ

เมื่อท้องที่ในอำเภอใดเข้าลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังกล่าวมานี้ จะแบ่งท้องที่นั้นเป็นกิ่งอำเภอเพื่อสะดวกแก่การปกครองก็ได้ ตามมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ แต่มีเงื่อนไขอยู่ว่าการตั้งกิ่งอำเภอนั้นควรที่จะทำต่อเมื่อมีความจำเป็น ในทางปกครองเท่านั้น ส่วนพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๗๕ มิได้กล่าวถึงกิ่งอำเภอได้เลย ฉะนั้นจึงจำต้องอาศัยพระราชบัญญัติปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ซึ่งวางหลักการจัดตั้งไว้ต้องมีสาระสำคัญต่อไปนี้

๑. ลักษณะท้องที่ ท้องที่ใดจะจัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอขึ้นนั้น จะต้องมลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้ -

ก. เป็นท้องที่กว้างขวาง ที่เจ้าหน้าที่ปกครองอำเภอไปตรวจตราให้ตลอดทั่วถึงได้ยาก แต่มีราษฎรน้อยไม่สมควรจะตั้งเป็นอำเภอหนึ่ง หรือ

ข. เป็นท้องที่ซึ่งมีราษฎรหนาแน่นเป็นจำนวนมาก และอยู่ห่าง

ไกลที่ว่ากำเภา ยากแก่การตรวจตรา แต่ท้องที่เล็กเกินไปไม่สมควร
จะจัดตั้งขึ้นเป็นอำเภอ

ในกรณี เช่นว่า ^๒จะแบ่ง ^๒ท้องที่ ^๗ออกเป็น ^๒กิ่งอำเภอ เพื่อสะดวกแก่
การปกครองก็ได้ แต่การตั้งกิ่งอำเภอนั้นมีเงื่อนไขว่า ควรทำแต่เมื่อมีความ
จำเป็น ในการ ปกครอง เท่านั้น ถ้าหาก อาจตรวจตรา ปกครอง ได้สะดวก ก็ไม่
จำเป็นต้องตั้งกิ่งอำเภอ

อำเภอหนึ่งจะมีกิ่งอำเภอเดียวหรือหลายกิ่งก็ได้ และแบ่งเขต
ออกเป็นตำบลเช่นเดียวกับอำเภอ

๒. เหตุอื่น ๆ ตามหลักปฏิบัติการจัดตั้งกิ่งอำเภอนั้นจะต้อง
พิจารณาถึงเหตุอื่น ๆ ประกอบอีกหลายประการ นอกจากลักษณะท้องที่
และจำนวนราษฎร ดังจะได้กล่าวต่อไปนี้ -

ก. สถิติคดีอาญา - ท้องที่ตำบลต่าง ๆ ที่จัดรวมกันเข้าเพื่อตั้ง
เป็นกิ่งอำเภอขึ้นนั้น ได้ปรากฏว่ามีจำนวนคดีอาญามากพอควร โดยผู้
ทำรายงานเก็บสถิติในปีก่อน ๆ มาแสดง เช่นคดีอุกฉกรรจ์จำนวนเท่าใด
คดีฉกทรัพย์ คดีการพนัน และคดีอื่น ๆ รวมกราย เด็ดแล้วแยกสถิติ
เป็นรายตำบลเปรียบเทียบ

ข. สถานะความเจริญของท้องที่ - จะต้องพิจารณาว่า ท้องที่
จะตั้งกิ่งอำเภอนั้นมีทำเลเหมาะแก่การอาชีพของราษฎรอะไรบ้าง ซึ่งหากได้
ปรับปรุงยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอแล้ว มีหวังต่อไปในอนาคตว่าจะต้องเจริญขึ้น

ค. การแบ่งเขตการปกครอง - จะต้องพิจารณาถึงเขตที่ตั้ง
ควรจะได้อาศัยเขตตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง ภูเขาและเขต
ระหว่างตำบลใกล้เคียงกัน กำหนดและแบ่งให้แน่นอน

ง. การกำหนดเจ้าหน้าตปกรองกิ่งอำเภอ - ควรจะได้กำหนด
เจ้าหน้าที่ให้พอเหมาะพอควร มีควรถูกกำหนดเจ้าหน้าที่ตปกรองให้มากเกิน
ความจำเป็น

จ. งบประมาณ เกี่ยวกับการจัดตั้ง -- ก็ต้องพิจารณาว่า ควรจะ
สร้างสถานที่ราชการของกิ่งเท่าใด เช่น ที่ว่าการอำเภอ สถานที่ตำรวจ
ผู้ศำดา บ้านพักเจ้าหน้าที่ตำแหน่งต่าง ๆ ก็แห่ง ใช้เงินเท่าใด

ฉ. รายได้ -- นอกจากนั้นควรจะได้คำนวณว่า เมื่อตั้งเป็นกิ่ง
อำเภอขึ้นแล้วนั้น รายได้แผ่นดินควรจะได้เท่าใด และแสดงสถิติรายได้ของ
แต่ละตำบลว่าเคยเก็บได้เท่าใด

ช. แผนที่ -- นอกจากเหตุผลและสาระสำคัญดังกล่าวแล้ว การ
จัดตั้งกิ่งอำเภอจะต้องทำแผนที่แสดงเขตและเส้นคมนาคม พอสังเขปให้
แนชัดอีกด้วย

ส่วนวิธีการจัดตั้งกิ่งอำเภอ ก็ดำเนินการคล้ายคลึงกับการตั้ง
อำเภอ กล่าวคือ ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้พิจารณากำหนดเขต เสนอผู้
ว่าราชการภาคพิจารณา ผู้ว่าราชการภาคพิจารณาเห็นสมควรแล้วกราบบัง
มายังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา
เมื่อคณะรัฐมนตรีประชุมพิจารณาเห็นชอบด้วยแล้ว กระทรวงมหาดไทยจึง
ต้องประกาศตั้งกิ่งอำเภอต่อไป

หลักการจัดตั้งกิ่งอำเภอดังกล่าวนี้ อาศัยหลักการในพระราช
บัญญัติลักษณะปกรองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ทั้งนี้ พระราชบัญญัติระเบียบ
บริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๕๕ มิได้ระบุถึง

เมื่อได้บรรยายการจัดตั้งอำเภอ และกิ่ง อำเภอมาพอสมควร แล้ว
จะได้บรรยายถึงพนักงานปกครองอำเภอและกิ่งอำเภอต่อไป.

ส่วนที่ ๓

พนักงานปกครองอำเภอ

พนักงานปกครองอำเภอ ได้แก่เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ที่ดำเนินงาน
ของอำเภอแต่เดิม ตามความในมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะ
ปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ บัญญัติว่า อำเภอหนึ่งให้มีพนักงานปกครอง
คนหนึ่ง เรียกว่า กรมการอำเภอ ซึ่งประกอบด้วย นายอำเภอ ปลัด
อำเภอและเสมียนอำเภอ รวมสามตำแหน่งเท่านั้น ต่อมาได้มีการ
แก้ไขเพิ่มเติมให้หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอขึ้นหลายตำแหน่ง เจ้า-
หน้าท่งหลายเหล่าอันรับผิดชอบร่วมกันในกิจการของอำเภอทั้งหมด ซึ่ง
รวมเรียกว่ากรมการอำเภอ

แต่เมื่อได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน
พ.ศ. ๒๔๗๕ แล้ว ตามความในมาตรา ๔๔ หลักการเกี่ยวกับกรมการ
อำเภอได้ถูกยกเลิก และให้อำนาจรับผิดชอบตก อยู่แก่ นายอำเภอ แต่ผู้เดียว
นายอำเภอเป็นหัวหน้าปกครองบังคับบัญชาบรรดาข้าราชการ ในอำเภอ และ
รับผิดชอบงานบริหารของอำเภอ เจ้าพนักงานอำเภอนอกจากนายอำเภอ
แล้ว ยังมีปลัดอำเภอและหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ ซึ่งกระทรวง

ทบวงกรมต่าง ๆ ตั้งมาประจำอำเภออีกด้วย มีหลายตำแหน่งด้วยกัน แต่
ไม่ถือว่าเป็นกรมการอำเภอ เหตุที่พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ
แผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๘๕ จึงได้แบ่งส่วนราชการของอำเภอออกเป็น ๒ ส่วน คือ
ส่วนที่เป็นของฝ่ายมหาดไทย และส่วนที่เกี่ยวกับหัวหน้าส่วนราชการประจำ
อำเภอ ดังจะได้บรรยายต่อไปนี้ -

๑. สำนักงานอำเภอ มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของ
อำเภอนั้น ๆ นายอำเภอเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบ

นายอำเภอ—เป็นข้าราชการพลเรือน ดังกัตกระทรวงมหาดไทย
โดยทั่วไปตำแหน่งนายอำเภอ เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญโท แต่บาง
อำเภอที่ยกฐานะอำเภอ เป็นอำเภอชั้นเอก เช่น อำเภอหาดใหญ่ อำเภอ
เบตง อำเภอแม่สอด นายอำเภอเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นเอก

นายอำเภอมีหน้าที่รับผิดชอบ งานบริหารราชการของอำเภอ
บรรดาอำนาจ และหน้าที่ ที่เกี่ยวกับราชการ ของกรมการอำเภอเต็มนี้ ให้
โอนมาเป็นอำนาจ และหน้าที่ของนายอำเภอ จะเห็นได้ว่า หน้าที่การ
ให้อำนาจเด็ดขาดแก่นายอำเภอแต่ผู้เดียวเช่นนี้ เป็นการ ที่หลักแตกต่าง
จากหลักเดิม การเปลี่ยนแปลงหลักการทวนมัจจุประสงค์จะให้การบังคับ
บัญชาและความรับผิดชอบตกอยู่แก่ผู้เป็นหัวหน้าคนเดียว ไม่ใช่อยู่แก่คณะ
บุคคล เหมือนเมื่อครั้งมีคณะกรรมการอำเภอ เจาหน้าที่อำเภอตำแหน่ง
อื่น ๆ เช่น ปลัดอำเภอหรือหัวหน้าส่วนราชการ ประจำอำเภอ มีหน้าที่
แต่เพียงเป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอเท่านั้น

ปลัดอำเภอ—ในราชการส่วนอำเภอ นอกจากนายอำเภอแล้ว

ยังมีปลัดอำเภอเดิมย่นตราอำเภอและเดิมย่นพนักงาน ซึ่งอยู่ในสังกัดกรมมหาดไทย กระทรวงมหาดไทยเป็นเจ้าหน้าที่ตามลำดับ ปลัดอำเภอนั้นแต่เดิมจัดเป็นกรมการอำเภอด้วย ต่อเมื่อประกาศใช้ พระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๘๕ แล้ว ได้ยกเลิกกรมการอำเภอเดิม ปลัดอำเภอจึงเป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอเท่านั้น ตำแหน่งปลัดอำเภออาจเป็นข้าราชการพลเรือนชั้นตรีหรือชั้นจตุรภาคได้ โดยเรียกว่าปลัดอำเภอตรี ปลัดอำเภอชั้นจตุรภาค จำนวนปลัดอำเภอ จะมีมากน้อยเท่าใดแล้วแต่ความจำเป็น และปริมาณของอำเภอหนึ่ง ๆ ปลัดอำเภอนั้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ระบุให้ปลัดอำเภอ เป็นพนักงานสอบสวนด้วย

นอกจากปลัดอำเภอประจำอำเภอดังกล่าวแล้ว ในราชการของกิ่งอำเภอ ก็ยังมีปลัดอำเภอประจำกิ่งอำเภอและปลัดอำเภอกิ่งอำเภอ ปลัดอำเภอประจำกิ่งอำเภอเป็นหัวหน้าของกิ่งอำเภอนั้น ๆ และยังมีเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการอื่นๆ ประจำกิ่งอำเภอเช่นเดียวกับอำเภอ ฉะนั้นปลัดอำเภอประจำกิ่งอำเภอนี้ ก็ต้องขึ้นอยู่กับบัญชาให้นายอำเภอที่กิ่งอำเภอ นั้นขึ้นอยู่กับ

ส่วนเดิมย่นตราและเดิมย่นมหาดไทยของอำเภอ เป็นข้าราชการพลเรือนชั้นจตุรภาค เดิมย่นตรามหาท เกี่ยวกับการเก็บรักษาเงิน และทำบัญชีการเงินของฝ่ายมหาดไทย เดิมย่นมหาดไทยทำหน้าที่เดิมย่นพนักงานได้แก่การเก็บรักษาหนังสือและงานเลขานุการ

๒. ส่วนต่างๆ ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้ตั้งขึ้นในอำเภอนั้น มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวงมหาดไทยนั้น มีหัวหน้าส่วนราชการ

การประจำอำเภออื่นๆ เป็นผู้ปกครอง บังคับบัญชารับผิดชอบ

จะเห็นได้ว่า นอกจากนายอำเภอ และข้าราชการฝ่ายมหาดไทย แล้ว ยังมีหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ ที่มีส่วนสำคัญดำเนินงานของอำเภออีกด้วยส่วนหนึ่ง ซึ่งมีหลายแผนการด้วยกันตั้งแต่กระทรวงทบวงกรมนั้นจะพึงส่งไปประจำอำเภอ หัวหน้าส่วนราชการ ประจำอำเภอนี้ ไม่มีเท่ากันทุกอำเภอ อำเภอที่สำคัญและมีราชการมากก็มีหัวหน้าส่วนราชการหลายคน อำเภอเล็กน้อยหรือไม่เลย แต่มอบงานให้ฝ่ายมหาดไทยทำหน้าที่ทราบได้ว่าตำแหน่งใดจะเป็นหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอนี้ อาศัยที่พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการของกระทรวงทบวงกรมนั้นๆ ให้มีราชการส่วนภูมิภาค เช่น ศึกษาธิการอำเภอ ที่ดินอำเภอ ป่าไม้อำเภอ สัมทบญ์อำเภอ กสิกรรมอำเภอ เบื้องต้น ส่วนราชการอื่นๆ ที่มิได้พระราชกฤษฎีกาว่าไว้เช่นนั้น ยังคงถือเป็นราชการส่วนกลาง และถามเจ้าหน้าที่ไปประจำอำเภอ ก็ไม่ถือว่าเป็นราชการประจำอำเภอ เช่น พศิด์อำเภอ ไปรษณีย์อำเภอ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ควรจะได้อธิบายให้ทราบว่า หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอนี้ ได้แก่ตำแหน่งใดบ้าง ทำหน้าที่อย่างไร พอเป็นสังเขปดังนี้

ก. สัมทบญ์—เป็นข้าราชการ พลเรือน ดังกตกรรมสรรพากร กระทรวงการคลัง มีหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาเงิน ทำบัญชี เก็บภาษีอากร เช่น ภาษีเงินได้ ภาษีที่ดิน ภาษีขาย ภาษีโรงเรือน ภาษีมหรดพ ฯลฯ นอกจากนั้นยังมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจตราและบังคับให้เป็นไปตามประมวลรัษฎากร

ข. ศึกษาธิการอำเภอ--เป็นข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาประถมศึกษาภายในเขตอำเภอตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา การออกหมายเกณฑ์ เด็กเข้าเรียน ควบคุมการสอบและอบรมครู

ค. สรรพสามิตอำเภอ--เป็นข้าราชการกรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง มีหน้าที่ตรวจตราเกี่ยวกับสามิต เช่น สุรา ยาสูบ ฝิ่นและอื่นๆ ตลอดจนการอนุญาต ควบคุมการนำเข้า การนำออก และให้เสียภาษี ตามพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการนี้

ง. ทดินอำเภอ--เป็นข้าราชการกรมที่ดิน มีหน้าที่เกี่ยวกับการจับจองที่ดิน ออกใบหยียบย่ำ จัดส่งโฉนดที่ดิน โอนเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ เหล่านี้ ปฏิบัติโดยอาศัยกฎหมายเกี่ยวกับที่ดิน เช่น พระราชบัญญัติออกโฉนดที่ดิน พระราชบัญญัติส่งโฉนดที่ดินร่างว่างเปล่า พ.ศ. ๒๔๗๗ ฯลฯ

จ. บำไม่อำเภอ--เป็นข้าราชการพลเรือน ดังกตกรรมบำไม่ กระทรวงเกษตร มีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติบำไม่ และกฎหมายว่าด้วยการส่งโฉนดบำไม่

นอกจากพนักงานที่กล่าวมาแล้ว ยังมีเจ้าหน้าที่อื่นๆ อีกมากซึ่งแต่แต่ความจำเป็นแก่การปกครอง เช่น กดีกรรมอำเภอเป็นต้น ฉะนั้นเท่าที่ใดกล่าวมานี้จึงเห็นว่า พนักงานปกครองอำเภอ มีมากมายหลายตำแหน่งด้วยกัน แต่แต่เด้ออำเภอ การทเป็นเช่นนี้เพราะเหตุว่า อำเภอเป็นหน่วยราชการย่อย ซึ่งข้าราชการติดต่อกับประชาชน เมื่อราชการของกระทรวงทบวงกรมใดจะมีไปถึงประชาชน ก็ด้วยการเป็นลำดับไปจนถึงอำเภอ

ส่วนที่ ๔

อำนาจหน้าที่ของนายอำเภอโดยทั่วไป

เมื่อได้กล่าวถึงการจัดระเบียบและเจ้าหน้าที่ปกครองมาแล้ว ก่อนที่จะกล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของอำเภอ ก็เกี่ยวกับการระงับทุกข์และบำรุงสุขของประชาชน อันเป็นวัตถุประสงค์ของวิทยานพชน^{๒๕} จะได้กล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของอำเภอโดยทั่วไป ไปเสียก่อนพอเป็นดังเขป

เนื่องด้วยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๘๕^{๒๕} ได้บัญญัติให้กรมการอำเภอเหมือนเดิม แต่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๐ ว่า บรรดาอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับราชการของกรมการอำเภอ หรือนายอำเภอซึ่งกฎหมายกำหนดให้กรมการอำเภอ และนายอำเภอมีอยู่ ให้โอนเป็นอำนาจและหน้าที่ของนายอำเภอ ฉะนั้นบรรดาอำนาจหน้าที่ทั้งหมดในการบริหารราชการของอำเภอ จึงตกเป็นของนายอำเภอแต่ผู้เดียวโดยตรง และถือว่าหัวหน้าส่วนราชการต่าง ๆ ในอำเภอนั้นมีหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอ (มาตรา ๔๑) นายอำเภอจึงมีอำนาจเด็ดขาด และมีหน้าที่รับผิดชอบมากกว่าแต่ก่อน ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า อำนาจหน้าที่ของอำเภอก็คืออำนาจหน้าที่ของนายอำเภอตนเอง

ราชการส่วนอำเภอ^{๒๖} เป็นส่วนใกล้ชิดกับประชาชนและติดต่อกับประชาชนอยู่เป็นนิจ และทำนองเดียวกันประชาชนก็ติดต่อกับอำเภอเสมอ เมื่อราษฎรมีทุกข์ร้อนอย่างไรก็ต้องมาหาอำเภอ ในชีวิตประจำวัน

ของราษฎร พัวพันอยู่กับเธอ โดยอำเภอเป็นผู้อำนาจหน้าที่บริหาร
และรับคำสั่งจากส่วนกลางมาสู่ประชาชน ในชีวิตบุคคลหนึ่ง ๆ มีส่วนเกี่ยว
ข้องกับอำเภอ ตั้งแต่เริ่มปฏิวัติในครั้นมารดา มาคนเดียว พอทารกเกิดมา
ก็ต้องแจ้งอำเภอ (หรือกำหนด ๆ รายงานอำเภอทุกเดือน) ใน ๑๕ วัน ตาม
พระราชบัญญัติ คนเกิด คนตาย คนย้ายตำบล พ.ศ. ๒๔๖๒ และเมื่อเด็กมาอายุ
ตามเกณฑ์จะต้องเข้าศึกษาในโรงเรียน บางแห่งอาจถึงเกณฑ์อายุ ๗ ปี บาง
แห่ง ๘-๙ ปี แต่ว่าพระราชกฤษฎีกาจะกำหนดไว้ ผู้ปกครองเด็กต้องแจ้ง
อำเภอ เพื่อเข้าเรียนประถมศึกษาตามเกณฑ์บังคับ แห่งพระราชบัญญัติ
ประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๗๘ และพอเด็กอายุ ๑๗ ปี บริบูรณ์สำหรับชายด้วย
ชาติไทย ก็ต้องมาขึ้นทะเบียนทหารกองเกินตามพระราชบัญญัติรับราช-
การทหาร พ.ศ. ๒๔๗๘ ที่อำเภอ ครั้นพออายุถึงขีดที่จะทำการสมรสให้โดย
ถูกต้องตามกฎหมายก็ต้องมาร้องขอให้อำเภอทำการจดทะเบียนให้ การทำ
นิติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ต้องมาอำเภอเพื่อจดทะเบียนหรือทำให้ แม้เวลาตาย
กฎหมายบังคับให้เจ้าบ้าน ทูตนั้นตายมาแจ้งอำเภอภายใน ๒๔ ชั่วโมง ฉะนั้น
จึงเห็นได้ว่า อำเภอมีความเกี่ยวพันกับประชาชน ในชีวิตประจำวันเป็น
อันมาก

อำนาจหน้าที่ของอำเภอจะต้องปฏิบัติจัดทำอย่างกว้างขวาง ทั้ง
เพราะงานของอำเภอเป็นบริการสาธารณะ เพื่อดสนองความต้องการส่วนรวม
ของประชาชน และย่อมเป็นที่ทราบทั่วไปแล้วว่า ความต้องการส่วนรวม
ไม่มีที่สิ้นสุด อำเภอจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายหลายบทหลายฉบับ ตลอดจน
จนกฎเกณฑ์ ระเบียบการและคำสั่งต่าง ๆ ของกระทรวงทบวงกรมเมืองได้

วางไว้ ในส่วนที่เกี่ยวกับประชาชนซึ่งจะนำมากด่าให้หมดในทันทีจะยืดยาวโดยไม่จำเป็น แต่อย่างไรก็ตาม ควรที่จะได้ทราบ อำนาจหน้าที่ของอำเภอ โดยทั่วๆ ไปพอสมควร เพื่อเป็นแนวทางให้ทราบหน้าที่สำคัญ เกี่ยวกับการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชนได้ดีพอ อำนาจหน้าที่ของอำเภอที่มีอยู่ ตามกฎหมายนั้น พอจะสรุปลงได้เป็นหลักใหญ่ๆ ที่ต้องปฏิบัติตาม ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติต้องฉบับที่เป็นแม่บท คือ

๑. อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ ระเบียบ บริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๘๕

๒. อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม.

บทที่ ๑

อำนาจหน้าที่ของอำเภอตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหาร

ราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๗๕

แต่เดิมนั้น กฎหมายที่ใช้สำหรับอำเภอ ได้แก่พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ซึ่งสาระสำคัญและความมุ่งหมายอยู่ในวงแคบ เพราะงานทางด้านปกครองยังไม่ขยายตัวและอยู่ในขอบเขตจำกัดซึ่งจะได้อธิบายในบทที่ ๒ ของส่วนที่ ๓ นี้ต่อไป แต่ครั้นบ้านเมืองเจริญขึ้นงานทางด้านปกครองขยายตัวออกไปกว้างขวาง อำนาจหน้าที่ของอำเภอจึงมิได้จำกัดอยู่แต่การปกครองท้องที่เท่านั้น แต่ได้เพิ่มภาระการงานด้านอื่นอีกมากมาย อันเป็นงานที่เรียกว่า บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชนในทุก ๆ ด้าน ฉะนั้นภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทยมาเป็นระบอบประชาธิปไตยเป็นต้นมา จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งใช้อยู่ปัจจุบันนี้ แต่หน้าที่ของอำเภอตามกฎหมายต้องฉบับนักหาได้เปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญที่บัญญัติไว้แก่ประการใดไม่

อำนาจหน้าที่ของอำเภอหรืออีกนัยหนึ่ง อำนาจหน้าที่ของนายอำเภอ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๗๕ ปรากฏอยู่ในมาตรา ๕๓ ซึ่งกำหนดไว้กว้าง ๆ มี ๓ ประการ ดังนี้

๑. บริหารราชการแผ่นดินตามกฎหมายและระเบียบแบบแผน ถ้ากฎหมายใดมิได้บัญญัติว่าการปฏิบัติตามกฎหมายนั้น เป็นหน้าที่ของผู้ใด โดยเฉพาะ ก็ให้พึงเข้าใจว่า เป็นหน้าที่ของนายอำเภอจะต้องรักษาการให้เป็นไปตามกฎหมายนั้นด้วย

๒. บริหารราชการแผ่นดินตามคำสั่ง คำแนะนำชี้แจงของผู้ว่าราชการภาค ผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้แทนที่ตรวจการอื่น ๆ ซึ่งผู้ว่าราชการภาค ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือ กระทรวงทบวงกรมมอบหมายในเมื่อไม่ขัดต่อกฎหมาย ระเบียบแบบแผน คำสั่ง หรือ คำวินิจฉัย ของกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ

๓. ควบคุมดูแลเทศบาล และสุขาภิบาลในอำเภอขึ้นตามกฎหมาย ตามความในมาตรา ๔๓ นั้นจะเห็นได้ว่ากฎหมายได้วางไวกว้างๆ แทบจะไม่มีขอบเขตจำกัด ทั้งนี้เพราะงานปกครองเป็นงานละเอียด และยากแก่การปฏิบัติให้เป็นไปตามตัวบทกฎหมายได้เคร่งครัดโดยเฉพาะ จึงให้อำนาจแก่นายอำเภอที่จะใช้ดุลยพินิจเอาเองว่าควรใช้แค่ไหน เพียงใด ขอแต่เพียงมิให้ผิดกฎหมายก็ใช้ได้ในฐานะประธาน ซึ่งจะได้อธิบายตามลำดับดังนี้

๑. บริหารราชการแผ่นดินตามกฎหมายและระเบียบแบบแผน

คำว่า บริหารราชการแผ่นดิน หมายความว่า ในหน้าที่บริหารมิใช่ตุลาการหรือนิติบัญญัติ การปฏิบัติงานของ ชาติซึ่งอำนาจ หน้าที่ของอำเภอมีความหมายกว้างมาก เพราะอำเภอเป็นหน่วยราชการย่อยของกระทรวงมหาดไทยที่ใกล้ชิดกับราษฎร นายอำเภอต้องบริหารราชการแผ่นดินใน

ส่วนที่เกี่ยวนั้น ให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล และปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อสนองความต้องการของประชาชนส่วนรวม

หน้าที่บริหารราชการแผ่นดินตามกฎหมายนั้น มีความหมายกว้างทำนองเดียวกับหน้าที่ของผู้นำราชการจังหวัด กล่าวคือ กระจายอยู่ตามกฎหมายต่าง ๆ นอกจากพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน และพระราชบัญญัติปกครองท้องถิ่นซึ่งกำหนดไว้โดยชัดแจ้ง เช่น หน้าที่เป็นนายทะเบียนมรดก ทำการคิดค่านิเวศน์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๗๗ หน้าที่ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๗๗ พระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๔๘๔ และพระราชบัญญัติศัลยแพทย์ พ.ศ. ๒๔๘๒ เป็นต้น ซึ่งหน้าที่ใดที่กฎหมายบัญญัติว่า เป็นของกรมการอำเภอ ให้ถือว่าเป็นหน้าที่ของนายอำเภอ (มาตรา ๕๐)

นอกจากกฎหมายซึ่งมีอยู่มากมายที่อำเภอต้องปฏิบัติตาม ยังจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตาม ระเบียบแบบแผน อีกด้วย ระเบียบหมายความว่า คำสั่งประจำที่กำหนดวิธีดำเนินการซึ่งอำเภอจักต้องปฏิบัติตาม ระเบียบที่ฝ่ายอำเภอจักต้องปฏิบัติตามมีมากมาย ไม่เฉพาะแต่ระเบียบของกระทรวงมหาดไทย เช่น ระเบียบว่าด้วยการชั่งกันและระบบคชภย ระเบียบว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามโจรผู้ร้ายในฤดูแล้ง ระเบียบว่าด้วยการจัดให้ราษฎรได้มีที่อยู่ทำกิน ฯลฯ เท่านั้น ระเบียบของกระทรวงทบวงกรมอื่น อำเภอจักต้องปฏิบัติตามให้เป็นไปตามด้วย เช่น เกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการจ่ายเงินเดือนระหว่างลาของข้าราชการ ซึ่งเป็นระเบียบของกระทรวง

การคลัง ระเบียบว่าด้วยการจับตัวนาของกระทรวงเกษตราธิการ ระเบียบว่าด้วยการเลือกบุคคลเข้ากองประจำการของกระทรวงกลาโหม และระเบียบว่าด้วยการป้องกันโรคระบาดสัตว์ของกระทรวงเกษตราธิการ เป็นต้น

นอกจากจะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบแบบแผนที่กำหนดไว้เป็นหน้าที่ของอำเภอดังกล่าวแล้ว ถ้ากฎหมายใดมิได้บัญญัติว่าการปฏิบัติตามกฎหมายนั้น เป็นหน้าที่ของผู้ใดโดยเฉพาะก็เป็นหน้าที่ของนายอำเภอก็จะต้องรักษาให้เป็นไปตามกฎหมายนั้นด้วย ตามความในวรรคสองแห่งมาตรา ๕๓ กฎหมายใดที่ประกาศใช้โดยมิได้ระบุไว้ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้ที่หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ หน้าที่ของนักกว้างมากและไม่มีขอบเขตจำกัด ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมตกอยู่แก่อำเภอ เช่น การตั้งเดิรมพัฒนาธรรม การอบรมราษฎร การตั้งเดิรมการครองชีพของราษฎร อุทาหรณ์ในเรื่องนี้มีมากมาย เช่น กฎหมายว่าด้วยพัฒนาธรรมว่า ราษฎรไปติดต่อที่ตํานการ ทราชาการ จะต้องแต่งกายเรียบร้อยตามขนบธรรมเนียมประเพณีที่ใช้อยู่ตงนั้น หากราษฎรคนใดไปติดต่อกับอำเภอโดยไม่สวมเสื้อ นายอำเภอมีอำนาจหน้ที่สั่งให้ผู้นั้นออกไปจากตํานการนั้นได้ หรือกฎหมายว่าด้วยการจัดงานมหรธพ ผู้ใดจัดใหม่ขึ้นจะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานเจ้าหน้ที่ การราษฎรผู้หนึ่งจัดใหม่งานมหรธพโดยไม่มีขออนุญาต ย่อมตกเป็นหน้ที่ของนายอำเภอที่จะสั่งเลิกเสียได้ ทั้งนี้เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย หรือในกรณีทราษฎรมาร้องขอให้นายอำเภอรับรองข้อเท็จจริงบางประการ ซึ่งกฎหมายว่าด้วยการนั้น มิได้ระบุว่าเป็หน้ที่ของนายอำเภอจะต้องกระทำ และมีได้ระบุเป็นหน้ที่ของ

ผู้หนึ่งผู้ใดเช่นนั้น นายอำเภอจะต้องทำการรับรองให้ เพราะนายอำเภอมี
หน้าที่ตามพระราชบัญญัติ ระบบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๘๕
มาตรา ๕๓ จนมาตรา ๓ นั้นจะต้องรักษากรให้เป็นที่ไปตามกฎหมายนั้น
แต่ถ้าจะทำการรับรองได้เพียงใดหรือไม่นั้น ถ้อยเห็นดังนี้

๑. หากมีกฎหมายบัญญัติระบุให้จำต้องรับรอง แต่ไม่ได้รับ
ไว้ให้เป็นหน้าที่ของผู้ใด ก็ตกเป็นหน้าที่ของอำเภอจะต้องกระทำ

๒. ถ้าไม่มีกฎหมายระบุให้จำต้องรับรอง อำเภอจะรับรองให้
หรือไม่นั้น แล้วแต่พฤติการณ์และเหตุผลโดยพิจารณาพอสมควร หากไม่
ขัดต่อกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประสา
ชน หรือไม่เป็นเหตุเสื่อมเสียของผู้ใด อำเภออาจรับรองได้ในฐานะที่
หน้าที่ในการปกครองท้องถิ่น

อำนาจหน้าที่ของนักวางขวางมาก จนอาจกล่าวได้ว่า ไม่ชอบ
เขตจำกัด นับว่าเป็นภาระหนักแก่นายอำเภอไม่น้อย แต่ถ้าไม่บัญญัติไว้
ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอ ก็จะไม่มีความสามารถให้เป็นที่ไปตาม
กฎหมายที่ไม่ได้ระบุเจ้าหน้าที่ไว้โดยตรง และกฎหมายนั้นจะไม่ผลบังคับ
ในทางปฏิบัติอย่างเต็มที่หรือเกือบจะไม่ผลบังคับเลยก็ได้ เพราะเมื่อ
ผู้ละเมิดกฎหมายได้บังคับให้เป็นไปตามได้.

๒. บริหารราชการแผ่นดินตามคำสั่ง และคำแนะนำ
ของผู้บังคับบัญชาหรือผู้ตรวจการ

อำนาจหน้าที่ของอำเภอโดยทั่วไปประการแรก ได้แก่หน้าที่

บริหารราชการแผ่นดิน และระเบียบแบบแผนที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นมาก
 มากเพียงใด คือไปในจะได้อำนาจถึงอำนาจหน้าที่ประการที่สอง ตาม

มาตรา ๕๓ (๒) ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

พ.ศ. ๒๔๙๕ นั้นเองว่า ให้มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินตามคำสั่ง คำแนะนำ
 ชัดเจนของผู้ว่าราชการภาค ผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้แทนที่ตรวจการอื่น ๆ
ซึ่งผู้ว่าราชการภาค ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือกระทรวงทบวงกรมมอบหมาย
 ในเมื่อไม่ขัดต่อกฎหมาย ระเบียบแบบแผน คำสั่ง หรือคำวินิจฉัยของ
 กระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ หน้าที่ตามข้อนี้เห็นได้ว่าคำสั่งและคำแนะนำ
 ในกิจการต่าง ๆ ย่อมมีมากมายแต่บังคับบัญชาจะสั่งหรือแนะนำ ทงที่
 เป็นผู้บังคับโดยตรงตามลำดับชั้น คือผู้ว่าราชการจังหวัดผู้ว่าราชการภาค และ
ผู้แทนที่ตรวจการอื่น ๆ ซึ่งผู้ว่าราชการภาคหรือผู้ว่าราชการจังหวัด กระทรวง
 ทบวงกรมมอบหมายให้มาตรวจ หรือให้คำแนะนำแก่อำเภอในการปฏิบัติงาน
 บางอย่างหรือเจ้าหน้าที่ของราชการการส่วนกลางที่มาตรวจราชการเป็นคน

หน้าที่ของอำเภอในข้อนี้กว้างขวางมาก เพราะเจ้าหน้าที่ตรวจ
 การนั้นมาจากหลายฝ่ายด้วยกัน นอกจากผู้ว่าราชการภาค ผู้ว่าราชการ
จังหวัด มอบหมายกิจการต่าง ๆ ซึ่งอาจมอบหมายอำนาจให้บุคคลใด ๆ
 มาตรวจการแล้ว ยังมีมาจากกระทรวงทบวงกรมอื่น ๆ อีก ขณะนั้น
 ถึง ๑๖ ส่วน แต่กระทรวงมีกรมขึ้นอยู่ในสังกัดมากมาย ถ้ากระทรวง
 ทบวงกรมมอบหมายให้บุคคลใดมาออกคำสั่ง คำแนะนำชัดแจ้ง อำเภอ
 ต้องปฏิบัติตามนั้น เช่น กระทรวงวัฒนธรรม ได้มอบอำนาจให้บุคคล

หนึ่งบุคคลใดซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่วัฒนธรรมสาขาวัฒนาหนึ่ง มาให้ออกคำสั่งหรือคำแนะนำแจ้ง ในการปฏิบัติตามธรรมเนียมแก่ประชาชนเป็นไปทางหนึ่งทางใดก็ต้องปฏิบัติตาม หรือกรมชดประทานสั่งเจ้าหน้าที่เทศนิคมมาตรวจการชดประทานราษฎรในท้องที่สั่งให้กระทำการอย่างใดก็ต้องปฏิบัติตามนี้ แต่การปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำแนะนำแจ้งนั้น กฎหมายระบุว่าต้องไม่ขัดต่อกฎหมายระเบียบแบบแผน ซึ่งเห็นได้ว่าคำสั่งหรือคำแนะนำแจ้งใดจะถูกต้องหรือไม่ขัดต่อกฎหมายนั้น ให้ผู้รับคำสั่งหรือคำแนะนำแจ้งนั้นต้องปฏิบัติตาม เป็นผู้วินิจฉัยว่าคำสั่งนั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และคำสั่งนั้นขัดต่อกฎหมายหรือไม่ แต่ทงนั้นใช้จะห่วงเหนียวหรือพยายามหักเคียงไม่ปฏิบัติตาม

๓. การควบคุมดูแลเทศบาล และสุขาภิบาลชนอำเภอนั้น

ตามกฎหมาย

อำนาจหน้าที่ของนายอำเภออีกประการหนึ่ง คือ การควบคุมดูแลเทศบาลและสุขาภิบาล ในการปกครองประเทศไทยนี้ แบ่งแยกอำนาจการปกครองเป็น ๓ ส่วน คือ ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น ราชการส่วนท้องถิ่นก็ได้แก่เทศบาลและสุขาภิบาล การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปเทศบาล เป็นการปกครองแบบกระจายอำนาจจากราชการส่วนกลางไปยังท้องถิ่น โดยมอบอำนาจหน้าที่บางอย่างในการปกครองและทุนบำรุงท้องถิ่น ซึ่งเจ้าหน้าที่

ของราชการส่วนกลางยังคงควบคุมดูแลท้องถิ่น เพื่อคอยระวังรักษาผลประโยชน์ส่วนได้เสียทั่วไปของประเทศอยู่ ทั้งนี้เพราะถ้าไม่มีการควบคุมดูแล แต่ละท้องถิ่นก็อาจจะถือเอาประโยชน์ของตนเองเป็นหลัก โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม คือ ราษฎร ราษฎรจะต้องสงวนไว้ซึ่งอำนาจที่จะควบคุมดูแลท้องถิ่นอยู่เสมอ อำนาจควบคุมเช่นนี้เป็นเหมือนเครื่องมือรักษาเอกภาพ (๑) ในทางการปกครองไว้ให้มั่นคง กิจกรรมทั้งหลายทั้งในการปกครองและในทางเศรษฐกิจ ซึ่งท้องถิ่นจัดทำไปย่อมเกี่ยวข้องกับส่วนได้เสียของราษฎรด้วยเสมอ มิใช่เป็นเรื่องเฉพาะท้องถิ่นเท่านั้น ราษฎรจึงจำเป็นต้องเข้าควบคุมดูแลให้เทศบาลปฏิบัติตามกฎหมาย คอยประสานประโยชน์ของท้องถิ่นกับประชาชนของราษฎรให้ขัดแย้งกันและกัน และให้เทศบาลร่วมมือกับรัฐดำเนินการปกครอง เพื่อยังให้เกิดสวัสดิภาพแก่ประชาชน

การควบคุมดูแลเทศบาลของอำเภอ นั้น ทำอย่างใดบ้าง ทั้งนี้จะต้องพิจารณาตามพระราชบัญญัติเทศบาล ว่าให้สิทธิ และหน้าที่ไว้เพียงไหน พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๘๖ ระบุหน้าที่ควบคุมของนายอำเภอไว้หลายประการ พอจะสรุปโดยสังเขปเป็นข้อ ๆ ดังนี้—

๑. มีอำนาจหน้าที่ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัด ควบคุมดูแลเทศบาลในอำเภอ

๒. มีอำนาจหน้าที่แจ้งและแนะนำเทศบาลตำบล

๓. มีอำนาจตรวจสอบกิจการตลอดจนเรียกกรงงาน เอกอัครหรือสถิติใด ๆ จากเทศบาลตำบลได้ แล้วรายงานผู้ว่าราชการจังหวัดทราบ

(๑) คำอธิบายกฎหมายปกครอง ของ ศ.ร. ประยูร กาญจนกุล เล่ม ๑

๕. ในกรณีแห่งเทศบาลตำบลที่นายอำเภอเห็นว่า คณะเทศมนตรีหรือผู้ใดปฏิบัติราชการในทางเสียหายแก่เทศบาล และนายอำเภอได้ชี้แจงแนะนำตักเตือนแล้วไม่ปฏิบัติตาม นายอำเภอมีอำนาจสั่งเพิกถอนหรือระงับการปฏิบัติของคณะเทศมนตรีหรือเทศมนตรีนั้นไว้ก่อนก็ได้ แต่ควรรายงานกระทรวงมหาดไทยภายในกำหนด ๓๕ วัน เพื่อให้กระทรวงมหาดไทยวินิจฉัยสั่งการตามที่เห็นสมควร

๕. ในการประชุมสามัญครั้งหนึ่ง ๆ มีกำหนด ๓๕ วัน ในกรณีสภาตำบลจะขยายเวลาออกไปอีกจะต้องได้รับอนุญาตจากนายอำเภอ

๖. ในกรณีที่สภาตำบลยังไม่มีประธานสภา ให้นายอำเภอเรียกประชุมสภาตามสมัยประชุมและเป็นผลเปิดปีประชุม

๗. เมื่อเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งท้องถิ่น ประธานสภาหรือสมาชิกจำนวนไม่ต่ำกว่ากึ่งจำนวนทั้งหมด มีสิทธิทำคำร้องขอต่อนายอำเภอในกรณีแห่งสภาตำบลให้เรียกประชุมวิสามัญได้

๘. สมาชิกจำนวนไม่ต่ำกว่า ๑ ใน ๓ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดทั้งที่เป็นเทศมนตรี มีสิทธิจะรวมกันทำคำร้องขอต่อนายอำเภอในกรณีแห่งเทศบาลตำบลว่า คณะเทศมนตรี หรือเทศมนตรีผู้ใดปฏิบัติการณ์ต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน ละเลยไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติการณ์ไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ หรือมีความประพฤติอันจะนำมาจากความเสื่อมเสียแก่ศักดิ์ตำแหน่ง หรือแก่เทศบาลหรือแก่ราชการ เมื่อนายอำเภอรับคำร้องแล้ว ให้พิจารณาว่าสมควรเรียกประชุมสมาชิกสภาเทศบาลหรือไม่ ถ้าเป็นการสมควรก็ให้เรียกประชุมสมาชิกสภาเทศบาลและ

คณะเทศมนตรีเพื่อให้เกิดการอธิบายเกี่ยวกับคำร้องนั้นว่า สมควรจะต้อง
ไปยังกระทรวงมหาดไทยหรือไม่ เมื่อที่ประชุมมีมติอย่างไร นายอำเภอ
ต้องปฏิบัติตามนั้น

ตามหน้าที่ดังกล่าวข้างต้นนี้ นายอำเภอมีอำนาจเพียงควบคุม
ดูแลเทศบาลตำบล ถ้าเป็นเทศบาลเมืองหรือเทศบาลนครแล้ว ไม่มีอำนาจ
หน้าที่ หากเทศบาลเมืองบางแห่งตั้งอยู่ในอำเภอซึ่งอยู่ห่างไกลกับที่จังหวัด
ถ้านายอำเภอไม่มีอำนาจช่วยเหลือ ควบคุมโดยที่กฎหมายมิได้ระบุไว้ ผู้
ว่าราชการจังหวัดจะทำการควบคุมไม่ได้เต็มที่ แต่ละเทศบาลนั้นติดต่อโดย
ตรงกับผู้ว่าราชการจังหวัด โดยไม่ผ่านนายอำเภอเจ้าของท้องที่ ทำให้ไม่
ล่วงรู้กิจการที่เทศบาลดำเนินไป ซึ่งอาจเกิดข้อบกพร่องได้ เห็นว่าควร
ให้นายอำเภอมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดควบคุมดูแลเทศบาล โดย
ไม่จำกัดว่าเป็นเทศบาลชนิดใด เพราะจะทำให้การควบคุมดียิ่งขึ้น และมี
ทางประสานงานระหว่างอำเภอกับเทศบาล

นอกจากนี้ นายอำเภอยังมีหน้าที่ควบคุมดูแลสุขาภิบาลตามพระ
ราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๘๕ มาตรา ๔๖
ปรากฏว่า การบริหารส่วนท้องถิ่นทั้งเทศบาลและสุขาภิบาล จึงได้
กำหนดหน้าที่นายอำเภอในส่วนที่เกี่ยวกับสุขาภิบาลไว้ด้วย แต่เดิมการ
จัดระเบียบสุขาภิบาลนั้น^(๑) ได้มีมาก่อนเทศบาล ความดำริในการจัด
ตั้งสุขาภิบาลเป็นไปตามพระราชบัญญัติสุขาภิบาลตามหัวเมือง ร.ศ. ๑๒๗

(๑) ดูความเรื่อง ประวัติการจัดตั้งเทศบาล ของ นายประสงค์ กาญจนกุลที่นำลง
ในหนังสือพิมพ์ เทศาภิบาล.

เมื่อข้าหลวงเทศาภิบาลเห็นควรจะจัดการสุขาภิบาลในท้องที่แห่งใด ก็ต้อง
เรียกประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้านในท้องที่นั้นเพื่อขอความเห็น เมื่อได้รับความ
เห็นชอบจากพนักงานผู้ปกครองท้องที่ดังกล่าวนั้นเป็นอันมากแล้ว ก็ต้อง
รายงานไปยังกระทรวงมหาดไทย เพื่อดำเนินการขอพระราชทานบรมราช
านุญาตประกาศจัดการสุขาภิบาลในท้องที่นั้น เพราะการจัดตั้งสุขาภิบาล
ต้องทำโดยประกาศพระบรมราชโองการ ต่อมาเมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง
แล้ว ได้มีพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๗๖ และได้แก้ไขและประกาศ
ใหม่หลายฉบับ สุขาภิบาลได้ถูกยกเลิกไปโดยมีพระราชกฤษฎีกา เปลี่ยน
แปลงสภาพสุขาภิบาลให้เป็นเทศบาลทั้งหมด

แต่บัดนี้ ได้มีการรื้อฟื้นการปกครองแบบสุขาภิบาลขึ้นอีก เพื่อ
ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๕
จึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งมีสาระสำคัญ
ที่เกี่ยวกับหน้าที่ของอำเภอ พอสรุปได้โดยสังเขปดังนี้—

๓. นายอำเภอเป็นประธานกรรมการสุขาภิบาล มีหน้าที่ดำเนินการ
การประชุมของคณะกรรมการสุขาภิบาล ให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ
การประชุม

๒. คณะกรรมการสุขาภิบาล ควบคุมและ รับผิดชอบในการ
บริหารกิจการของสุขาภิบาลตามกฎหมาย ซึ่งได้แก่ การบำรุงทางบก
ทางน้ำ การรักษาความสะอาดของถนนหนทาง รวมทั้งการกำจัดมูลฝอย
บ่อน้ำและระบบโรคติดต่อ จัดให้มีการประปาและไฟฟ้า เป็นต้น

๓. มีอำนาจตราข้อบังคับสุขาภิบาลโดยไม่ผิดกฎหมาย

เมื่อตามพระราชบัญญัติสุขภาพแล้ว จะเห็นว่า นายอำเภอ
ไม่เพียงแต่เป็นผู้ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดเท่านั้น หากแต่ นายอำเภอ
ยังดำเนินการโดยตรงอยู่ภายใต้บังคับบัญชาของผู้ว่าราชการจังหวัด

ความประสงค์ที่ตราพระราชบัญญัติสุขภาพนั้น ก่อด้วย
รัฐบาลเห็นว่าท้องถิ่น นอกเขต เทศบาลควรจะได้ทุนบำรุงให้เจริญขึ้น ทั้ง
ถนอมดีสภาพควรยกฐานะเป็นสุขภาพได้ ก็ประกาศยกฐานะขึ้น สุข
ภาพมีสภาพเป็นนิติบุคคล จัดตั้งเปลี่ยนแปลงหรือยุบ (๑) ทำโดยประกาศ
ของกระทรวงมหาดไทย ระบุชื่อและเขตสุขภาพในท้องถิ่นเป็นแห่ง ๆ ไป
ต่อมาเมื่อเห็นว่าสุขภาพใดสมควรจะ ยกฐานะ เป็นเทศบาล ก็จะได้ ตราพระ
ราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลต่อไป สุขภาพก็กลายเป็น
เทศบาล

ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอตามพระราชบัญญัติ
ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๘๕ ในประการสุดท้ายได้แก่การ
ควบคุมดูแลเทศบาลและสุขภาพในอำเภอนั้น.

(๑) คำชี้แจงการใช้พระราชบัญญัติสุขภาพ พ.ศ. ๒๔๘๕ ของกระทรวงมหาดไทย

บทที่ ๒

อำนาจหน้าที่ของอำเภอ

ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่

ก่อนที่จะประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้มีกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ตั้งแต่สมัย ราชอาณาจักรไทย และถือเป็นแม่บทที่สำคัญใช้เป็นบรรทัดฐานตลอดมา แม้กฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารได้ถูกตราขึ้นใหม่หลายฉบับ เป็นต้น พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๗๖ และฉบับสุดท้าย คือ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๘๕ ซึ่งใช้แต่กว่าเดิม ความสำคัญของกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ฉบับนี้ยังคงใช้อยู่ ไม่ถูกยกเลิกไปดังความในมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๘๕ บัญญัติไว้ว่า การจัดการปกครองนอกจากที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการปกครองท้องที่ ซึ่งมีพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๗๖ และ พ.ศ. ๒๔๗๗

ฉะนั้น จึงจำเป็นต้องบรรยายให้ทราบถึงสาระสำคัญของกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของอำเภอ

หรืออภยหนึ่งว่าหน้าที่ของนายอำเภอตนเอง ปรากฏอยู่ในมาตรา ๘๓ ถึง
มาตรา ๘๗ แยกได้ ๘ ประการ ดังต่อไปนี้ —

๑. การปกครองท้องที่
 ๒. การป้องกันอันตรายของราษฎรและรักษาความสงบในท้องที่
 ๓. การทักเี่ยวด้วยคดีแพ่งและคดีอาญา
 ๔. การป้องกันโรคภัย
 ๕. การบำรุงการทำนา ค่าขาย ป่าไม้และการคมนาคม
 ๖. การบำรุงการศึกษา
 ๗. การเก็บภาษีอากร
 ๘. หน้าที่เบ็ดเตล็ด
- หน้าที่ ๘ ประการนี้ ควรจะได้บรรยายให้ทราบพอเป็นสังเขป คือ

๑. การปกครองท้องที่

การปกครองท้องที่เป็นอำนาจหน้าที่อันสำคัญ ซึ่งกฎหมายระบุไว้ ดังต่อไปนี้

๑) ตรวจตราและจัดการปกครองตำบล หมู่บ้าน ให้เป็นไปตาม
กฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ นายอำเภอและปลัดอำเภอจะต้องออก
ตรวจตราท้องที่อยู่เสมอ และจะต้องศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของท้องที่ให้
อย่างชัดเจน เพื่อหาทางทุนบำรุงให้เจริญยิ่งขึ้น

๒) สماعคมให้คุ้นเคยกับกำนันผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบล
กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและแพทย์ประจำตำบล เป็นกำลังสำคัญของนายอำเภอ
เพราะพนักงานต่าง ๆ เหล่านี้เป็นผู้ที่อยู่ในท้องที่ ย่อมจะรู้อะไรได้ดี เป็น

หมู่บ้านแทน เพราะการเลือกตั้งโดยราษฎรในหมู่บ้านนั้น มักเป็นผู้ที่คงหลัก
ฐาน มีบ้านช่องในถิ่นนั้น เพราะฉะนั้นจึงต้องดีมากเพื่อให้สหกรณ์ได้เพื่อจะ
ได้ใช้ราชการได้สะดวก นายอำเภอจะต้องทำตนเป็นที่ปรึกษาช่วยแก้ไขปัญห
ข้อขัดข้องต่าง ๆ ของพนักงานเหล่านั้น และจะนัดประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้าน
แพทย์ประจำตำบล หรือเรียกประชุมเฉพาะกำนันตามควรแก่กรณี เพื่อแจ้ง
ข้อราชการและชี้แจงถึงวิธีการปฏิบัติงานตามคำสั่งของรัฐบาล หรือปรึกษาหารือ
เกี่ยวแก่กิจการในท้องถิ่นเสมอ

ค) รักษาสถานที่ว่าการอำเภอ สรรพเอกสาร ตลอดจนบริเวณ
ที่ว่าการอำเภอให้เรียบร้อย ที่ทำการของอำเภอเป็นสถานที่ซึ่งราษฎรมาติดต่อ
คือ ควรจะจัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย อย่าให้รกรุงรัง ให้สวยงามเพื่อเป็น
ตัวอย่างแก่ราษฎรในการจัดบ้านเรือนของราษฎรเองด้วย

ง) ต้อง ช่วยเหลือและ ให้ความ สะดวกแก่ ราษฎร ที่จะมา ร้องขอ
ความช่วยเหลือด้วยธุรกิจ โดยที่อำเภอมีหน้าที่บาบิตทุกขันธ์ารุงดู้ให้แก่
ราษฎร เมื่อราษฎรมาหาด้วยกิจธุระ แม้ไม่ใช่เรื่องราชการก็ควรกระทำ
และให้คำแนะนำตามสมควร ถ้าราษฎรมีเรื่องทุกข์ร้อนและมาขอความช่วยเหลือ
เหลือ ถ้าเจ้าพนักงานอำเภอช่วยได้โดยไม่เสียหายแก่ราชการ หรือไม่ผิด
กฎหมายก็ควรกระทำ

จ) จัดทำหนังสือสำคัญต่าง ๆ ตามกฎหมาย ถ้ากฎหมายและ
กฎข้อบังคับมิได้ระบุไว้ว่าเป็นหน้าที่ของพนักงานอื่นแล้ว ต้องถือว่าเป็นหน้าที่
ของนายอำเภอที่จะต้องจัดทำหนังสือสำคัญสำหรับกิจการในอำเภอนั้น เช่น
การจดทะเบียนนิติบุคคล ทรัพย์สิน และนิติกรรมตามประมวลกฎหมาย

แพ่งและพาณิชย์ ในจังหวัดที่ไม่มีเจ้าพนักงานท้องถิ่น อำเภอกำหนดหน้าที่ด้วย
สำหรับผู้ที่ไม่มีหนังสือสำคัญ หรือในส่วนข้อสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นอันอยู่
ในที่ดินนั้น ซึ่งตามประกาศแก้ไขประกาศว่าด้วยพนักงานเจ้าหน้าที่ในเรื่อง
จดทะเบียนนิติกรรม ทรัพย์สิน และนิติกรรม ตามประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๗๗ ให้อำนาจแก่นายอำเภอกองทัพเป็นผู้จัดทำ และต้อง
มีการจดทะเบียนไว้เป็นหลักฐาน

นอกจากนี้ นายอำเภอยังต้อง รายงานเหตุ การณ์ที่เกิดขึ้นในท้องที่
ของตนแด่จังหวัด เพื่อจังหวัดจะได้เสนอกระทรวง

๒. การป้องกันอันตรายของราษฎร และรักษาความสงบในที่ที่

นายอำเภอกับกำนันผู้ใหญ่บ้าน ต้องจัดการรักษาความสงบเรียบร้อย
ในที่ประชุมชน มีสัญญาณเรียกดูบ้านเมื่อเวลาเกิดเพลิงไหม้หรือโจรผู้
ร้าย ประกาศแก่ราษฎรให้รักษาข้าวไร่บริโภคมามอดคุดขาดแคลน ซึ่งมี
วิธีการต่าง ๆ เช่น การให้เปล่า การให้ซื้อ การแจกด้วยของ เหล่านี้เป็นต้น

๓. การที่เกี่ยวข้องกับคดีแพ่งและคดีอาญา

หน้าที่นายอำเภอดำกระทำในชั้นต้นเมื่อราษฎรมียุทธภัยความ
เกิดขึ้น ก็ให้ทำการปราบปรามระงับความปรองดองกัน โดยทำการไต่

เกลี้ย เพื่อมิให้ราษฎรต้องเดือดร้อนนำคดีขึ้นสู่ศาล อันนำมาซึ่งความเสียหายมากไปอีก คดีเล็กน้อยควรตกลงกันโดยสันติวิธี อำเภอกักควรทำ นายอำเภอต้องคงตัวเป็นกลางเห็นแก่ประโยชน์ของคู่ความทั้งสองฝ่าย ด้วยความยุติธรรม แต่เดิมอำเภอเป็นศาลน้อย ๆ ชาวบ้านมักเรียกว่า “ศาลอำเภอ” เมื่อคู่ความไม่อาจปรองดองกันอำเภอได้ จะนำคดีขึ้นสู่ศาลก็ยอมทำได้ แต่ศาลยอมจะวินิจฉัยโดยอาศัยหลักฐานการสอบสวนของอำเภอประกอบด้วย

กฎหมายได้วางเกณฑ์ไว้ว่า คดีใดบ้างที่อำเภอเปรียบเทียบได้ ไม่ใช่จะเปรียบเทียบได้แต่เกลี้ยได้ทุกราย คดีที่อำเภอเปรียบเทียบหรือได้เกลี้ยได้ มีดังนี้ -

ก. คดีแพ่ง ตามมาตรา ๓๐๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ อำเภอมีอำนาจเปรียบเทียบคดีแพ่งเกี่ยวกับทุนทรัพย์ไม่เกิน ๒๐๐ บาท โดยวิธีการว่าเมื่อโจทก์ร้องขอ นายอำเภอออกหมายเรียกจำเลยมาเปรียบเทียบให้ประณีตประนอมกัน โดยไม่ต้องนำคดีไปฟ้องร้องยังศาล เมื่อคู่ความยอมก็ทำใบยอมความให้ แล้วบันทึกผลของการเปรียบเทียบลงในสารบบความแพ่ง หากมีการผิดผ่อนอย่างใดก็ตกลงตามนั้น ถ้าไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงยอมความ ก็ให้คู่ความฝ่ายถูกตั้งญานำคดีฟ้องศาล และถ้าจะมีการตั้งอนุญาโตตุลาการ (คนกลาง) คัดเลือกขาดแล้ว เมื่อได้ข้อขาดอย่างพอใจทั้งสองฝ่ายแล้ว จะนำคดีฟ้องศาลอีกไม่ได้

ข. คดีอาญา ตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ อำเภอมีหน้าที่แยกเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

(๓) มีอำนาจตามกฎหมายได้กำหนดไว้สำหรับกำหนดผู้ใหญ่บ้าน
เช่น ตั้งให้กำนันออกติดตามจับผู้ร้าย และกรอื่น ๆ ในทางคดี

(๒) อำนาจจับกุมผู้ต้องหา

(๓) ออกหมายเรียกบุคคลมาเป็นพยาน

(๔) ค้น และ ยึดทรัพย์

(๕) ให้ประกันตัวผู้ต้องหา

(๖) ดိပ်ส้วน สอบส้วนคดีอาญา

(๗) ชักสัตรพดึกศัพ

(๘) ทำคำตรา ดิน ในกรณี ที่เกิดเหตุอัน ตรายแก่ ทรัพย์สิน ของ
บุคคล เช่น โจรภัย เป็นต้น

(๙) เปรียบเทียบปรับความผิด ดุโทษ หรือความ ผิดต่อกฎหมาย
ภาษีอากรซึ่งกำหนดโทษปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท

(๑๐) ข้ายึดตัวคนและสิ่งของ

(๑๑) รักษาของกลางอันเกี่ยวแก่คดี

นอกจากนี้ในทางคดี อำเภอก็ต้องปฏิบัติตามประมวลวิธีพิจารณา
ความอาญา หรือไปจากกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่อีกด้วย

๔. การป้องกันโรคภัย

หน้าที่ป้องกันโรคภัยตามกฎหมายปกครอง มีโดยย่อ ดังนี้ —

(๑) คอยระวังป้องกันมิให้เกิดโรคร้าย หรือเมื่อเกิดโรคขึ้นจะต้องจัดการมิให้แพร่หลายตกตามต่อไป

(๒) ต้องกำชับและตรวจตราให้ราษฎรกำจัดสิ่งปฏิกูลอันอาจเป็นบ่อเกิดแห่งโรคและรักษาความสะอาด

(๓) ตรวจตราและช่วยเหลือแพทย์ประจำตำบลในการที่จะให้ราษฎรได้รับการป้องกันโรค เช่น ปลูกฝี ฉีดวัคซีน

(๔) เมื่อเกิดโรคร้าย ต้องรายงานและระงับโดยทันที

๕. การบำรุงการทำนา ข้าวไร่ ป่าไม้ และการคมนาคม

อำนาจหน้าที่ในข้อนี้ เกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพของราษฎร ซึ่งจะต้อง

(๑) ดำรงรักษาและทำมาหาเลี้ยงชีพของราษฎร คือ ที่นา ที่สวน ที่จับสัตว์น้ำ ฯลฯ และทำทะเบียนไว้

(๒) บำรุงผลประโยชน์ในการอาชีพของราษฎร เช่น การทำทำนบปัดน้ำเพื่อการเพาะปลูก

(๓) บำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ ให้ราษฎรสัญจรไปมาได้สะดวก

(๔) ตรวจตรารักษาป่าไม้ที่รัฐบาลหวงห้าม

(๕) ตรวจตราที่ว่างเปล่าซึ่งราษฎรไปจับจองที่ทำการเพาะปลูกและป้องกัน ระวังข้อพิพาทเนื่องมาจากแย่งที่ดิน ๆ

(๖) ป้องกันรักษาพันธุ์สัตว์น้ำมิให้สูญพันธุ์

(๗) ระวังรักษาที่สาธารณะ เช่น ถนน ที่เลี้ยงปศุสัตว์ หรือ
สาธารณะสมบัติของแผ่นดินอื่น ๆ มิให้ใครรุกฎาหรือก่อกวนเขาเป็นประโยชน์
ส่วนตัว

(๘) ตรวจตราและป้องกันที่วัด และสถานสาธารณะต่าง ๆ มิ
ให้ผู้ใดรุกฎาเบียดเบียน

๖. การศึกษา

อำเภอมั่นหน้าให้การศึกษาก่อตั้งศรภุทธิดา เป็นหน้าที่มีมานาน
ในฐานะผู้ปกครองท้องถิ่น แต่เป็นการศึกษาในชั้นเริ่มต้นเท่านั้น กล่าวคือ
การประถมศึกษา ซึ่งได้แก่

(๑) จัดให้มีสถานที่เล่าเรียนให้พอแก่เด็กในอำเภอนั้น

(๒) ควบคุมการอบรมสั่งสอนมิให้เสื่อมทราม

(๓) กวดขันให้ผู้ปกครองส่งเด็กมาเข้าโรงเรียน

อำนาจทั้งสามนี้ จะต้องพิจารณาประกอบกับอำนาจหน้าที่ของ
อำเภอตามกฎหมายว่าด้วยการ ประถมศึกษาด้วย เพราะเป็นกฎหมาย
เฉพาะอันกำหนดวิธี ระเบียบการในเรื่องการศึกษาไว้เป็นส่วนหนึ่ง
ต่างหาก

สำหรับในเรื่องสถานที่เล่าเรียนนั้น จะต้องจัดตั้งโรงเรียนประ-
ชาบาลให้เพียงพอกับความเป็นอยู่ของท้องถิ่น การศึกษามูลฐานนี้สำคัญ
ยิ่งในระบอบการปกครองประชาธิปไตย พยายามที่จะบอกบุญรับบริจาค

จากผู้มีใจศรัทธาทั้งหลาย แม้มีได้รับงบประมาณแผ่นดิน โดยทั่วไป
โรงเรียนประชาบาลต้องอาศัยวัด ใต้ถุนกุฏิพระภิกษุ เด็กต้องนั่งกับ
พื้น ทำให้เสียสุขภาพและการเรียนไม่ได้ผล จึงเป็นหน้าที่ของอำเภอมะ
ต้องเอาใจใส่

ในเรื่องควบคุมการสอนนั้น จะเห็นได้ว่าอุปการณสำคัญเกี่ยว
แก่การศึกษาได้แก่ครู การศึกษาจะดีหรือเลวอยู่ที่การเอาใจใส่ของครู
นายอำเภอมะต้องตรวจตราสอดส่องครูดวย ตลอดจนในเรื่องศีลธรรม
นายอำเภอมะต้องมีอำนาจสั่งและถอดถอนครูประชาบาลได้ตามความเห็นชอบ
ของผู้ว่าราชการจังหวัด

ในส่วนที่เกี่ยวกับการกวดขันเด็กเข้าโรงเรียน อาศัยพระราช
บัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๗๘ ที่บังคับให้ผู้ปกครองเด็กส่งบุตรหลาน
ของตนเข้าเรียน โดยอำเภอมะออกหมายเกณฑ์ตามอายุเด็ก บางท้องที่
กำหนด ๘ ขวบ ๘ หรือ ๓๐ ขวบ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
ศึกษาธิการจะกำหนดไว้ในกฎกระทรวง โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา
การบังคับให้เด็กเข้าเรียนนั้น อำเภอมะต้องประกาศและออกหมายเกณฑ์
ซึ่งผู้ปกครองเด็กต้องแจ้งอำเภอมะ ในการนมัสการการศึกษาอำเภอมะซึ่งเป็นเจ้า
หน้าที่โดยตรงเป็นผู้ช่วยเหลือตนนายอำเภอมะ

นอกจากการศึกษาสำหรับเด็ก สำหรับผู้ใหญ่ นายอำเภอมะ
ต้องมีหน้าที่ส่งเสริมด้วย ให้ผู้ใหญ่ที่มีอายุมิได้อยู่ในเกณฑ์ศึกษาบังคับให้
มีความรู้อ่านออกและเขียนหนังสือไทยได้อีกด้วย

๗. การเก็บภาษีอากร

บรรดาภาษีอากร ซึ่งมีได้ตามกฎหมายหรือข้อบังคับให้พนักงาน
ตำแหน่งอื่นเก็บแล้ว เป็นหน้าที่ของนายอำเภอที่จะจัดการเก็บในอำเภอ
นั้น เช่นภาษีบำรุงท้องที่ หากมีเหตุอันควรายเกิดขึ้นแก่การประกอบอาชีพ
เช่นนาท่วมนา ทำให้ชาวเสียหายมาก อำเภออาจเสนอความเห็นผู้ว่า
ราชการ จังหวัดทำการผ่อนผัน ในการภาษีอากรมิให้ เป็นการหนักเกิน ควรใน
ขณะที่มีความอดคอดัดสนทั่วไปในท้องที่ เงินรายได้เหล่านี้อำเภอมีหน้าที่
เก็บรักษาไว้และนำส่งคลัง

๘. หน้าที่เบ็ดเตล็ด

หน้าที่อื่น ๆ ของนายอำเภอโดยกว้างขวางอีก ๓ ประการคือ
(๑) จัดการท้องปวงในอำเภอให้เรียบร้อย ถ้าเห็นว่าบกพร่อง
ก็ต้องรายงานผู้ว่าราชการจังหวัด ให้ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น
หน้าที่ข้อนี้สำคัญมาก เพราะฉะนั้นนายอำเภอเป็นผู้ใช้กฎหมาย
และระเบียบแบบแผนบังคับราษฎรโดยตรง ย่อมมีทางที่จะเห็นข้อบกพร่อง
ข้อเสียหาย หรือความเดือดร้อนของราษฎรได้ดีกว่าผู้บังคับบัญชาที่อยู่
เหนือขึ้นไป นายอำเภอจึงควรรายงานข้อนี้ให้ทราบ มิใช่ว่าเมื่อระเบียบ
แบบแผนแผนวางไว้แล้ว นายอำเภอเห็นว่ามีดัดแปลง ต้องปฏิบัติตาม
หัดบดดา การปฏิบัติตามราชการเช่นนี้ไม่เป็นดังที่นักปกครองทักจะพึงปฏิบัติ

เพราะระเบียบแบบแผนแต่ละแม่แบบกฎหมาย ย่อมมีข้อบกพร่องผิดพลาดได้ เนื่องจากผู้บัญญัติกฎหมายอาจไม่รู้จักสภาพความเป็นจริงอย่างแน่นอน และแต่ละท้องถิ่นย่อมไม่เหมือนกันทั้งในทางภูมิประเทศ นิสัยใจคอ และประเพณีธรรมเนียมต่าง ๆ จะให้ถูกต้องความประสงค์ทุกแห่งไปย่อมไม่ได้ กฎหมายที่จะออกมาถือเอาชนส่วนมากประพฤติปฏิบัติกัน เมื่อเป็นเช่นนั้นเป็นหน้าที่ของผู้ใช้บทบัญญัติและระเบียบแบบแผนนั้น จะต้องรายงานให้ทราบความจริงเพื่อผู้บังคับบัญชาชั้นสูงจะได้คิดแก้ไขและรู้ข้อบกพร่องได้

(๒) หน้าที่ช่วยราชการของอำเภออื่นที่ใกล้เคียง

อำเภอควรจะประสานงานกับอำเภออื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง แม้จะอยู่ต่างจังหวัดก็ตาม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดมเหตการณ์ผิดปกติขึ้น เช่น เกิดอัคคีภัยหรือโรคระบาด ต้องทำการช่วยเหลือทันที

(๓) หน้าที่ของอำเภอ นอกจากที่กล่าวไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่แล้ว ยังต้องทำตามความซึ่งกำหนดไว้ในพระราชกำหนดกฎหมายอื่น ๆ อันกำหนดไว้ว่าเป็นหน้าที่ของอำเภอด้วย เช่น หน้าที่เกี่ยวกับการเกณฑ์ทหาร การทะเบียนครอบครัว ทะเบียนนามสกุล การทะเบียนสัตว์พาหนะ การทำสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ การคัดค้านตัวประกัน การจดทะเบียนบริมฉันทิ ทรพัยดินและนิติกรรม เหล่านี้เป็นต้น

อนึ่ง ตามพระราชบัญญัติระเบียบ บริหารราชการส่วน จังหวัด พ.ศ. ๒๔๘๘ แม้จะได้กำหนดหน้าที่ของนายอำเภอไว้โดยชัดแจ้งก็ตาม

แต่ในทางปฏิบัติแล้วนายอำเภอหลักไม่พึงจะปฏิบัติตามมติหรือชอบญัตตจังหวัดหรือกิจการส่วนจังหวัด ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมีหน้าที่อยู่ เพราะนายอำเภอเป็นเจ้าหน้าที่บริหารงานทุกอย่างตรงต่อประชาชน กิจการผู้ว่าราชการจังหวัดรับมาจากสภาจังหวัดกตหรือวิเริ่มชนกต ในทางปฏิบัติย่อมตกแก่นายอำเภอเป็นผู้รับไปปฏิบัติจัดทำ

เท่าที่ได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า อำนาจหน้าที่ของอำเภอโดยทั่ว ๆ ไปอาศัยพระราชบัญญัติเป็นแม่บท ๒ ฉบับ นอกจากนั้นยังมีกฎหมายอื่น ๆ ซึ่งมีอีกมากมายที่กำหนดให้เป็นหน้าที่ของอำเภอและจะได้กล่าวต่อไป

หมวดที่ ๒

อำนาจหน้าที่ของอำเภอเกี่ยวกับการบำบัดทุกข์ และบำรุงสุขของประชาชน

เมื่อได้กล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของอำเภอในหลักใหญ่ ๆ มาแล้ว
โดยสังเขป บัดนี้จะได้จำแนกอธิบายในรายละเอียดต่อไปว่า ในบรรดา
อำนาจหน้าที่ทั่วไปซึ่งได้กล่าวมาแล้ว อำนาจหน้าที่ส่วนใดบ้างเกี่ยวกับ
การบำบัดทุกข์และบำรุงสุขของประชาชน โดยแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ
ส่วนที่ ๑ อำนาจหน้าที่ของอำเภอเกี่ยวกับการบำบัดทุกข์ของประชาชน
ส่วนที่ ๒ อำนาจหน้าที่ของอำเภอเกี่ยวกับการบำรุงสุขของประชาชน

ส่วนที่ ๑

อำนาจหน้าที่ของอำเภอเกี่ยวกับการบำบัดทุกข์ของประชาชน

มักจะกล่าวกันทั่วไปว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองมีหน้าที่บำบัด
ทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองท้องถิ่น
ซึ่งอำเภอ ราษฎรได้รับความเดือดร้อนอย่างไร ก็มาหาอำเภอให้ช่วย
แก้แค้นและเป็นหน้าที่ของอำเภอ โดยตรงที่จะต้องเอาใจใส่บรรเทาความทุกข์

รือนของประชาชน

ในบรรดากิจการที่จัดการเพื่อบำบัดทุกข์ให้แก่ประชาชนนั้น การ
รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน นับว่าเป็นกิจการที่มีความสำคัญ
ที่สุด เพราะเป็นกิจการที่มุ่งรักษาความสงบเรียบร้อยในทางปกครองและ
การรักษาความสงบเรียบร้อยในทางคดีเพื่อให้ประชาชนดำรงชีวิตอยู่ด้วย
ความสงบสุขและปราศจากภัยอันตราย

วิธีดำเนินการรักษาความสงบเรียบร้อยของอำเภอโดยทั่วไปนั้น
ย่อมต้องใช้ทั้งวิธีป้องกันและวิธีปราบปรามประกอบกัน (๑)

วิธีการป้องกันนั้น เป็นวิธีวางเงื่อนไขบังคับไว้ล่วงหน้า เพื่อ
ป้องกันหรือบรรเทาผลร้ายอันอาจจะเกิดจากการใช้เสรีภาพของบุคคลหรือ
เนื่องจากการใช้เสรีภาพด้วยอาการอันมิชอบ

ส่วนวิธีปราบปรามนั้น เป็นวิธีการตรึงกันขามกับวิธีการป้องกัน
กัน กล่าวคือ ปล่อยให้บุคคลใช้เสรีภาพของตนได้อย่างอิสระ แต่เมื่อ
เห็นว่า หากการใช้เสรีภาพนั้นผิดต่อกฎหมายหรือทำให้เกิดความเสียหายแก่
บุคคลอื่น ผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบ เช่น ต้องรับโทษ ต้องชดเชยค่าเสียหายทดแทน
หรือรับผิดชอบทางสถานรวมกัน

วิธีการป้องกันและวิธีการปราบปรามนั้น เป็นวิธีการเพื่อจะ
แสดงให้เห็นอำนาจหน้าที่ของอำเภอเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยใน
ทางปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อยในทางคดี จะได้แยกอธิบาย

(๑) ดูคำสอนกฎหมายปกครองคณะรัฐศาสตรปีที่ ๒ ของ ดร. ประยูร กาญจนกุล

๘
เป็น ๒ บท คือ

๘
บทที่ ๑ การรักษาความสงบเรียบร้อยในทางปกครอง

๘
บทที่ ๒ การรักษาความสงบเรียบร้อยในทางคดี.

บทที่ ๑

การรักษาความสงบเรียบร้อยในทางปกครอง

การรักษาความสงบเรียบร้อยในทางปกครอง ประกอบด้วยกิจ
การสำคัญ ๓ อย่าง คือ การรักษาความสงบ การรักษาความ
ปลอดภัยและการรักษาสุขภาพของประชาชน

ตอนที่ ๑

การรักษาความสงบ

ชุมชนที่รวมกันเป็นหมู่เป็นคณะ ตลอดจนเป็นชาติเป็นประเทศ
นั้น จำเป็นต้องมีความสงบจึงจะดำรงอยู่ได้ การรักษาความสงบนี้ แม้
จะได้มีบทกฎหมายไว้บังคับอยู่แล้วก็ตาม แต่ก็จำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่เพื่อก
ษาการให้เป็นไปตามกฎหมายด้วย จึงจะบังเกิดผล แต่ก่อนที่จะกล่าวถึง
การรักษาความสงบ ควรจะได้ทราบเสียก่อนว่า ความสงบมีความ
หมายอย่างไร

ความสงบ (๑) คือ สถานการณ์ที่ปราศจากความยุ่งยาก และ
ปราศจากการจลาจลทั้งปวง เป็นสถานการณ์ตามปกติของสังคม ความ
ไม่สงบในถนนหนทางก็ดี การก่อการจลาจลก็ดี เหล่านี้ล้วนแต่เป็นเหตุ
ก่อกวนความสงบทั้งนั้น เพื่อให้ประชาชนอยู่ในความสงบ เจ้าหน้าที่
ฝ่ายปกครองจำต้องดำเนินการรักษาความสงบให้อยู่ในสภาพปกติ เรียบร้อย
และโดยที่อำเภอเป็นราชการหน่วยย่อยของฝ่ายปกครองที่ใกล้ชิดกับประชาชน
หน้าที่รักษาความสงบจึงเป็นหน้าที่สำคัญที่สุด ซึ่งจะต้องดำเนินการป้องกันมิ
ให้ความไม่สงบเกิดขึ้น ถ้าหากไม่อาจป้องกันได้เมื่อเกิดเหตุขึ้นไม่สงบขึ้น ก็
มีหน้าที่จะระงับและทำให้ความสงบกลับคืนมา และเข้าสู่สภาพ ปกติดังเดิม
ทั้งในยามปกติและในยามที่เกิดวิฤตภัย หรือสถานการณ์ฉุกเฉินโดย
ใช้วิธีสามัญและวิธีวิสามัญ (๒)

วิธีสามัญ ได้แก่การใช้วิธีในยามปกติ และผู้ใช้อำนาจเป็นผู้
มีหน้าที่รักษาความสงบในยามปกติ

วิธีวิสามัญ ได้แก่การใช้วิธีรักษาความสงบในเวลาที่มีเหตุการณ์
พิเศษ และเมื่อผู้มีความสงบในเวลาปกติ ไม่มีกำลังพอจะ
จัดการป้องกันรักษาความสงบได้โดยตัวพัง เช่น ในยามสงครามหรือใน
สถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นต้น

การรักษาความสงบในหน้าที่อำเภอ มีหลักดำเนินการตามกฎหมาย

(๑) ดูคำสอนกฎหมายปกครอง คณะรัฐศาสตร์ปีที่ ๒ ของ ดร. ประทีป กาญจนกุล

(๒) ดู คำสอนกฎหมายปกครอง ของ ขุนประเสริฐสุภมาตรา พุศ. ๒๔๙๑ หน้า ๖๑

หมายมากมายหลายฉบับซึ่งมีขอบเขตกว้างขวางมาก

แต่ในที่นี้จะ

กล่าวแต่เฉพาะอำนาจหน้าที่ของ อำเภอบนการรักษาความสงบในยาม
ปรกติตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ เท่านั้น

การรักษา ความสงบในหน้าที่ของอำเภอปรากฏอยู่ใน พระราช
บัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ให้อำเภอบทหลายมาตราด้วยกัน
ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน และอำนาจหน้าที่
ของนายอำเภอ แต่โดยที่อำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านนั้น พระราช
บัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๗๖ มาตรา ๓๗ ระบุว่า
นอกจาก อำนาจหน้าที่ ที่กล่าว โดยเฉพาะให้เป็น อำนาจ หน้าที่ของอำเภอแล้ว
ให้อำเภอมีอำนาจหน้าที่ เช่นเดียวกับ กำนันผู้ใหญ่บ้านด้วย จึงจะได้นำมา
กล่าวรวมกัน มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

๑. การรักษาความสงบในเวลายามงานนักขัตฤกษ์
๒. การระงับเหตุการณืผิดปกติ
๓. การป้องกันและระงับเหตุร้าย

ข้อ ๑ การรักษาความสงบในเวลายามงานนักขัตฤกษ์

การรักษาความสงบในเวลายามงานนักขัตฤกษ์ หมายถึงการรักษา
ความสงบ ในโอกาส ที่มีการ ชุมนุมคน เป็น จำนวน มาก ในคราวมี งานฉลอง
งานทำบุญ งานมหรสพ หรืองานเทศกาลต่าง ๆ เช่นในงานประจำปี
งานตรุษสงกรานต์ งานสารท งานบอย งานวัด เป็นต้น ซึ่งในงานเหล่านี้
ถ้าบริหารในชนบท อาจเกิดวิวาทหรือทำร้ายกันได้ เพราะฉะนั้น เมื่อมีคนมา
ชุมนุมกันมากในที่ใด นายอำเภอจะต้องจัดการรักษาความสงบเป็นการป้องกัน

๔๕

ไว้ล่วงหน้าโดยร่วมมือกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลหรือหมู่บ้านที่จัดให้
งานนั้น (มาตรา ๘๓)

ตามธรรมดา หากจะจัดให้ในงานเช่นว่านี้ กำนันและผู้ใหญ่บ้านจะ
ต้องทราบเพราะจัดในท้องที่ของตน และจะต้องขออนุญาตต่ออำเภอ ซึ่งนาย
อำเภอทราบแล้วจะต้อง เตรียมการ รักษา ความสงบโดยการ จัด ตำรวจคนหรือ
ตำรวจร่วมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ไปประจำรักษาการณ์ในท้องที่นั้นตลอดงาน
ทั้งนี้ เพื่อบอกกันเหตุอันไม่สงบ มิให้เกิดขึ้น ถ้าเกิดขึ้นก็จะระงับได้ทันที

ฉะนั้น เวลามีงานนักขัตฤกษ์หรือชุมนุมคนในตำบล นายอำเภอมี
อำนาจจะเรียกกำนันผู้ใหญ่บ้านและแพทย์ประจำตำบล พร้อมกันมาช่วยรักษา
ความสงบได้ด้วย และถ้าเห็นเป็นการจำเป็นจะต้องใช้ราษฎรในท้องที่มาช่วย
ก็อาจจะขอแรงราษฎรมาช่วยด้วยก็ได้ (มาตรา ๘๐)

ข้อ ๒ การระงับเหตุการณ์ผิดปกติ

อำนาจหน้าที่ของอำเภอเกี่ยวกับการระงับเหตุการณ์ผิดปกติ ก็คือ
ถ้ามีเหตุผิดปกติเกิดขึ้นในหมู่บ้านของตนหรือเกิดแก่ลูกบ้าน ซึ่งอาจเป็นเหตุ
หรือโทษแก่ราชการบ้านเมืองหรือแก่ประชาชน ตัวอย่างที่เป็นโทษ เช่น รั
เห็นว่าผู้คนมีทรัพย์สินของแปลกปลาด อันน่าสงสัย เป็นของที่ได้มาโดยทาง
โจรกรรม เช่น เพชรรัตนจินดา ซึ่งมีราคาเกินกว่าที่บุคคลเช่นนั้นจะพึงมีได้ เมื่อ
ผู้ใหญ่บ้านรู้ว่ามีของแปลกเช่นว่านี้ จะต้องรับนำความไปแจ้งกำนันแล้วกำนัน
ก็ต้องแจ้งอำเภอทันที เพื่อดำเนินการจับกุมหรือดำเนินการสืบสวนต่อไป หรือถ้า
ปรากฏว่าคนตายผิดปกติ อาจจะมีการฆาตกรรมกันขึ้นก็ได้ ดังนี้ ผู้ประสัง
จะต้องรับนำความไปแจ้งกำนันและอำเภอเพื่อทำการชันสูตรและสืบสวนต่อไป

ทันที

หรือ ถ้าเห็นคน บาดแผล ฉกรรจ์อัน น่าสังสัยจะ ไปก่อการ ร้ายมา หรือถูกคนทำร้ายมา เป็นเหตุผิดปกติเกิดขึ้น จะต้องรีบจับตัวคนร้ายมาลงโทษ (มาตรา ๒๕ ข้อ ๕)

ข้อ ๓ การป้องกันและระงับเหตุร้าย

อำนาจหน้าที่ของอำเภอเกี่ยวกับการ ป้องกันและระงับเหตุร้ายตาม พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ มีอยู่ในเรื่องต่อไปนี้

- ก. การสอดส่องคนจรแปลกหน้า
- ข. การปราบปรามผู้แสดงอาชามาตราร้าย
- ค. การบังคับให้บุคคลผู้ ตั้งบ้านในเขตเดียว ย้ายเข้ามาในหมู่บ้าน
- ง. การจัดการระดมหมู่บ้านป้องกันโจรผู้ร้าย

ก. การสอดส่อง คนจรแปลกหน้า

เมื่อมีคนจรแปลกหน้าอยู่ในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านจะต้องได้ถามให้รู้ จักตัวและรู้เหตุผลที่มาอาศัย ถ้าเห็นว่าไม่ได้มาโดยสุจริต ให้นำตัวผู้นั้นส่งกำนัน และถ้าสงสัยว่าจะก่อการร้ายหรือกระทำความผิด กำนันต้องรายงานหรือส่งตัวคนร้าย ให้อำเภอจัดการตามกฎหมายต่อไป เพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุร้ายขึ้น (มาตรา ๒๗ ข้อ ๖)

ข. การปราบปรามผู้แสดงอาชามาตราร้าย

เมื่อผู้ใหญ่บ้านเห็นลูกบ้านของตนคนใดแสดงอาชามาตราร้ายแก่คน อื่นก่ด หรือเป็นคนจรจัดไม่ปรากฏการทำมาหาเลี้ยงชีพ และไม่สามารช แจ้งให้เห็นความบริสุทธิ์ของตนก่ด ย่อมมีอำนาจเรียกลูกบ้านคนนั้นมาได้ถาม

และว่ากล่าวตักเตือน ถ้าไม่ฟังให้เอาตัวลงกำหนดการ (มาตรา ๒๗ ข้อ ๘)
ซึ่งกำหนดจะเรียกประชุมผู้ใหญ่บ้านสืบสวน ถ้ามีหลักฐานควรเชื่อว่าเป็น
ความจริง ก็ให้เอาตัวผู้หนึ่งส่งอำเภอบำรุงเมืองไปฟ้องร้องเอาโทษตามมาตรา ๓๐ แห่ง
กฎหมายลักษณะอาญาต่อไป (ศาลบังคับเรียกประกันทานบน ให้ผู้หนึ่งสัญญา
ว่าจะประพฤติตนรักษาความเรียบร้อย มิกระทำให้เกิดเหตุร้ายตลอดเวลาที่ศาล
กำหนดไม่เกิน ๒ ปี และค่าปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท)

ค. การบังคับให้บุคคลผู้ตั้งบ้านในที่เปลี่ยวย้ายเข้ามาในหมู่บ้าน

ถ้าตักบ้านไปตั้งที่กระโจมหรือเรือนโรงอยู่ในที่เปลี่ยวในตำบลนั้น
ซึ่งน่ากลัวจะเป็นอันตรายด้วยโจรผู้ร้าย หรือน่าสงสัยว่าจะเป็นที่ลี้ภัยโจรผู้ร้าย
ตามมาตรา ๔๕ ย่อมเป็นหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่จะต้องแจ้งอำเภอบำรุงเมือง
นายอำเภอบำรุงเมืองจะต้องปรึกษากับกำนันผู้ใหญ่บ้าน เห็นชอบด้วยกันแล้ว
จึงบังคับให้ราษฎรผู้หนึ่งย้ายเข้ามาอยู่รวมอยู่ในหมู่บ้านเดียว หากมีการขัดขืนไม่
ยอมเข้ามาอยู่ในหมู่บ้าน อำเภอบำรุงเมืองหรือเรือนนั้นได้ และเรียกเอาค่าธรรมเนียม
แก่เจ้าของ (มาตรา ๔๘)

ง. การจัดการล้อมรั้วหมู่บ้านป้องกันโจรผู้ร้าย

หน้าที่ป้องกันเหตุร้ายออกประการหนึ่ง คือ การจัดการล้อมรั้วของ
หมู่บ้านเพื่อป้องกันโจรผู้ร้าย ในกรณีเช่นนี้อำเภอบำรุงเมืองจะต้องปรึกษากับกำนัน
ผู้ใหญ่บ้านในท้องที่นั้น เมื่อเห็นว่าหมู่บ้านใดอยู่ในที่ลี้ภัยสมควร จะจัดการล้อมรั้ว
ป้องกันโจรผู้ร้าย เพราะหมู่บ้านอยู่ในถิ่นที่ลี้ภัยซึ่งมีผู้คนพลุกพล่าน
มาก อำเภอบำรุงเมืองหรือราชการจังหวัด ฯ เห็นชอบด้วยแล้ว จะต้องชี้แจงและ
จัดการไปยังผู้ใหญ่บ้านดำเนินการล้อมรั้ว โดยขอให้ราษฎรในหมู่บ้านช่วย

กันทำรวบหม้อบ้าน มีประตูทางเข้าออกก่แห่งแต่เช้าบ้านเห็นส้มควรว
เวลาดากดาง คั้นให้หมูใหญ่ บ้านจักราชภูมิลัต เปิดยื่นกักรักษา ประตูบ้องกันโจร
ผู้ร้ายทงหม้อบ้าน (มาตรา ๙๕)

การบ้องกันและปราบปรามโจรผู้ร้าย เป็นหน้าที่สำคัญยิ่งของ
เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอที่จะต้องร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตลอดจน
กำนันผู้ใหญ่บ้านและราษฎรที่ได้กล่าวมาแล้ว เป็นหน้าที่รักษาความสงบที่ท่า
กันระหว่าง อำเภอกับกำนันผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะ ปกครอง
ท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗

แต่ปัจจุบันนี้ ทางราชการเห็นความจำเป็น เพราะการกระทำของ
โจรผู้ร้ายย้อมก่อกวนความสงบสุขของราษฎรอย่างใหญ่หลวง กระทรวงมหาด
ไทยจึงได้วางแผนการให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองชั้นภาค จังหวัดและอำเภอ
ปฏิบัติ และให้วางแผนการบ้องกันและปราบปราม^(๑) ซึ่งจะกล่าวเฉพาะ
หลักใหญ่ ๆ โดยย่อ ดังต่อไปนี้

ในการสืบจับโจรผู้ร้าย จำจะต้องศึกษาถึงมูลเหตุ วางสายสืบและ
ตรวจบ้องกัน

(๑) มูลเหตุ-การสืบจับโจรผู้ร้าย จะให้ได้ผลจะต้องรู้ถึงมูลเหตุ
หรือที่มาของอาชญากรรมเหล่านั้นเสียก่อนว่าเกิดจากอะไร และจะไปสืบจับที่
ใดจึงจะได้ผล เช่น การพยายามโกธแค้นกัน ความจน การพนัน การเสพติด
เป็นต้น

(๒) การวางสายสืบจับ เมื่อทราบมูลเหตุที่จะก่อให้เกิดโจรผู้ร้าย

(๑) ดู แผนการบ้องกันและปราบปรามโจรผู้ร้ายของกระทรวงมหาดไทย

หรืออาชญากรรมแล้ว ย่อมจรรยาแห่งคนร้าย ก็วางสายดักจับ โดยคิดจะการไว้ให้พร้อม ว่าถ้าเกิดตรงนั้นควรจะวางสายดักจับไว้ตรงไหน จึงจะรู้ตัวคนร้าย ถ้าคนร้ายหลบหนีจะไปทางทิศใด ควรวางไว้ตรงนั้น เป็นต้น

(๓) การตรวจป้องกัน เมื่อได้ทราบมูลเหตุและแหล่งที่จะเกิดอาชญากรรมแล้วก็ต้องวางสายตรวจโดยเจ้าหน้าที่อำเภอหรือตำรวจได้ตรวจตราและจัดการป้องกัน ถ้าเห็นว่สิ่งบางอย่างจะนำไปสู่อาชญากรรม ถ้าทำลายได้ควรทำลายเสีย และเข้มงวดกวดขันในการตรวจตราให้มาก

(๔) การจับตัวคนร้าย เมื่อได้วางสายตรวจตราแล้วคนร้ายอยู่ ณ ที่ใดก็ตั้งกำลังเจ้าหน้าที่ออกติดตามจับกุมทันที

ตามที่ได้นำมาแล้ว เป็นการรักษาความสงบในหน้าที่ของอำเภอพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ จะได้กล่าวถึงหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยในตอนต่อไป.

ตอนที่ ๒

การรักษาความปลอดภัย

ความปลอดภัย หมายความว่า สถานการณ์อันปราศจากซึ่งเหตุภัยอันตรายซึ่งก่อความเสียหายให้แก่ชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของประชาชน อันอาจเกิดขึ้นจากธรรมชาติหรือการกระทำของมนุษย์ เช่น อัคคีภัย อุทกภัย ทุกษภัย ภัย วาตภัย แผ่นดินไหว เป็นต้น ภัยเหล่านี้ เรียกว่าสาธารณภัย กล่าว

คือ เป็นภัยแก่สาธารณชน

การรักษาความปลอดภัย หมายถึงความพยายามที่จะป้องกันให้
ภัยเกิดขึ้น หรือถ้าเกิดขึ้นโดยป้องกันได้ ก็จัดการระงับเสีย ซึ่ง เป็นอำนาจ
หน้าที่ของอำเภอเพื่อความสงบสุขของประชาชน และช่วยบรรเทาทุกข์ให้แก่
ผู้ประสบภัย การรักษาความปลอดภัยเป็นหน้าที่ส่วนหนึ่งของอำเภอในการ
รักษาความสงบเรียบร้อยในทางปกครอง การรักษาความปลอดภัยมีวิธีการ
ตามกฎหมายหลายฉบับด้วยกันที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของอำเภอ ในที่
นี้จะกล่าวแต่เฉพาะ วิธีการรักษาความปลอดภัยตาม พระราชบัญญัติปกครอง
ท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ที่บัญญัติไว้เท่านั้น ในหัวข้อต่อไป

๑. การป้องกันและระงับสาธารณภัย
๒. การบรรเทาทุกข์ภายหลังสาธารณภัย

ข้อ ๑. การป้องกันและระงับสาธารณภัย

การป้องกันและระงับสาธารณภัย เป็นหน้าที่ของอำเภอที่จะต้อง
เตรียมป้องกันร่วมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และราษฎรโดยมีแผนการไว้ล่วงหน้า
หากเกิดสาธารณ ภัยขึ้นก็มีอำนาจสั่งให้ราษฎรช่วยเหลือ ในการสาธารณ
ประโยชน์ เพื่อบำบัดและป้องกัน ภัยอันตรายซึ่งกระทบกระเทือนแก่ส่วนรวม
และให้ทำการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ราษฎรผู้ประสบสาธารณภัย (มาตรา ๒๗
ข้อ ๑๔) ในการเตรียมการ อำเภอต้องคอยตรวจตราตักเตือนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
ใหม่เครื่องสัญญาณ เช่นการตีเกราะเคาะไฟ เป็นต้น เรียกดูกำนันช่วยดับไฟ
หรือระงับเหตุภัยอันตรายอย่างอื่น (มาตรา ๙๔)

ตามที่ได้อธิบายมาแล้วจะเห็นได้ว่า สาธารณภัยมีหลายประการ ซึ่ง

เป็นหน้าที่ของอำเภอที่จะต้องป้องกันและระงับ แต่ในทันท่วงทีจะดำเนินการ
ป้องกันและระงับอัคคีภัย การป้องกันอุทกภัย ตามพระราชบัญญัติลักษณะ
ปกครองท้องที่เท่านั้น

ก. การป้องกัน และระงับอัคคีภัย

หมู่บ้านใดตั้งอยู่ใกล้ป่าชนเป็นเชื้อไฟ เมื่อถึงฤดูพองแห้ง อำเภอมี
อำนาจสั่งราษฎรในหมู่บ้านนั้นให้ช่วยกันถางพงไฟเตียนออกไป ห่างบ้านเรือน
เพื่อป้องกันมิให้เกิดอัคคีภัยแก่หมู่บ้านนั้น และถ้าเกิดไฟไหม้ขึ้นก็ให้เรียกร
ราษฎรมาช่วยกันดับไฟ (มาตรา ๙๖) ถ้าปรากฏว่าราษฎรคนใดทิ้ง ให้บ้าน
เรือนชำรุดทรุดโทรม หรือปล่อยให้ป่ารกชัฏอันอาจจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่
อยู่ในทันท่วงทีหรือทอดทิ้งเกะกะในทางอัคคีภัย ก็ให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน และ
แพทย์ประจำตำบลไปปรึกษา ถ้าเห็นควรที่จะบังคับให้ผู้ที่อยู่ในทันท่วงที
แก้ไขให้ดีขึ้นได้ ถ้าผู้นั้นไม่ทำตาม ก็ให้หาความร้องเรียนต่อ
อำเภอต่อไป (มาตรา ๙๕)

ตามที่กล่าวมาเป็นการป้องกันและระงับอัคคีภัย ตามบทบัญญัติใน
พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ. ศ. ๒๔๕๗ ที่กำหนดให้เป็นหน้าที่
ของอำเภอ แต่โดยเหตุที่อัคคีภัยเป็นภัยอย่างใหญ่หลวง ทำลายตัวดีคุณภาพ
ของประชาชนมากมาย กระทรวงมหาดไทยจึงได้วางระเบียบการป้องกัน
และระงับอัคคีภัย (๑) เพื่อให้ฝ่ายปกครองชั้นภาคจังหวัดและอำเภอ ปฏิบัติ
อย่างรัดกุมยิ่งขึ้น ดังนั้นที่จะนำมาดัดแปลงในหลักใหญ่ ๆ โดยย่อ ดังนี้

(๑) ระเบียบการป้องกัน และระงับอัคคีภัย ของกระทรวงมหาดไทย

ตำรวจสำคัญต่อไป

การวางระเบียบขึ้น เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบอัคคีภัยให้เป็นไปโดย
รัดกุม เกิดประสิทธิภาพเป็นผลดีต่อความสงบสุขและความปลอดภัยในชีวิต
และทรัพย์สินของประชาชน โดยได้วางแผนการสำหรับจังหวัดและอำเภอ
จัดให้มีกองอำนาจการขึ้นเพื่อทำหน้าที่ควบคุม ตั้งแต่ดำเนินการให้เป็นไป
ตามแผนการ โดยนายอำเภอเป็นประธานอำนาจการ ปลัดอำเภอและหัว-
ตหนาด่วนราชการอื่นๆ เป็นกรรมการ ซึ่งแยกอำนาจหน้าที่ออกเป็นด้านๆ
ดังนี้

(๑) หน่วยดับเพลิง มีเจ้าหน้าที่แต่งตั้งขึ้น ให้มีอำนาจหน้าที่ทำการ
ดับเพลิง โดยการกำหนดดังต่อไปนี้ คือ

ก) น้ำ - หากท้องที่ใดไม่สามารถซื้อเครื่องดับเพลิงได้ ก็ควร
จัดเตรียมหาน้ำเก็บไว้ เช่น ขุดบ่อ หรือสระน้ำให้อยู่ใกล้ชุมชนชนบทอด
จนจัดหาภาชนะ เช่น กระบอง บิ๊บ โอ่ง ฯลฯ เท้าทำได้ในท้องที่

ข) เครื่องสูบน้ำดับเพลิง - จัดให้มีเครื่องสูบน้ำ ทำการสูบน้ำ
จากบ่อหรือสระน้ำ เพื่อนำไปฉีดดับเพลิงโดยมีพาหนะ เช่น รถยนต์สำหรับ
บรรทุกเป็นต้น

ค) เครื่องดับเพลิงเคมี - เป็นเครื่องมือดับเพลิงทางวิทยาศาสตร์
ที่มีนายช่างเทคนิคเป็นผู้นำและชนิดเป็นผง ควรจะหาทางซื้อมาจัดไว้ในหมู่บ้าน
ที่มีคนอยู่หนาแน่น

นอกจากนี้ ควรจัดเจ้าหน้าที่สำหรับตัดสายไฟฟ้า เพราะไฟฟ้า

อาจข้อ๗เป็นเหตุให้เกิดเพลิงไหม้ได้

(๒) หน่วยตัดต้นไฟ หน่วยนี้เจ้าหน้าที่ สำหรับรื้อถอนหรือทำลายอาคารบ้านเรือน หรือสิ่งที่เป็นเชื้อไฟโดยรอบบริเวณที่เกิดเพลิงไหม้เพื่อให้เพลิงไหม้อยู่ในวงจำกัด มิให้ลุกลามต่อไป ซึ่งจำเป็นต้องมีจอบเคียวหรือมีดพร้าใช้ทำลายสิ่งกีดขวาง

(๓) หน่วยรักษาความสงบเรียบร้อย ตามปรกคมีหน้าที่จัดวางสายตรวจหรือเวรยามอยู่รักษาการณ์ป้องกันมิให้เกิดเพลิงไหม้ แต่ถ้าเกิดเพลิงไหม้ขึ้น ก็ต้องจัดเจ้าหน้าที่ควบคุมและปิดกั้นจราจรในเขตเพลิงไหม้ เพื่อให้หน่วยดับเพลิงทำงานได้สะดวก ป้องกันมิให้ผู้ร้ายเข้าแย่งชิงสิ่งของซึ่งเจ้าของอพยพหลบภัย

(๔) หน่วยบรรเทาทุกข์ มีหน้าที่จัดวางแผนการเกี่ยวยกยตัวศพ ทรัพย์สิน เฟอร์นิเจอร์อาหาร การช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ และช่วยเหลือเกี่ยวยกยตัวเครื่องอุปโภคบริโภค

ทุกตำรวจมาน เป็นแนวการปฏิบัติซึ่งอำเภอจะต้องจัดวางแผนการป้องกันและระงับอัคคีภัยตามหลักการณ์ โดยจัดวางหน้าที่ แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ในส่วนอำเภอให้สอดคล้องกับแผนการปฏิบัติงานจังหวัดด้วย และจะกล่าวถึงการป้องกันอุทกภัยต่อไป.

ข. การป้องกันอุทกภัย

อุทกภัย หมายถึงภัยอันเกิดจากน้ำท่วม ซึ่งทำลายทรัพย์สิน

บ้านเรือน เครื่องมือ เครื่องใช้ วัตถุพาหนะ เช่น ช้าง ม้า โค กระบือ เป็นต้น ตลอดจนชีวิตของราษฎร นับว่าเป็นภัยอย่างใหญ่หลวงอันเกิดจากธรรมชาติเช่นเดียวกับบุคคลภัยเหมือนกัน ถ้าท้องที่ใดเคยมีน้ำท่วมอยู่เดิมอยู่แล้ว เป็นหน้าที่ของนายอำเภอจะต้องคิดหาทางป้องกัน โดยสืบสวนถึงสาเหตุและเวลาที่เกิดอุทกภัย และตั้งมือกระทำการป้องกันเสียก่อน เช่น ขุดลอกคลอง ทำท่งบ่มีให้น้ำไหลเข้ามาได้ หรือการระบายน้ำออกสู่แม่น้ำได้สะดวก หากพิจารณาเห็นว่า ไม่สามารถป้องกันได้ เพราะท้องที่ซึ่งเกิดอุทกภัยนั้นอยู่ในที่ลุ่มอันมีระดับน้ำต่ำมาก ก็ควรจัดการย้ายหมู่บ้านนั้นไปตั้งในที่ดอนซึ่งน้ำท่วมไม่ถึง

ฉะนั้น จะไดกล่าวถึงวิธีการป้องกันอุทกภัยในหน้าที่ของอำเภอโดยย่อๆ ดังนี้

(๑) ขุดคลองระบายน้ำ - ถ้าปรากฏว่า ในที่นั้นน้ำท่วมบ่อย ๆ นายอำเภอประชุมปรึกษาหารือกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้ทำการขอแรงราษฎรช่วยกันขุดคลอง ระบายน้ำไปสู่แม่น้ำใหญ่หรือทะเล จะไม่มีน้ำขังอยู่ได้

(๒) ทำนบกั้นน้ำ - ถ้าเห็นว่า พื้นที่ลุ่มตรงนั้นไม่ต้องการน้ำถ้าปล่อยไว้ น้ำจะท่วม ทำลายที่เพาะปลูกของราษฎรหรือทำลายทรัพย์สินของราษฎร ก็ขอแรงราษฎรช่วยกันทำทำนบกั้นน้ำโดยทำแบบเหมืองฝายหรือทำคันดิน

(๓) การย้ายหมู่บ้าน - ถ้าจำเป็น ไม่สามารถกั้นน้ำไว้ได้หรือไม่ ทางอื่นที่จะกั้นน้ำท่วมในหมู่บ้าน ก็ให้ช่วยกันจัดการย้ายหมู่บ้านนั้นไป

อยู่เดียวตอน ซึ่งนำท่วมไม่ถึง

(๔) การบรรเทาทุกข์—เมื่อมีน้ำท่วม ณ ที่ใด อำเภอก็ต้อง
ออกช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ จัดที่อยู่ชั่วคราวให้ ให้อาหารเสื้อผ้า เป็น
คน

(๕) การประกาศและการรายงาน เวลานั้นจะท่วม มักจะรู้ได้
โดยทางการอุตุนิยมประกาศ หรือรู้ด้วยการสังเกต ดังนั้น นายอำเภอจะ
ต้องประกาศให้ประชาชนทราบล่วงหน้าให้เตรียมการป้องกันไว้ และถ้าเกิด
น้ำท่วมขึ้น จะต้องรายงานด่วนถึงกระทรวงมหาดไทย (๑) เพื่อขอความ
ช่วยเหลือทันที

ข้อ ๒ การบรรเทาทุกข์ภายหลังสาธารณภัย

เมื่อได้จัดการบรรเทาสาธารณภัยลงแล้ว จะต้องทำการบรรเทาทุกข์
เช่น จัดหาที่พัก จัดหาเครื่องอุปโภคบริโภค และจัดให้ผู้ที่ต้องบาดเจ็บได้
รับการรักษายาบาลโดยด่วน ตลอดจนการรื้อถอนสิ่งปลูกหักพังแล้ว จัด
บูรณะให้คงคืนสู่สภาพเดิม

ถ้ามีผู้ประสบภัยจำนวนมาก ก็ต้องรายงานต่อผู้ว่าราชการจังหวัด
เพื่อขอให้รายงานต่อไปยังกระทรวงมหาดไทย โดยขอความช่วยเหลือ
เป็นการด่วนทางโทรเลข

(๑) ดูระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการรายงานเหตุพิเศษ

วิธีการให้ความช่วยเหลือในการบรรเทาทุกข์ (๑) ดำเนินการดังนี้

(๑) จัดหาที่พักอาศัย

ราษฎรผู้ประสบสาธารณภัย เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม เป็นต้น ย่อมไม่มีที่อยู่อาศัย นายอำเภอจะต้องจัดหาที่พักชั่วคราวให้โดยด่วนทันที หากไม่มีเงินจัดทำเพียงพอ ก็ให้ขอความช่วยเหลือต่ออำเภอใกล้เคียง หรือขอแรงราษฎรจากท้องถิ่นมาจัดทำที่พัก หรืออาจจะจัดแยกย้ายให้พักตามวัด หรือในที่สาธารณะสถานก่อน จนกว่าจะได้สร้างที่อยู่ถาวร

(๒) จัดหาเครื่องอุปโภคบริโภค

สิ่งจำเป็นที่จะต้องช่วยเหลือโดยรีบด่วนก่อนอื่นก็คือ การจัดหาเครื่องบริโภคอุปโภคให้แก่ผู้ประสบภัย เพราะเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งแก่ชีวิต ถ้าหากผู้ประสบภัยจำนวนมาก จะต้องรับขอความช่วยเหลือจากกระทรวงมหาดไทยทันที

(๓) จัดให้ผู้ป่วยเจ็บได้รับการรักษาพยาบาลโดยด่วน

สาธารณภัยที่เกิดขึ้น ย่อมเป็นผลให้ราษฎรได้รับบาดเจ็บ ต้องเตรียมการหา ยา ทำการพยาบาลรักษาผู้บาดเจ็บ จัดตั้งยังสถานพยาบาล ส่วนผู้ที่ตายก็จัดเจ้าหน้าที่ทำการเก็บ และทำการควบคุม ตลอดจนการป้องกันโรคติดต่ออันเกิดจากภัยนั้น

(๔) การรื้อถอนสิ่งสลักหักพัง

อาคารบ้านเรือนหรือสิ่งก่อสร้างที่ถูกทำลายโดยภัยธรรมชาติ เช่น

ของประชาชน ตลอดจนการรักษานามัยแห่งเคหสถานบ้านเรือน ตำบารณ
สถาน และทรัพย์สินของบุคคล

ข้าพเจ้ามีหน้าที่รักษาสภาพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน้าที่
ที่ส่วนหนึ่งของการรักษาความสงบเรียบร้อยในทางปกครอง จะได้กล่าว
เฉพาะอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๗
ในหัวข้อต่อไปนี้

- (๑) การป้องกันและระงับโรคภัย
- (๒) การป้องกันและระงับเหตุรำคาญ
- (๓) การควบคุมอาคารผิดลักษณะ
- (๔) การควบคุมตลาดและสถานที่เอกชน

ข้อ ๑. การป้องกันและระงับโรคภัย

นายอำเภอผู้ปกครองท้องถิ่นมีหน้าที่ป้องกัน และรักษาโรคภัยให้
แก่ประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะเกี่ยวกับโรคติดต่อร้ายแรง มิให้แพร่
หลาย และการทำลายแหล่งที่ก่อให้เกิดโรค ดังจะได้กล่าวต่อไป

ก. การป้องกันและกำจัดมิให้โรคแพร่หลาย

เมื่อได้ทราบว่า โรคติดต่อเกิดขึ้นในที่ใด ไม่เฉพาะแต่ท้องถิ่นที่อยู่
ในเขตปกครองของตนเท่านั้น แม้จะเกิดขึ้นนอกท้องถิ่น ก็จำเป็นต้องป้องกัน
มิให้โรคแพร่หลาย การกำจัดโรคตลอดจนการรักษาพยาบาลด้วยวิธีการดังนี้

(๑) ประกาศเตือนราษฎร - ในเวลาเกิดโรคภัยติดต่อขึ้นในอำเภอหนึ่ง หรือในท้องที่อำเภออื่น ซึ่งอาจจะลุกลามมาถึงอำเภออื่น นายอำเภอจะต้องประกาศตักเตือนแก่ราษฎรให้จัดการป้องกันและรักษา ถ้าหากว่าจะควรจัดการป้องกันได้ อย่างไรก็ดี หรือว่าควรระวังป้องกันต่อผู้ใหญ่ ขอบ้างกำหนดประการใด ก็ให้จัดการตามสมควร (มาตรา ๑๑๒)

ฉะนั้น นายอำเภอจะต้องออกประกาศปิดไว้ในที่สาธารณะสถาน ว่า ได้มีโรคติดต่อเกิดขึ้นในท้องที่อำเภอใดเคียง หรือในตำบลหนึ่งตำบลใดแล้ว ให้ประชาชนได้ทราบหาทางป้องกันเสีย นัดประชุมหารือกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน วางวิธีการป้องกันตลอดจนแนะนำวิธีการป้องกันแก่ราษฎรให้ปฏิบัติ เช่น ห้ามมิให้ราษฎรเดินไปในแม่น้ำลำคลองเมื่อโรคภัยหวาดระแวง เป็นต้น

(๒) การกำหนดเขตโรคติดต่อ - ถ้าเกิดโรคติดต่อขึ้นในท้องที่อำเภอใดเคียง หรือในตำบลหนึ่งตำบลใด นายอำเภอจะต้องประกาศกำหนดมิให้ราษฎรเข้าไปในเขตที่มีโรคติดต่อ หรือห้ามมิให้ราษฎรในท้องที่อำเภอที่เกิดโรคติดต่อเข้าไปในเขตอำเภอที่ตนปกครอง เว้นแต่ได้รับอนุญาตหรือผ่านการตรวจของแพทย์แล้ว

(๓) การจัดการรักษามิให้โรคลุกลาม - เมื่อได้ทราบว่ามีการติดต่อเกิดขึ้น ณ ที่ใด ให้จัดการส่งแพทย์ไปทำการฉีดยาป้องกัน และ ทำลายบ้านเรือน เสื้อผ้าของผู้ตาย จัดแยกคนไข้ต่างหาก เพื่อมิให้โรค

ขยายเขตออกไป

ข. การทำลายสื่อนำโรค

เพราะเหตุที่สิ่งใดโครกเป็นแดนเกิดของโรคร้าย คือ อหิวาตกโรค และกาฬโรค เป็นต้น นายอำเภอต้องคอยตรวจตราว่าคนในท้องที่อย่าให้ทอดทิ้งหรือปล่อยให้เกิดความโสโครกอันจะเป็นเหตุให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บแก่ประชาชน (มาตรา ๓๓๐)

สิ่งใดโสโครกอันเป็นแดนเกิดโรคมีย่อยอย่าง เช่น ขยะมูลฝอย น้ำโสโครกตลอดจนแมลงวันและตัวหมีดของหนู เป็นต้น ควรทำลายเสีย และจัดการรักษาความสะอาด

ค. การดูแลรักษาพยาบาลผู้ป่วยเป็นโรค

นายอำเภอจะต้องเอาใจใส่ส่งเสริมให้แพทย์ประจำตำบลได้ดูแลรักษาพยาบาลราษฎรผู้ป่วยเจ็บ โดยจัดให้มีการปลูกฝังป้องกันไข้ทรพิษ และให้ได้จำหน่ายยารักษาโรคตามสมควร โดยการจัดหามาให้ทำการรักษาโรค (มาตรา ๓๓๑) ถ้าหากถ้าพึงแพทย์ประจำตำบลไม่เป็นการเพียงพอ ก็จัดตั้งเจ้าหน้าที่อนามัยออกไปช่วยเหลือ

ง. การรายงานและการตรวจตรา

หน้าที่ของอำเภออีกอย่างหนึ่งในเมื่อเกิดโรคติดต่อร้ายแรงเกิดขึ้นในท้องที่ก็คือ การรายงานไปยังจังหวัด ตลอดจนกระทรวงมหาดไทย ถ้าหากว่าโรคระบาดขยายเขตออกไป ในรายงานต้องระบุชื่อโรค สถานที่ จำนวนผู้ป่วยและตาย และได้จัดการไปบ้างแล้วเพียงใด จะต้องขอความช่วยเหลือ

เหตุอย่างใด และโรคร้ายที่ต้องรายงาน ก็คือ โรคติดต่อที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติโรคติดต่อ ได้แก่ กาฬโรค อหิวาตกโรค ไข้ทรพิษ ไข้กาฬนกนางแอ่น ไข้เหลืองและไข้ไทฟอย เป็นต้น นอกจากนั้นถ้าเมื่อหน้าทศยศตรวจตราอยู่เมื่อใดเมื่อใดโรคติดต่อเกิดขึ้นในท้องที่

ข้อ ๒ การป้องกันและระงับเหตุรำคาญ

คำว่าเหตุรำคาญ หมายความว่า สิ่งซึ่งเกิดหรือเป็นอยู่ ก่อให้เกิดผลขัดขวางความสำราญของบุคคล หรือทำลายความสงบสุขของประชาชน เหตุรำคาญที่เกิดขึ้นย่อมจะก่อให้เกิดความเสื่อมหรืออันตรายแก่สุขภาพของประชาชนได้

การใช้เสรีภาพของบุคคล อาจก่อให้เกิดความรำคาญแก่บุคคลอื่น ก็ถือว่าเป็นเหตุรำคาญ กฎหมายจึงได้จำกัดการใช้เสรีภาพของบุคคลว่า จะต้องกระทำการอื่นไม่กระทบแก่บุคคลอื่นด้วย จึงถือว่าเป็นเสรีภาพที่ถูกต้องตามกฎหมาย

เจ้าหน้าที่ในการรักษาให้เป็นไปโดยถูกต้อง เพื่อความสงบสุขของประชาชนในท้องที่ ได้แก่นายอำเภอ ท้องที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในทางปกครองนั้นเอง ซึ่งมีหน้าที่สำคัญ หลายนประการ จะได้กล่าวในประการสำคัญโดยย่อเป็นข้อๆ ดังต่อไปนี้

ก. การป้องกันและระงับสิ่งซึ่งก่อความรำคาญ

สิ่งซึ่งก่อความรำคาญก็คือ สิ่งที่เกิดขึ้นผิดปกติ อันเป็นท

เดือนร้อนแก้อยู่ใกล้เคียง

หรือเป็นเหตุเสื่อมหรือ อาจเป็นอัน ตรายแก่

สุขภาพ

ถ้านายอำเภอได้รับคำร้องเรียนจากราษฎรว่า ได้มีผู้ทำให้เกิด
เสียงเป็นทราคราญ เมื่อเห็นสมควรอาจสั่งให้บุคคลนั้นงดเว้นใช้เสียงหรือ
งดการกระทำดังได้ ถ้าไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานที่ตั้ง
โดยชอบด้วยกฎหมาย

หรือถ้าผู้ใดส่งเสียงรบกวนในเวลาพักผ่อนโดยใช่เหตุ และมีชอบ
ด้วยกฎหมาย จนอาจจะทำให้เกิดความรำคาญกันขึ้นในเมือง หรือในหมู่บ้าน
ย่อมมีความผิด (กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ มาตรา ๓๓๕) ดังนั้น
นายอำเภอย่อมทำการจับกุมมาทำการสอบสวนได้หากการนี้ เป็นการ
ห้ำหั่นเดือดร้อน เพราะทำให้ประชาชนเดือดร้อน ก่อความรำคาญขึ้นเอง

นอกจากนี้ นายอำเภอยังมีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติควบคุมการ
ใช้เครื่องขยายเสียงเพื่อทำการโฆษณา พ.ศ. ๒๔๘๓ ถ้าปรากฏว่าผู้กระทำ
การโฆษณาผิดเงื่อนไข อาจสั่งห้ามหรือลดการขยายเสียง หรือลดเสียง
ลงได้ (มาตรา ๓)

ข. การป้องกันและระงับเหตุรำคาญ อันเนื่อง มาจากการประกอบ

อุตสาหกรรม

การประกอบกิจการอุตสาหกรรมบางอย่าง เช่น การไฟฟ้า โรงสี
โรงทำสบู่ โรงงานเครื่องจักร ฯลฯ ซึ่งปกติแล้ววัน เวลา น้ำได้โครก

หรือตั้งเน่าเหม็นออกมาทำความรำคาญให้แก่ประชาชน นายอำเภอจะต้องตั้งให้เจ้าของโรงอุตสาหกรรมนั้น จัดการทำความสะอาด และมีให้ปล่อย-
ตั้งเหล่านี้ออกมาทำลายสุขภาพแก่ประชาชนต่อไป

ค. การป้องกันและระงับเหตุรำคาญ อันจากประกอบกิจในฉาปนสถาน

การควบคุมฉาปนสถาน^๕ ตามกฎหมาย เป็นอำนาจของ จังหวัด ซึ่งมีข้าราชการผู้ซึ่ง^๖เป็นเจ้าหน้าที่ทำการตรวจตรา แนะนำ หรือตั้งการ แต่จังหวัดมักจะมอบให้อำเภอ ซึ่งมีหน้าที่ตรวจตราว่า ทำการตั้ง^๗สุสาน หรือทำการเผา หรือฝังศพในที่^๘แห่งใดเป็นพิเศษ จะต้องยื่นคำร้องขออนุญาต^๙ให้อำเภอ ถ้าเห็นสมควรก่อนอนุญาต การขณย้ายศพข้ามเขตท้องที่อำเภอก็ต้องได้รับอนุญาตจากอำเภอ นอกจากนั้นอำเภอมีหน้าที่พิจารณาและออก^{๑๐}ข้อบังคับท้องถิ่น เพื่อกำหนดลักษณะ^{๑๑}สถานทั้งสุสาน และฉาปนให้ถูก^{๑๒}ลักษณะ และถ้าเห็นว่า สุสานหรือฉาปนสถานแห่งใดมีลักษณะก่อให้เกิด^{๑๓}เสื่อมหรือ เป็นอันตรายแก่ออนามัยของประชาชน นายอำเภอมีอำนาจสั่ง^{๑๔}ปิดสุสานหรือฉาปนสถานนั้นชั่วคราว หรือเลิกใช้ ตลอดจนเข้าไปทำการตรวจตราในสุสานหรือฉาปนสถานในเวลาอันสมควร ได้.

ข้อ ๓. การควบคุมอาคารผิดสุลักษณะ

คำว่าอาคาร หมายถึงบ้านเรือนและสถานที่ประกอบอาชีพของราษฎรซึ่ง^๑ถ้าจะปล่อยให้ราษฎรทำการใดเกี่ยวกับบ้านเรือนของตนโดยไม่ถูก

ลักษณะ ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียหรือเกิดอันตรายแก่สุขภาพของประชาชนได้ ฉะนั้นนายอำเภอจึงต้องจัดการควบคุมอันเป็นส่วนหนึ่งของการรักษาสุขภาพ เพื่อความสงบของประชาชน จะได้กล่าวต่อไป

ถ้าราษฎรคนใดทิ้งให้บ้านเรือนชำรุดทรุดโทรม หรือปล่อยให้ได้ใครกอาจเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ผู้อยู่ในนั้น หรือผู้ที่อยู่ใกล้เคียง กัน หรือผู้ผ่านไปมา เมื่อกำนันผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบลปรึกษากัน ถ้าเห็นควรให้ผู้ที่อยู่ในนั้นแก้ไขเสียให้ตกบงคับได้ ถ้าผู้นั้นไม่ทำตาม กำนันต้องนำความร้องเรียนอำเภอ เมื่อนายอำเภอได้รับคำร้องเรียนแล้ว จะต้องสั่งการบังคับบอก ถ้าชกชนก็มีอำนาจทำการรื้อถอนหรือ จัดการแก้ไขให้โดยเจ้าของบ้านเรือนออกค่าใช้จ่าย (มาตรา ๕๕)

นอกจากนี้ ถ้าเจ้าของบ้านเรือนมั่วสุมค้ำ หรือดื่มการะณะระณะไวเกินสมควร หรือจัดตั้งของเหล่านั้นซับซ้อนกันเกินไปจนเป็นช่องหนหรือสัตว์ให้โทษชนิดอื่น เป็นที่สกปรก ก่อให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพ อำเภอ (๑) มีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของ หรือผู้ครอบครองย้ายสินค้าหรือดื่มการะณะหรือจัดตั้งของเหล่านั้นเสียให้ตกด้วยด้วยลักษณะ .

ข้อ ๔. การควบคุมตลาดและสถานที่เอกชน

ตลาด (๒) หมายความว่า สถานที่ใดซึ่งตามปกติจัดไว้ให้บุคคลใช้เป็นที่พักประชุมสำหรับขายอาหารประเภทสัตว์ เนื้อ ปลา ผัก ผลไม้ หรือ

(๑) ดู พ.ร.บ. สาธารณสุข พ.ศ. ๒๔๘๔ นายอำเภอเป็นเจ้าพนักงาน (ทั้งนี้ตามมาตรา ๕)

(๒) ดู พ.ร.บ. สาธารณสุข พ.ศ. ๒๔๘๔ มาตรา ๔

อาหารอันมีสภาพเป็นของสดของเตี้ยง่าย แต่ไม่หมายความว่ารวมตลอดถึง
 ศาสดาอื่น ซึ่งจัดใหม่ขึ้นแห่งละไม่เกินสิบสองวันในหนึ่ง

ส่วนสถานที่เอกชน หมายถึงสถานที่สำหรับชาย ทำ ประกอบ
 ปรง สระดื่มอาหาร อำเภอมิหน้าที่ควบคุมตลาดและสถานที่เอกชนให้เป็น
 ไปตามระเบียบและถูกสุขลักษณะ เพื่อสุขภาพของประชาชนในท้องที่ โดย
 มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) การตรวจตราให้ ปฏิบัติตามเงื่อนไขในใบอนุญาต หรือ
 ปฏิบัติตามกฎหมาย และไม่เป็นภัยแก่สุขภาพของประชาชน

(๒) ตรวจดูอาหารและเครื่องใช้ในการประกอบอาหาร ว่าถูก-
 อนามัยด้วยสุขลักษณะหรือไม่ ถ้าพบอาหารเป็นของเสียหรืออาจเป็นอันตราย
 แก่สุขภาพของผู้บริโภค ก็อาจยึดหรือทำลายของนั้น

(๓) ถ้าปรากฏว่ายวดยาน ที่วางของขาย เป็นที่กีดขวางก็ให้เจ้า-
 ของตลาดจัดการให้เรียบร้อย

(๔) ถ้าปรากฏเหตุรำคาญ ก็ให้จัดการระงับเสีย

(๕) ถ้าปรากฏว่าที่ทิ้งขยะมูลฝอย หรือสัตว์ไม่ปลอดภัยแก่
 สุขภาพ ก็อาจสั่งให้จัดการให้ถูกต้อง

การที่ต้องควบคุม บังคับให้ขอใบอนุญาตก็เพื่อความระเบียบ
 เรียบร้อย และปราศจากอันตรายที่ทำลายสุขภาพ

ตามที่ได้อธิบายมาแล้วบทที่ ๓ นั้น แต่งให้เห็นถึงอำนาจหน้าที่
 ของอำเภอ ในด้านการรักษาความสงบ การรักษาความปลอดภัย และการ
 รักษาสุขภาพของประชาชนทั้งสามประการนี้ เป็นอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยว

กับการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ในทางปกครอง แต่หน้าที่
ในการนำมติของประชาชนนั้น อำเภอยังมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการ
รักษาความสงบเรียบร้อยในทางคดีอย่างหนึ่ง ซึ่งจะได้กล่าวในบทที่ ๒
ต่อไป .

บทที่ ๒

การรักษาความสงบเรียบร้อยในทางคดี

เมื่อได้กล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของอำเภอ ในการรักษาความสงบเรียบร้อยในทางปกครองซึ่ง ได้แก่การรักษาความสงบ การรักษาความปลอดภัย และการรักษาสุขภาพของประชาชนมาแล้วในบทที่ ๓ จะได้กล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของอำเภอ ในการรักษาความสงบเรียบร้อยในทางคดี ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของอำเภอ อันได้จากการสืบสวน และการสอบสวนต่อไป

การสืบสวนและการสอบสวนทั้งนี้ อาศัยหลักดำเนินการ ตามกฎหมายหลายฉบับอาทิ เช่น ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายลักษณะอาญา และกฎหมายลักษณะปกครองท้องถิ่น เป็นส่วนใหญ่ แต่ในที่นี้ จะกล่าวแต่เฉพาะอำนาจ หน้าที่ของอำเภอ ตามกฎหมายลักษณะ ปกครอง ท้องถิ่นเกี่ยวกับ การ รักษาความสงบ เรียบร้อยเท่านั้น

ตอนที่ ๑

การสืบสวน

การสืบสวน (๑) หมายถึง การหาข้อเท็จจริง และ หลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่าย ปกครอง หรือตำรวจ ได้ปฏิบัติไปตาม อำนาจ และหน้าที่

(๑) ดูประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒/๑๑

เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

การหาข้อเท็จจริงและหลักฐานในทางสืบสวน ก็เพื่อจะ ทราบว่า ความผิดที่เกิดขึ้นนั้น ผู้ใดกระทำความผิด ความจริงเป็นอย่างไร มีหลักฐานอะไรบ้างที่พอเชื่อถือ อันจะนำมาประกอบการพิจารณาในทางสอบสวนเอา ผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมายได้ ทั้งพนักงานฝ่ายปกครองอำเภอหรือตำรวจกระทำไป ตามอำนาจหน้าที่ที่ กฎหมายได้ให้อำนาจไว้เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย

หลักดำเนินการ นอก จาก ข้อนี้ กฎหมายปกครอง ของที่ แตกต่าง ประมวลกฎหมาย วิชพิจารณา ความอาญา ยังได้วางหลัก และวิธีการให้ ดำเนินการอีกด้วย พะจะแยกเป็น ๒ กรณี คือ การสืบสวนกรณีซึ่งยังมีได้ เกิดเหตุกระทำความผิดอาญาขึ้น และการสืบสวนใน กรณีที่ได้เกิดการกระทำความผิด เกิดขึ้นแล้ว จะได้กล่าวต่อไป

ข้อ ๑ การสืบสวนกรณี ซึ่งยังมีได้เกิดความผิดขึ้น

ในกรณีที่ยังไม่ ปรากฏการกระทำความผิดอาญา ตามธรรมดาเพื่อ รักษาความสงบเรียบร้อย นายอำเภอมีหน้าที่ดังนี้

ก. การตรวจท้องที่ นายอำเภอต้องจัดพนักงานออกตรวจตระเวนรักษาความสงบ และคอยจับผู้ร้ายในท้องที่ (มาตรา ๓๐๒) การที่ต้อง ตรวจตระเวนก็เพื่อคอยสืบสวน ถ้าหากว่าเกิดกระทำความผิดจะจับกุมผู้กระทำความผิดทันที และทำการสืบสวน

ข. การสืบจับผู้ต้องสงสัยว่าจะกระทำความผิด เมื่อนายอำเภอ

ได้รับรายงานจากกำนันผู้ใหญ่บ้าน ได้ปรากฏบุคคลผู้มีเหตุหน้าตั้งดีว่าจะ
 กระทบผิด ถมหนาทจับกุม หรือเรียกตัวผู้ต้องหาสอบสวน (มาตรา ๓๕ ข้อ ๓)
 และสืบสวนให้ได้ความจริง ถ้าปรากฏว่า ไม่ใช่ผู้กระทำความผิดก็ให้ปล่อยตัวไป
 แต่ถ้าหากปรากฏว่าอาจกระทำความผิดมาแล้ว ก็ทำการควบคุม ทำการ
 สืบสวนค้นหาความจริงต่อไปตามสมควร

ก. สิ่งของ สัตว์พาหนะ เมื่อได้มีผู้พบสิ่งของ สัตว์พาหนะ ที่
 น่าสงสัยว่าจะถูกโจรกรรมมา อยู่ ณ ที่ใด นายอำเภอมีอำนาจยึด หรือ
 อายัดสิ่งของหรือสัตว์พาหนะนั้นไว้เพื่อสืบหาเจ้าของ และทำการสืบสวน
 ต่อไป

ข้อ ๒ การสืบสวนกรณีซึ่งเกิดการกระทำผิด

ก. การรับแจ้งความ เมื่อนายอำเภอได้รับแจ้งจากราชฎรกำนันผู้ใหญ่
 บ้านว่า ได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น จะต้องไปทำการสืบสวนตรวจสอบ
 เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงยังสถานที่เกิดเหตุทันที

ข. การสืบจับ เมื่อได้ค้นหาข้อเท็จจริงแน่ชัดแล้วและผู้กระทำความผิดอยู่ ณ
 ที่ใดนายอำเภอต้องส่งกำลังเจ้าหน้าที่ ออกติดตามจับกุมทันที โดยร่วมมือ
 ตำรวจ มีกำลังอาวุธพร้อม และจะต้องเตรียมกำลังหนุนไว้เพื่อจะได้
 ช่วยเหลือเมื่อกำลังของฝ่ายหนึ่งน้อยกว่าตามหลักการจับกุม ต้องพยายาม
 เลี่ยงการใช้กำลังอาวุธให้มากที่สุด

ค. การควบคุม เมื่อทำการจับกุมผู้ร้ายมาได้แล้ว เจ้าพนักงาน

อำเภอ หรือผู้ทำการจับกุม จะต้องนำตัวผู้กระทำผิดมาส่งพนักงานสอบสวน เพื่อให้ดำเนินการสอบสวนตั้งฟ้องศาลลงโทษตามกฎหมายต่อไป

วิธีการสืบสวนต้องประการดังได้กล่าวมาแล้ว ก็เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อความอันถูกต้องแม่นยำ และเป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับกรณีที่ต้องการ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวผู้กระทำผิด หรือข้อเท็จจริงที่ต้องการนั้น นอกจากนั้น ควรจะพึงกระทำโดยวิธีการ และเงื่อนไข (๑) ที่อำเภอปฏิบัติโดยย่อๆ ดังนี้

๑. วิธีการสอบถาม โดยสอบถามผู้รู้เห็นเหตุการณ์ หรือหน้าจะรู้เห็นเหตุการณ์ที่ต้องการ

๒. วิธีดักตรอย ต้องกระทำโดยอาการอันปกปิด และไม่รบกวนผู้ถูกดักตรอย

๓. วิธีหาเกิดเหตุ คือการตั้งคนของเจ้าหน้าที่เขาไปร่วมกับผู้กล่าวถึงกระทำความผิดหรือเชื่อว่าน่าจะกระทำความผิด

๔. วิธีดักซุ่ม ได้แก่กรณีเชื่อว่าผู้กระทำความผิด หรือผู้ที่เรากำลังการทราบความเคลื่อนไหว คงจะมาตามที่คาดคิดไว้ จึงตั้งคนไปทำการดักซุ่ม

๕. วิธีการแสวงหาความรู้ อันเกี่ยวกับประวัติบุคคล และความเคลื่อนไหว

๖. วิธีหนักข้อ เช่นตั้งคนไปติดต่อบริษัทของเอกชน ทั้งนี้ต้องเป็นกรณีที่มีการกระทำความผิดเกิดอยู่แล้วเท่านั้น แต่ไม่ควรกระทำใน

(๑) ดู-บันทึกการประชุมผู้ว่าราชการจังหวัดผู้ว่าราชการภาคฯ ประจำ ๒๔๕๓ ของกระทรวงมหาดไทย

ลักษณะชักจูงให้กระทำความผิด

เมื่อได้ทำการหาข้อเท็จจริงและหลักฐานแล้ว จะได้ทำการรวบรวมหลักฐานและพยานต่าง ๆ เพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมายอันวิธีการสอบสวน ซึ่งจะได้กล่าวในตอนที่ ๒ ต่อไป

ตอนที่ ๒

การสอบสวน

การสอบสวน (๑) หมายถึงการ รวบรวม พยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่น ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งพนักงานสอบสวนได้กระทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อจะได้ทราบข้อเท็จจริง หรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องศาลลงโทษ

การสอบสวน เป็นกระบวนการวิธีพิจารณาของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เช่น การเรียกพยานมาให้การค้นหาหลักฐานต่าง ๆ เพื่อจะได้ทราบข้อเท็จจริงที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง ที่มีอำนาจสอบสวนมีหลายตำแหน่งด้วยกัน เช่นอธิบดีกรมมหาดไทย ผู้ว่าราชการภาค ผู้ว่าราชการจังหวัด นายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ เป็นต้น ประโยชน์แห่งการสอบสวนก็เพื่อจะเอาผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้สัมพันธ์กับความผิด

(๑) ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มิให้เป็นภัยต่อดังคม ให้ราษฎรอยู่เป็นสุข เป็นหลักการที่รักษาความสงบ
เรียบร้อยในทางคดี มีสาระสำคัญ ซึ่งจะได้อธิบายต่อไป

ข้อ ๑ การออกหมายอาญา

ในกรณีทรวผู้กระทำผิด จะเป็นด้วยเจตนา หรือผู้เสียหายได้
มาร้องทุกข์หรือทราบได้จากการสืบสวนของเจ้าหน้าที่อาเภอหรือตำรวจ ข้า-
นาจออกหมายอาญานเป็นอำนาจเฉพาะของนายอำเภอ (๑)

หมายอาญา ๒ หมายถึงหนังสือสั่งการ ซึ่งสั่งให้เจ้าหน้าที่ทำ
การจับ หรือ จำคุก หรือปล่อยผู้ต้องหา จำเลยนักโทษ หรือให้ทำการค้น
รวมทั้งดำเนินหมาย เช่นนอนใครบร้องว่าถูกต้อง และคำบอกกล่าวทาง
โทรเลขว่า ได้ออกหมายจับดังกล่าวแล้ว อำนาจของนายอำเภอมีเพียง
ออกหมายจับ ค้นและปล่อยชั่วคราวเท่านั้น เพราะผู้กระทำผิดนั้นสอบสวน
เป็นเพียงผู้ต้องหา ยังไม่ได้ฟ้องศาล เจ้าพนักงานสอบสวนประสงค์จะให้
คดีโตมาที่พนักงานสอบสวน เนื่องในการสอบสวนย่อมออกหมายเรียกได้
แต่ถ้าไปสอบสวนด้วยตนเอง ย่อมมีอำนาจเรียกผู้ต้องหาหรือพยานมาโดย
ไม่ต้องมีหมายเรียก ฉะนั้นหมายอาญาจึงหมายความว่าหมายจับ หมายค้น
และหมายปล่อยชั่วคราว ซึ่งจะได้อธิบายต่อไป

ก. หมายจับ

หมายจับมิใช่จะออกได้ทุกกรณีไป กฎหมายมีกำหนดในกรณี
ต่าง ๆ ดังนี้

(๑, - (๒) ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๑. เมื่อผู้ต้องหาถูกตั้งข้อสงสัยโดยมีเหตุอันควร ว่าเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ เป็น
 หักแหว่ง

๒. เมื่อความผิดของผู้ต้องหาถูกตั้งข้อสงสัยโดยมีเหตุอันควรถูกฟ้อง มี
 ข้อหาโทษอย่างดังต่อไปนี้ ๓ ปีขึ้นไป

๓. เมื่อผู้ต้องหาไม่ได้ถูกควบคุม ไม่มาตามหมายเรียก หรือ
 ตามนัด โดยไม่ขอแก้ตัวจนครบกำหนด ๓ วันขึ้นไป มีเหตุอันควรตั้งข้อสงสัยว่าจะ
 หลบหนีหรือจะไปเกี่ยวข้องกับพยานหลักฐาน โดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้

๔. เมื่อผู้ต้องหา ซึ่งถูกปล่อยชั่วคราวมิสามารถทำสัญญาประกัน
 ให้จำนวนเงินสูงกว่าเดิม หรือหาหลักประกันหรือให้ดีกว่าเดิม

หมายจับใช้ในกรณีที่ยังจับผู้ต้องหาไม่ได้ และที่ไม่รู้จักชื่อ แต่
 ต้องบอกรูปพรรณของผู้นั้นให้ละเอียดเท่าที่จะทำได้

นอกจากนี้ นายอำเภอยังมีอำนาจทำการจับกุมได้ โดยไม่ต้องมี
 หมาย แต่ต้องเป็นกรณีที่น่าจะออกหมายจับได้ดังกรณีต่อไปนี้

๑. เมื่อพบบุคคลใดกระทำความผิดซึ่งหน้า

๒. เมื่อพบบุคคลนั้นพยายามจะกระทำความผิดหรือพบโดยมีพฤติการณ์
 อันความสงสัยว่า ผู้นั้นจะกระทำโดยมีเครื่องมือ อาวุธหรือศาสตราวุธอย่าง
 ชัดเจน อันสามารถใช้ในการกระทำความผิด เช่น พบคนถือตัวอาวุธไม้ และมี
 เลื่อยเล็ก ๆ ออกมาจากบ้านหรือจะเข้าไปในบ้านหนึ่ง อาจจับได้ตามชอบ

๓. เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่า ผู้นั้นได้กระทำความผิดมาแล้วและจะ
 หลบหนี เช่น วิ่งออกมาจากบ้าน มีโลหิตเปื้อนตามเสื้อผ้า และมีเสียง

คนในบ้านตะโกนให้จับ อาจจับได้ โดยไม่มีหมาย

๔. เมื่อมีผู้ขอให้จับโดยแจ้งว่า บุคคลนั้นได้กระทำความผิด และแจ้งด้วยว่าได้ร้องทุกข์ตามระเบียบแล้ว

๕. เมื่อเจ้าพนักงาน เป็นพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่จับด้วยตนเอง แต่เป็นกรณีนอกหมายจับหรือจับได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๖. เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีนายประกัน แจ้งให้จับ แต่การจับโดยไม่มีหมาย จะกระทำไม่ได้ ๒ ประการ คือ

ก. จับในที่ระโหฐานไม่ได้ เว้นแต่มีหมายค้น หรือในกรณีเจ้าพนักงานเขาค้นโดยไม่ต้องมีหมายค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ข. จับในพระราชวัง หรือในที่ตั้งพระมหากษัตริย์ พระมเหสี หรือผู้ดำรงราชการแทนพระองค์ประทับอยู่ไม่ได้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ข. หมายค้น

ในกรณีออกหมายค้น จะต้องระบุสถานที่ที่จะค้นและชื่อหรือรูปพรรณสัณษณ หรือลักษณะดังของที่ต้องการค้น กำหนดวันเวลาที่ทำการค้น และชื่อตำแหน่งของเจ้าพนักงาน ผู้จะทำการค้นนั้น ห้ามมิให้ค้นในที่ระโหฐาน โดยไม่มีหมายค้น เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ และในกรณีต่อไปนี้

๑. เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในที่ระโหฐาน

๒. เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้า กำลังกระทำลงในที่ระโหฐาน
๓. เมื่อบุคคลใดได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ขณะที่ถูกจับเข้า
ไปหรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปชักชวนตัวอยู่ในที่ระโหฐานนั้น
๔. เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่า สิ่งของที่ได้นำ โดยการกระทำ
ผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า เนื่องจากการเห็น
เข้า กว่าจะเอาหมายค้นมาได้ สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายเสียก่อน
๕. เมื่อที่ระโหฐานนั้น ผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้านและการจับนั้น
มีหมายจับ

นายอำเภอทำการค้นด้วยตนเอง ไม่ต้องมีหมายค้นก็ได้ แต่ต้อง
เป็นในกรณีที่ ออกหมายค้นได้ ห้ามมิให้ทำการค้น บุคคลใดในที่สาธารณะ
เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้นั้น ในเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่า
บุคคลนั้นมียาเสพติดหรือสิ่งอื่นใดที่จะใช้ในการกระทำความผิด หรือ
ซึ่งได้นำโดยการกระทำความผิดหรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด

ส่วนในการยึดหรืออายัดกฏปฏิบัติ เช่นเดียวกับการค้น กล่าวคือ
เมื่อทำการค้นแล้วมีเหตุสมควร อาจจะทำการยึดหรืออายัดซึ่งดำเนินการเช่น
เดียวกับการค้น ในการค้นหรือยึดสิ่งของนั้นนายอำเภอไปค้นหรือยึดเอง ไม่
ต้องมีหมาย

ก. หมายปล่อยชั่วคราว

การปล่อยชั่วคราว หมายถึงการที่ปล่อยผู้ต้องหาไปชั่วคราว
โดยมีประกันการปล่อยชั่วคราว คือการที่ผู้ต้องหาพ้นจากการควบคุม กระ
ทำโดย ๒ ประการ

๑. โดยไม่มีประกัน หรือ

๒. มีประกัน และหลักประกัน

การให้ประกันหรือไม่นั้น มีหลักพิจารณาโดยย่อ ๆ ดังนี้

(๑) ความหนักเบาแห่งข้อหา

(๒) พยานหลักฐานที่น่ามาสืบแต่มีเพียงใด

(๓) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร

(๔) เชื่อกันผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด

(๕) ผู้ต้องหาน่าจะหลบหนีหรือไม่

(๖) ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราว

มีเพียงใดหรือไม่

การประกัน จะต้องมียุติญาประกัน ซึ่งผู้รับประกันรับรองว่า จะเอาตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาให้ได้ เมื่อพนักงานสอบสวนเรียก ถ้าไม่ได้ ก็ต้องได้เบาะแสกับผู้ประกัน และในการพิจารณา เมื่อมีคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวนั้น จะต้องพิจารณาถึงอัตราโทษในความผิดที่กล่าวหาด้วย ดังนี้

(๑) คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูง ๑ ปีขึ้นไป ผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ต้องมีประกันเต็มอ การประกันนั้นจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

(๒) คดีอย่างอื่นนอกจากที่กล่าวในข้อ (๑) จะปล่อยชั่วคราว โดยไม่มีประกันเลยหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้

เมื่อได้กล่าวถึง อุปกรณ์การ ดำเนินการ สอบสวนตาม ที่ระบุไว้ใน กฎหมายแล้ว จะได้อีกถึงวิธีการดำเนินการสอบสวนต่อไป

ข้อ ๒. การสอบสวนพะยาน

พะยานหลักฐาน มี ๓ ประเภท คือ พะยานบุคคล พะยานเอกสาร และพะยานวัตถุ

พะยานบุคคล ได้แก่ บุคคลที่เห็นเหตุการณ์หรือที่อยู่ใกล้ชดกับเหตุการณ์นั้น เรียกว่าประจักษ์พะยาน นอกจากนี้ยังมีพะยานบอกเล่า เช่น บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ อันเป็นบุคคลที่ ๓

พะยานเอกสาร ได้แก่ หนังสือสำคัญที่จะใช้เป็น หลักฐานในทางคดี เช่น สัญญาว่าจ้างแรงงาน เป็นต้น นอกจากนี้ยังหมายถึงสำเนาของเอกสารนั้นด้วย

ส่วนพะยานวัตถุ ได้แก่ สิ่งของ ของกลางในคดี เช่น อาวุธปืน เป็นต้น ที่ใช้หลักฐานประกอบการสอบสวนได้

นายอำเภอเป็นพนักงานสอบสวน รวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่ดำริจะทำได้เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริง และพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา และเพื่อรู้ตัวผู้กระทำผิด หรือพิสูจน์ให้เห็นความผิด พนักงานสอบสวนย่อมจะมีอำนาจดังต่อไปนี้

๓. ตรวจควบคุมเสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจควบคุมผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพะยานหลักฐานได้ รวมทั้งทำภาพถ่ายแผนที่ หรือภาพวาดจำลอง หรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ตายม่อหรือตายเท่า กับให้บันทึกรายละเอียดทางลาย ซึ่งน่าจะกระทำให้คดีแจ่มกระจ่างขึ้น

๒. คนเพื่อพบดังของ ซึ่งมีได้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำผิด หรือได้ใช้ หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพระยานหลักฐานได้

๓. หมายเรียกบุคคล ซึ่งครอบครองดังของ ซึ่งอาจใช้เป็นพระยานหลักฐานได้ แต่บุคคลที่ถูกหมายเรียก ไม่จำต้องมาเอง เมื่อจัดตั้งดังของมาให้แล้ว ให้ถือว่าได้ปฏิบัติตามกฎหมาย

๔. ยึดไว้ซึ่งดังของที่คนพบ หรือส่งมา

๕. ออกหมายเรียกผู้เสียหาย หรือบุคคลใดซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจจะเป็นประโยชน์แก่คดี และถามปากคำ

๖. ขณะทำการอยู่ในบ้านเรือน หรือสถานที่อื่น ๆ มีอำนาจสั่งมิให้ผู้ใดออกไปจากที่นั้น ๆ ช่วงเวลาเท่าที่จำเป็น

๗. มีอำนาจสอบสวนเอง หรือส่งประเด็นไปสอบสวนเพื่อทราบความเป็นมาแห่งชีวิต และความประพฤติอันเป็นอาชญาของผู้ต้องหา แต่ต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบข้อความทุกข้อที่ได้มา

๘. การสอบสวนเรื่องใดที่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ เห็นจำเป็นที่จะต้องตรวจศพเพื่อหลักฐานในคดีแล้ว แม้ศพนั้นจะได้บรรจุแล้วหรือยังก็ตาม ก็มีอำนาจสั่งให้เอาศพนั้นให้ผู้ชำนาญการพิเศษตรวจได้

นอกจากนี้ยังมีวิธีการอีกอย่างหนึ่งในการสอบสวนคือการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งเจ้าทุกข์ผู้เสียหายตายโดยผิดธรรมชาติอาจเนื่องมาได้จากภัยธรรมชาติ

๖๕
ดงน

- (ก) ฆ่าตัวตาย
- (ข) ถูกผู้อื่นทำให้ตาย เว้นแต่โดยประหารชีวิตที่กระทำโดยหน้า
ที่ตามกฎหมาย
- (ค) ถูกสัตว์ทำร้าย
- (ง) ตายโดยอุบัติเหตุ
- (จ) ตายโดยยังมีปรากฏเหตุ

การชันสูตรพลิกศพ พนักงานสอบสวนจะต้องอยู่พร้อมกับแพทย์
ประจำตำบลหรือแพทย์อื่น เป็นผู้ทำการชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว และทำบัน
ทึบรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพนั้นไว้ ถ้าความตายเกิดขึ้นโดยกระทำ
ของเจ้าพนักงานในขณะปฏิบัติราชการตามหน้าที่ จะต้องทำการชันสูตรพลิก
ศพพร้อมด้วยผู้พยานอย่างน้อยสองคน ซึ่งต้องทบทวนการชันสูตรนั้น
อยู่ในเขต แล้วผู้ทำการชันสูตรพลิกศพทำความเห็นเป็นหนังสือแจ้งเหตุผล
และพฤติการณ์ที่ตาย ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด ถ้าตายโดยคนทำ
ร้าย ให้กล่าวหาใครหรือสงสัยว่าใคร เป็นผู้กระทำเท่าที่จะทราบได้

ข้อ ๓ การทำสำนวนคดี

เมื่อได้ทำการสอบสวนผู้เสียหาย หรือเจ้าทุกข์ ผู้ต้องหา พยาน
ทั้งฝ่ายผู้เสียหายและฝ่ายผู้ต้องหา ตลอดจนพยานหลักฐานต่าง ๆ และ

รวบรวมทำบันทึกย่อ ปะหน้าจำนวน พร้อมด้วย แสดงบัญชีทรัพย์สินที่เสียหาย
ถ้าได้ตัวผู้กระทำความผิดตั้งจำนวนการสอบสวนพร้อมด้วยตัวผู้ต้องหา หรือจำ
เลยไปยังอัยการเพื่อฟ้องศาลลงโทษตามสมควรแก่ความผิด เหตุที่ต้องสอบ
สวนก็เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงอย่างแน่ชัดว่า ผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริงหรือไม่
ถ้าปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหา มิได้กระทำความผิดจริงดังกล่าวมา เมื่อสอบสวน
เสร็จแล้ว เห็นว่าคดีไม่มีมูลตั้งไม่ฟ้อง และปล่อยตัวไปเป็นอิสระ

แต่ถ้าพนักงานสอบสวน ทำการสอบสวนไม่เสร็จ (๑) ภายใน
๓๐ วันเพราะไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิด หรือจับผู้กระทำความผิดไม่ได้ หรือไม่
ได้หลักฐานพอฟ้อง และเป็นคดีที่กำหนดโทษจำคุกเกินกว่า ๓ ปี ก็ให้
ตั้งจำนวนการสอบสวนเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดดำเนินการสอบสวนต่อไปโดย
อ้างเหตุผลว่า สอบสวนไม่เสร็จเพราะเหตุอะไร ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัด
จะทำการสอบสวนต่อไป ถ้าจังหวัดสอบสวนไม่เสร็จภายใน ๓๐ วันอีก
ให้เสนอภาคทำการสอบสวนได้หลักฐานหรือตัวผู้กระทำความผิดในชั้นใด ให้ตั้ง
จำนวนคืนมายังพนักงานสอบสวนชั้นอำเภอ เพื่อตั้งจำนวนไปยังอัยการ
จัดการฟ้องศาลต่อไป

ความประสงค์ของกฎหมาย ไม่พึงต้องการที่จะเอาผู้บริสุทธิ์มา
ลงโทษ การที่เอาผู้กระทำความผิดมาลงโทษเสียได้ เป็นหน้าที่ของนายอำเภอที่
เกี่ยวกับการรักษาความเรียบร้อยในทางคดี ทั้งนี้เพราะการกระทำผิดอาญา

(๑) ดู ข้อบังคับของกระทรวงมหาดไทยที่ ๓/๒๔๘๖ ว่าด้วยการสอบสวน ลงวันที่ ๗ พฤษภาคม
๒๔๘๖

เช่น การตกทรพกต การทำร้ายร่างกายกต การปล้นทรพกต ชิงทรพกต ฯลฯ เป็นการกระทำขอ ใจผู้ร้ายที่ก่อให้เกิดความรำลึกหวาดเสียว และตั้งสติให้ประชาชน แก่ทำตายชีวิตและทรัพย์สิน การทำมาหากิน และกำลังจิตใจของประชาชน ทำให้ตั้งอยู่ในความสงบสุขไม่ได้ หากได้ทำการจับผู้ร้ายได้แล้วลอบซ่อนลี้ภัยแล้วลงโทษเสียได้ ย่อมจะทำให้ราษฎรได้เย็นเป็นสุข ตั้งอยู่ในความสงบ ทำมาหากินด้วยความเรียบร้อย เป็นการทำให้ราษฎรได้พ้นทุกข์

ตามที่ได้นำมา จะเห็นได้ว่า อำเภอมณฑลในการรักษาความสงบเรียบร้อยในทางปกครอง และการ รักษาความสงบ เรียบร้อยในทางคดี ซึ่งปรากฏว่าหมัดดำเนนการ ดังที่ได้นำมาแล้วในส่วนที่ ๓ หาดย ประการด้วยกัน การรักษาความสงบเรียบร้อยในทางปกครอง และในทางคดีต้องประการเป็นวิธีการเพื่อบำบัดทุกข์ให้แก่ประชาชนนั่นเอง

เมื่อได้นำมาถึงอำนาจหน้าที่ของอำเภอนั้นเกี่ยวกับการบำบัดทุกข์ของประชาชนมาพอสมควรแล้ว จะได้นำถึงอำนาจหน้าที่ของอำเภอนั้นเกี่ยวกับการบำรุงสุขของประชาชนในส่วนที่ ๒ ต่อไป

ส่วนที่ ๒

อำนาจหน้าที่ของอำเภอเกี่ยวกับการบำรุงสุขของประชาชน

เมื่อได้กล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของ อำเภอ ในการ รักษา ความ สงบ
 เรียบร้อยในทางปกครอง อันมีการรักษาความสงบ การรักษาความ
 ปกติเรียบร้อยและการรักษาสุขภาพของประชาชน กับการรักษาความเรียบ
 ร้อยในทางคดี อันมีการสืบสวนและการสอบสวน ซึ่งเกี่ยวกับอำนาจ
 หน้าที่ของอำเภอในการบำบัดทุกข์ของประชาชน จะได้กล่าวถึงอำนาจ
 หน้าที่ของอำเภอในการบำรุงสุขของประชาชน ในส่วนที่ ๒ ต่อไป

อำเภอมั่นหน้าที่จะต้องบำรุง และส่งเสริมสวัสดิภาพเพื่อให้ประ
 ชาชนได้รับความสุขสบาย อยู่ดีกินดี มีขอบเขตกว้างขวางมาก ฉะนั้น
 ในที่นี้จะได้กล่าวแต่เฉพาะในสาระสำคัญตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติปก
 ครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ เกี่ยวกับการบำรุงท้องที่ การส่งเสริมอาชีพ
 การส่งเสริมการศึกษา และการช่วยเหลือในการครองชีพของประชาชน
 เท่านั้น

บทที่ ๑

การบำรุงท้องถิ่น

การบำรุงท้องถิ่น ซึ่งจะได้กล่าวในบทนี้ จะกล่าวถึงเฉพาะ
การทำนุบำรุงท้องถิ่นต่าง ๆ ภายในเขตอำเภอซึ่งหมายความรวมถึงตำบล
หมู่บ้านด้วย การบำรุงท้องถิ่นในหน้าที่ของอำเภอ ถ้าจะกล่าวเฉพาะ
ที่สำคัญ ๆ ก็ได้แก่การบูรณะชนบท การจัดสุขภาพ การบำรุง
ทางคมนาคม ซึ่งจะได้อธิบายรายละเอียดต่อไป

ตอนที่ ๑

การบูรณะชนบท

การบูรณะชนบท หมายความว่า การปรับปรุงตั้งเดิมท้องถิ่น
ที่ยังไม่เจริญ ให้มีความเจริญก้าวหน้าและให้ประชาชนได้รับความสุข
สบาย ตามที่กระทรวงมหาดไทยได้วางระเบียบการไว้ เรียกว่าแผนการ
บูรณะชนบท และโครงการบูรณะและตั้งเดิมสวัสดิภาพของประชาชน

ข้อ ๑ แผนการบูรณะชนบท

การจัดดำเนินงานตามแผนการบูรณะชนบทนั้น เป็นหน้าที่ของ

อำเภอ ซึ่งจะต้องกระทำตามลำดับ ดังนี้ คือ การกำหนดเขต การ
จัดตั้งกรรมการ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ และการตรวจ และ
การควบคุม

๑. การกำหนดเขตบูรณะชนบท^(๑)

ก การกำหนดเขต

นายอำเภอเป็นผู้พิจารณากำหนดขึ้นจากท้องที่ ที่อยู่นอกเขตเทศ-
บาล ซึ่งเป็นที่ชุมนุมชนหนาแน่นพอสมควร และมีอาณาเขตต่อเนื่อง
ในตำบลเดียวกัน จะเป็นหมู่บ้านเดียวกัน หรือบางส่วนของหมู่บ้าน
หลายหมู่บ้านรวมกันก็ได้ และนายอำเภอมีหน้าที่ที่จะพิจารณาว่าท้องที่ใด
ควรทำการบูรณะก่อนหลังอย่างไร

การกำหนดอาณาเขตต่อเนื่องในตำบลเดียวกัน เป็นเขตบูรณะ
แปลกกว่าในต่างประเทศ เช่น อเมริกาเขามักจัดขึ้นในบริเวณเขตติดต่อ
เชื่อมกันในหลายชนบท หรือหลายเมือง ดังเป็นเขตบูรณะ ตัวอย่างคือ
การขึ้นใหม่ทำนองเทศบาล เช่น เขตบูรณะด้าม เมืองต่อกันเรียกว่า

(๑) ดู แผน การบูรณะชนบท ของกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๔๕๔

ทริบเบิลทาวน์ (Treble Town) ^(๑) เหตุผลก็เพราะเป็นท้องที่ที่ประชาชนผ่าน
ไปมา เป็นเขตชุมนุมการค้าระหว่างเมือง เห็นว่าเหมาะสมดี แต่ถ้า
หวั่นแผนการบูรณะของไทยเรา ทักหาหนเขื่อน อาจเห็นว่าเป็นการ
เหมาะและสมควรแก่การได้รื้อถอนการดำเนินการอันได้แก่ปัดตัดอำเภอนั้น
นั้น และผู้ใหญ่บ้านในท้องที่นั้นได้ ซึ่งจะกล่าวต่อไป

ข. วิธีดำเนินการจัดตั้งเขตบูรณะชนบท

วิธีดำเนินการจัดตั้งเขตบูรณะชนบท จะต้องดำเนินการตามลำดับดังนี้

(๑) นัดประชุมเจ้าบ้านในเขตนั้น ซึ่งแจ้งความมุ่งหมายที่จะ
จัดตั้งเป็นเขตบูรณะชนบทขึ้น แล้วปรึกษาฟังความคิดเห็น ถ้าเจ้าบ้าน
ประชุมเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมดในเขตนั้น และเมื่อส่วนมาก
ของที่มาประชุมเห็นชอบ ก็ให้ดำเนินการต่อไปได้ (ข้อ ๔ (๑))

เจ้าบ้าน (๒) หมายถึงหัวหน้าครอบครัว ไม่จำกัดว่าจะ
หญิงหรือชายเพราะในชนบทนี้ เพียงแต่ตกลงว่าจะเห็นชอบหรือไม่ ในการที่จะ
ให้มีการบูรณะชนบทในท้องที่นั้น

แต่ในกรณีที่เจ้าบ้านมาประชุมไม่ถึงกึ่งจำนวน ตามแผนการ
บูรณะชนบทไม่ได้กำหนดไว้ด้วยว่าจะให้ปฏิบัติอย่างไร เข้าใจว่าในกรณี

(๑) ดูบทความเรื่องหลักการปกครองท้องถิ่นในประเทศต่าง ๆ ของ ดร. มัลลีย์ หะนันท์
ในหนังสือเทศบาล

(๒) ดู พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๓ มาตรา ๑๓ ข้อ ๒

เช่น จำต้องนัดประชุมใหม่ เพื่อให้เจ้าบ้านมาประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน โดยเฉพาะให้เกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมดในเขตนั้น เพื่อฟังความคิดเห็นส่วนข้างมาก

(๒) การกำหนดเขตท้องที่ซึ่งจะจัดเป็นเขตบวรระชนบทนั้น ให้ดำเนินการโดยอาศัยเขตธรรมชาติเดิม หรือแนวเขตอย่างอื่น ถ้าไม่มักจะต้องปรับเขตไว้เป็นเครื่องหมายที่ดิน

(๓) เมื่อได้ดำเนินการตามข้อ (๑) และข้อ (๒) แล้วจึงเรียบเรียงร่างให้จัดทำรายงานเสนอตามลำดับไปยังกระทรวงมหาดไทย ในรายงานนั้นให้แจ้งข้อความดังต่อไปนี้

(ก) ผลของการประชุมเจ้าบ้าน

(ข) แผนที่ตั้งเขตแสดงภูมิประเทศ แนวเขต และหลักเขตบวรระชนบท

(ค) จำนวนบ้านหรืออาคารต่างๆ จำนวนครอบครัว จำนวนพลเมืองซึ่งอยู่ในเขตนั้น

(ง) สถานที่ราชการ สถานที่สาธารณะ หรือทรัพย์สินมรดกส่วนกลางของประชาชน

(จ) บอกชื่อของเขตบวรระ โดยใช้ชื่อตำบล หมู่บ้านหรือชื่อที่ราษฎรในเขตนั้นนิยมเรียกขานกัน

(ฉ) การจัดตั้งจะต้องผ่านการพิจารณาของกระทรวงมหาดไทยเสียก่อน เมื่อกระทรวงมหาดไทยได้พิจารณาเห็นสมควร ให้จัดตั้ง

เขตบวรณะชนบทชนในท้องที่จะได้ประกาศให้ประชาชนทราบ

การเปลี่ยนแปลงหรือยุบเลิกเขตบวรณะชนบท กระทรวงมหาดไทย จะได้ประกาศให้ประชาชนทราบเช่นเดียวกัน (ข้อ ๕)

๒. กรรมการบวรณะชนบท

ตามแผนการบวรณะชนบท พ.ศ. ๒๔๘๔ กำหนดให้กรรมการบวรณะชนบท ประกอบด้วยบุคคล ๒ ประเภท คือ

ก. กรรมการที่แต่งตั้งโดยตำแหน่ง

ข. กรรมการที่ราษฎรเลือกตั้ง

ก กรรมการที่แต่งตั้งโดยตำแหน่งประกอบด้วย

๓) ผู้ดำเนินการ แต่งตั้งจากปลัดอำเภอในอำเภอนั้น โดยเหตุที่ปลัดอำเภอในท้องที่อำเภอหนึ่ง ๆ นั้น มีอยู่หลายคน แต่งดำเนินการตามแผนการบวรณะชนบทนี้ ไม่ได้กำหนดไว้ให้ชัดเจนว่าจะแต่งตั้งเป็นจำนวนกี่คน เมื่อพิจารณาถึงว่า ตำแหน่งผู้ดำเนินการนั้นมีความสำคัญเท่ากับเป็นหัวหน้างาน จึงควรแต่งตั้งเพียงคนเดียว

๒) รองผู้ดำเนินการ แต่งตั้งจากกำนันในท้องที่ที่อยู่ในเขตบวรณะชนบทจะแต่งตั้งกี่คนแล้วแต่ความเหมาะสม

๓) ผู้ช่วยผู้ดำเนินการแต่งตั้งจากผู้ใหญ่บ้านในท้องที่ที่อยู่ในเขต

บรรณชนบทจะแต่งตั้งตามแต่ความเหมาะสม

ข. กรรมการราษฎรเลอกก

ตามแผนการบรรณชนบท พ.ศ. ๒๔๙๕ กำหนดให้แต่งตั้งกรรมการ
ร่วมด้วยอีก ๓ นาย โดยให้แต่งตั้งจากบุคคลที่ราษฎรเลอกกชน เป็นกรรม
การฝ่ายโยธา ๓ คน กรรมการฝ่ายสาธารณสุข ๓ คน และกรรม
การฝ่ายการศึกษาสังคมกีฬา ๓ คน

คุณสมบัติของราษฎรที่จะได้รับเลอกกเป็นกรรมการ จะต้อง
มีคุณสมบัติอื่นใดเช่นเดียวกับผู้ใหญ่บ้าน และต้องมีภูมิลำเนาหรือถิ่น
อยู่เป็นประจำในเขตบรรณชนบทมาแล้วไม่น้อยกว่า ๖ เดือน แต่
สำคัญ คือต้องเป็นชาย

ส่วนคุณสมบัติของราษฎรผู้สมัครเลอกกกรรมการ จะต้อง
คุณสมบัติอื่นใดเช่นเดียวกับผู้สมัครเลอกกผู้ใหญ่บ้าน และต้องมี
ภูมิลำเนา หรืออยู่ประจำในเขตบรรณชนบทมาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ เดือน
วิธีการเลอกกกรรมการ ดำเนินการดังนี้ คือ

๑) ประกาศเปิดประชุมราษฎรที่อยู่ในเขตบรรณชนบท

๒) เมื่อถึงกำหนดวันประชุม ให้นายอำเภอเป็น ประธาน
พร้อมด้วยกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านท้องถิ่น และบุคคลที่ราษฎรในท้องถิ่นเห็นชอบ
อีก ๒ นายเป็นกรรมการ ร่วมกันประชุมราษฎรเพื่อให้ออกเสียงเลอกก
กรรมการฝ่ายโยธา กรรมการฝ่ายสาธารณสุขกรรมการฝ่ายการ
ศึกษาดังคม และกีฬา

๓) เมื่อเสร็จการเลือกตั้งแล้ว ให้นายอำเภอทำบันทึกรายละเอียดแห่งการเลือกตั้งให้กรรมการเลือกตั้งลงชื่อ แล้วเสนอไปยังจังหวัด เพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศแต่งตั้งต่อไป

๔) ตามแผนการบูรณะชนบท กำหนดให้กรรมการ ซึ่งได้ทำการเลือกตั้ง โดยราษฎรนั้นอยู่ในตำแหน่งได้คราวละ ๔ ปี

๓. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบูรณะชนบท

คณะกรรมการบูรณะชนบท มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

ก. หน้าที่ทั่วไป

๑) รักษาความสงบเรียบร้อย

๒) บำรุงและส่งเสริมอาชีพ การผลิต และการอุตสาหกรรม ในครอบครัวและการจำหน่าย

๓) จัดให้มีและบำรุงรักษาทรัพย์สินส่วนกลาง เช่น วัด ถนน ตลาด ดั้งคำตา เป็นต้น

๔) จัดให้ราษฎรได้มีบ้านเรือนเป็นที่อยู่อาศัย มีที่ดินสำหรับประกอบอาชีพเป็นของตนเอง

๕) กิจกรรมอย่างอื่น ที่ทางกรมมอบหมายให้จัดทำ

ข. หน้าที่ฝ่ายโยธา

๑) จัดให้มีแผนผังภายในเขตท้องที่และดูแลแนะนำการปลูกสร้าง

อาคารบ้านเรือนตามแผนผัง

๒) จัดวางแผนผังบ้านเรือนให้แต่ละบ้านมีบริเวณเพาะปลูกต้นไม้สวนครัว เลี้ยงสัตว์ ทำงานช่างทางบ้าน โดยจัดวางการปลูกสร้างบ้านเรือนแม้จะเริ่มขึ้นเป็นการชั่วคราว แต่ต้องมีโครงการที่จะปลูกสร้างเป็นเรือนฝากระดานถาวรไว้แก่คน ภายในเวลาอันควร

- ๓) จัดให้มีน้ำกินน้ำใช้ในท้องที่
- ๔) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางคมนาคม และการขนส่ง
- ๕) จัดให้มีปัจจัยสำหรับดับเพลิง
- ๖) จัดให้มีแสงสว่างในเขตชุมชน
- ๗) จัดให้มีร้านค้าอันเป็นของคนไทย หรือเป็นร้านค้ากรรม

หน้าที่ฝ่ายการสาธารณสุข

๑) จัดรักษาความสะอาดถนน ทางระบายน้ำ กำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล ควบคุมการค้าอันเป็นทรงเกียจ และอาจเป็นอันตรายแก่สุขภาพของประชาชน

- ๒) จัดการป้องกัน และระงับโรคติดต่อ
- ๓) จัดให้มีสถานที่สำหรับการรักษาพยาบาล
- ๔) แนะนำช่วยเหลือราษฎรจัดบ้านเรือน และบริเวณบ้านให้

ลูกคู่ชดเชย

- ๕) จัดให้มีผู้ช่วยสาธารณสุข
- ๖) แนะนำชี้แจงให้ราษฎร รู้จักรักษาสุขภาพอนามัย กิจดี

อยู่ติดถูกดูลักษณะ

ง. หน้าที่ฝ่ายการศึกษา สังคม และกีฬา

๑) จัดให้มีการศึกษา มีโรงเรียน หรือที่ดินสำหรับปลูกสร้าง
โรงเรียนในอนาคต

๒) จัดให้มีวิทยุสาธารณะ

๓) จัดให้มีการกีฬา การวิ่งแข่งบนเบาะชนบขรรรมนิยมประเพณี
พื้นเมือง มีการพักผ่อนหย่อนใจตามควรแก่โอกาส

๔) ให้นำข้แจ้งราษฎรเกี่ยวกับแก๊งค์ฉ้อฉล วัฒนธรรมและความ
รในหน้าที่พลเมือง

๕) ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องคนอันซพาด เด็กเร่ร่อน คนขอทาน
และการตั้งคมตั้งเคระห์

ตามที่ได้อ้างไว้แล้วว่า คณะกรรมการบรรณะชนบทแบ่งออกเป็น
๒ ประเภท คือ ประเภทที่ ๑ ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง
ได้แก่ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งต้องที่อยู่ในเขต ส่วนคณะกรรมการ
ประเภทที่ ๒ นั้นได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการ โดยราษฎรเลือกตั้ง
ขึ้นโดยตรง ได้แก่กรรมการฝ่ายโยธา ๓ คน กรรมการฝ่ายสาธารณะ
สุข ๑ คน และกรรมการฝ่ายการศึกษา สังคม และกีฬา ๑ คน

คณะกรรมการประเภท ๑ คือ ผู้ดำเนินการ รองผู้ดำเนินการ
และผู้ช่วยดำเนินการ เป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอ มีหน้าที่จัดและ
ดำเนินการตามหน้าที่ทั่วไป และช่วยเหลือ หรือดำเนินการในกิจการของ
กรรมการฝ่ายโยธา กรรมการฝ่ายสาธารณะสุขและกรรมการฝ่ายการ

ศึกษา สังคม และกีฬา ซึ่งร่วมกันรับผิดชอบในหน้าที่ทั่วไป แต่รับผิดชอบในหน้าที่เฉพาะฝ่ายของตนโดยตรงอีกด้วย

๔. การตรวจ และการควบคุม

การตรวจ และการควบคุมการบริหารตามแผนการบูรณะชนบท
ชนบท คอ

๑. ควบคุมโดยราชการบริหารส่วนกลาง

ก) กระทรวงมหาดไทยควบคุมเกี่ยวกับการเงิน คือ การจัด
ทำงบประมาณรายได้ รายจ่าย ประจำปี ตลอดจนโครงการหรือราย
ละเอียดงานต่าง ๆ ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยจะได้กำ
หนดขึ้น

ข) การเก็บรักษา การเบิกจ่าย การควบคุม และตรวจ
ตราการเงิน ก็ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยจะได้กำหนดขึ้น
เช่นเดียวกัน

ค) ในกรณีที่มีการโต้แย้งกันในการทำโครงการ หรือ
งบประมาณของการบูรณะชนบท ระหว่างจังหวัดและอำเภอ เป็นการ
โต้แย้งในหลักการที่สำคัญ และราษฎรไม่เห็นชอบในหลักการที่ขัดแย้งกัน
นั้น ก็ต้องเสนอให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ชี้ขาด

๒. การควบคุมโดยราชการส่วนภูมิภาค

ก) ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ มีอำนาจหน้าที่
ตรวจสอบการดำเนินงานตามระเบียบการนี้ ตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนด
ไว้ตามกฎหมาย หรือระเบียบ หรือการบังคับบัญชาตามรายงาน

ข) ในกรณีคณะกรรมการ ฯ มิได้ดำเนินการให้เป็นไป
ตามระเบียบ หรือโครงการที่ได้รับอนุมัติ หรือปฏิบัติการอันจะเป็นทาง
ให้เสื่อมเสียแก่ราชการหรือท้องถิ่นใด ๆ ตั้งดีว่าจะมีการทุจริตคดี นาย
อำเภอหรือผู้ว่าราชการประจำจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ และรายงานให้กระ
ทรวงมหาดไทยทราบ

ค) นอกจากนั้นเมื่อต้นปีหนึ่ง ๆ คณะกรรมการ ฯ จะ
ต้องจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานเสนอไปตามลำดับ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด
ทราบ และจะต้องส่งสำเนาให้กระทรวงมหาดไทยทราบด้วย ทั้งนี้เพื่อให้
กระทรวงมหาดไทย จังหวัดและอำเภอทราบผลการปฏิบัติงานของคณะ
กรรมการ ฯ นั้น ๆ ว่าได้ดำเนินการเป็นผลดีหรือไม่เพียงไร ควรแก้ไข
อย่างไร

ฉะนั้น จะเห็นได้ว่า ตามแผนการบูรณะชนบท คณะกรรม
การดำเนินการได้แก่บัดนี้อำเภอ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่
อำเภอ และนายอำเภอเป็นผู้ทำการตรวจตราและควบคุมในส่วนราชการของ
อำเภอ และมีหน้าที่โดยทั่วไป และหน้าที่โดยทำการช่วยเหลือกรรม
การของแต่ละฝ่าย โดยเฉพาะหน้าที่ในการบำรุงท้องถิ่นที่ตกต่ำมาแต่

เพียงใด

ส่วนหน้าที่ในการป้องกัน และระงับโรคติดต่อ การรักษาความ
สะอาดของถนนตลอดจนการจัดการบ้านเรือนให้ถูกลักษณะเหล่านี้ ได้กล่าว
ไว้โดยละเอียดแล้วในเรื่องการรักษาสุขภาพของประชาชน

ข้อ ๒. การบูรณะและส่งเสริมสวัสดิภาพของ

ประชาชน พ.ศ. ๒๔๙๒

นอกจากการบูรณะชนบทตามแผนการที่กล่าวมาแล้ว กระทรวง
มหาดไทยยังได้วางหลักบูรณะ และส่งเสริมสวัสดิภาพของประชาชนไว้ด้วย
การบูรณะ และส่งเสริมสวัสดิภาพของประชาชนดำเนินการคล้าย
คลึงกับแบบแผนการบูรณะชนบท กล่าวคือ การวางโครงการเพื่อทบทวน
บ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้า และจัดทำขึ้นเพื่อให้ประชาชนพดเมืองได้อยู่
เป็นสุข ได้รับความดีความงาม ตามสมควรแก่สภาพ

๑. หลักการ

การบูรณะและส่งเสริมสวัสดิภาพของประชาชนนี้ เป็นโครงการ
รวม ซึ่งทางราชการได้แต่งตั้งกรมการส่วนกลางขึ้นคณะหนึ่งเพื่อวาง
การ ดำเนินการเพื่อจัดการให้ความเจริญแก่ท้องถิ่นนอกเขตเทศบาล โดย
ให้จัดวางโครงการไว้เป็นการแน่อนมิให้ เปลี่ยนแปลงได้บ่อย ๆ เป็นการ
ให้ดำเนินการต่อเนื่องกัน โดยจัดเป็นโครงการ ๓๐ ปี สำหรับกิจการบาง

อย่าง และให้วางโครงการสำหรับตำบล โครงการสำหรับอำเภอ และ
โครงการสำหรับจังหวัด เช่น โครงการสำหรับตำบลเรื่องการวางแผนผังหมู่
บ้านตำบล ฯ เรียกว่า โครงการบูรณะและส่งเสริมสวัสดิภาพของตำบล
..... เรื่อง การวางแผนผังหมู่บ้านตำบล (๑) โดยจัดทำเป็นอย่าง
ตามลำดับความสำคัญก่อนหลัง ส่วนโครงการสำหรับอำเภอและจังหวัด
ก็ใช้หลักการทำนองเดียวกัน ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้วางระเบียบบัญชี
ไว้เพื่อให้ตำบล อำเภอ จังหวัดจัดทำรายงานเสนอเพื่อกระทรวงมหาดไทย
พิจารณาอนุมัติ

๒. เจ้าหน้าที่และวิธีดำเนินการ

ก) โครงการบูรณะ และส่งเสริมสวัสดิภาพสำหรับตำบล
ให้นายอำเภอและกรรมการตำบลปรึกษารื้อกันเป็นรายตำบล ในท้องที่
จัดทำอะไรก่อนหลัง เพื่อความเจริญของท้องที่ และความดีสุดสมบูรณ์
ของราษฎร จัดบัญชีเป็นหลักฐานแล้วจัดทำเป็นโครงการส่วนตำบล เก็บ
ไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ

ตามโครงการ ส่วนตำบลนี้ จะเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่จัดดำเนินการ
ได้แก่ นายอำเภอท้องที่และกรรมการตำบล กรรมการตำบล (๒)
ประกอบด้วยกำนันท้องที่ แพทย์ประจำตำบลและครูประชาบาลในตำบลนั้น
คนหนึ่ง กับราษฎรผู้ทรงคุณวุฒิในตำบลนั้น ซึ่งนายอำเภอเป็นผู้คัดเลือก

(๑) คู่มือการจัดทำโครงการบูรณะ และส่งเสริมสวัสดิภาพของประชาชน พ.ศ. ๒๔๙๒
ของกระทรวงมหาดไทย

(๒) ดูพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๘

และผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้แต่งตั้งมีจำนวนตามที่นายอำเภอจะเห็นสมควร

๒) โครงการบูรณะ และส่งเสริมสวัสดิภาพของประชาชน
สำหรับอำเภอ

เมื่ออำเภอรวบรวมโครงการสำหรับตำบลต่าง ๆ แล้ว ก็จัดลำดับว่า โครงการอย่างไหนสำคัญก่อนหลัง ตามลำดับ และจัดทำเป็นโครงการสำหรับอำเภอ เป็นโครงการ ๓ ปี โดยผู้ว่าราชการจังหวัด และนายอำเภอประชุมพิจารณาร่วมกันเห็นสมควรเสร็จแล้ว นายอำเภอจะต้องรวบรวมเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด

๓) โครงการบูรณะ และส่งเสริมสวัสดิภาพของประชาชน
สำหรับจังหวัด

เมื่อจังหวัดได้รับโครงการสำหรับอำเภอทุกอำเภอแล้วก็พิจารณาจัดลำดับตามความสำคัญ ทำเป็นโครงการสำหรับจังหวัดต่อไป แล้วรายงานขออนุมัติไปยังกระทรวงมหาดไทย โดยแสดงเหตุผลหลักการ และแผนผังแสดงกิจการที่จะทำตามโครงการ เมื่อกระทรวงมหาดไทยอนุมัติแล้ว จึงจะดำเนินการตามโครงการได้

การดำเนินการสำหรับโครงการอำเภอและจังหวัด ก็มีวิธีการเช่นเดียวกับตำบล

๓. กิจการที่จะต้องทำโครงการ (๑)

กิจการที่จะต้องทำโครงการขึ้น เพื่อความสมบูรณ์พันธุ์ของ

(๑) ระเบียบการจัดทำโครงการบูรณะส่งเสริมสวัสดิภาพของประชาชน พ.ศ. ๒๔๘๒
ของกระทรวงมหาดไทย

ประชาชนนั้น มีมากมายหลายอย่าง แต่กระทรวงมหาดไทยเห็นควร ความ
จำเป็นที่บังคับให้จัดการทำโครงการเฉพาะกิจการ ๗ ประการ โดยนาย
อำเภอเป็นผู้ดำเนินการตามหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) การวางแผนผังตำบลและหมู่บ้าน

การวางแผนผังตำบลและหมู่บ้าน ต้องจัดทำในที่ชุมนุมชน
นอกเขตเทศบาล ซึ่งอยู่รวมกันหนาแน่นถึงขนาดที่จะต้องวางแผนผังโดย
การตัดถนน หรือขยายบ้านเรือนในตำบลหนึ่ง ถ้ามีหลายชุมนุมชน ก็
ทำทุกแห่ง ตามลำดับความสำคัญก่อนหลัง ทั้งนี้เพื่อบริการใหม่การ
เปลี่ยนแปลง รื้อย้ายตามอำเภอใจ และจะต้องกำหนดเขตชุมนุมชน
จำนวนพลเมืองจำนวนครอบครัว อาคารบ้านเรือน และสถิติความสำคัญ
อย่างอื่นที่เห็นสมควร แต่งตั้งเครื่องหมายอาคารบ้านเรือน ทางคมนาคม
ขนาดกว้างยาว บริเวณการค้า อุตสาหกรรม ที่อยู่อาศัย สถานที่
ราชการ ตลอดจนงบประมาณค่าใช้จ่าย

๒) การทาง

โครงการสำหรับการทาง หมายถึงการจัดทำทางหลวงจังหวัด
ทางเดินเท้า โดยกำหนดขนาดไหน จากไหนถึงไหน กว้างยาวเท่า
ใด เฉพาะงานดิน และสะพานพอให้ราษฎรในตำบลได้ใช้สัญจรไปมาติด
ต่อกันได้

๓) การสร้างบ่อน้ำหรือสระน้ำ

โครงการนี้ ได้แก่การสร้างบ่อน้ำ หรือสระน้ำเพื่อประโยชน์แก่การ
ให้หม่าน น้ำใช้และสำหรับการทำสวนครัว และเลี้ยงสัตว์

๔) การสร้างตลาดสดหรือตลาดชุมชน

โครงการนี้ ได้แก่การจัดให้มีตลาดเพื่อให้ประชาชนในตำบลได้
ใช้ อาจเป็นตลาดชั่วคราวหรือตลาดนัดก็ได้ สุดแต่จะได้เสนอเหตุผลและ
หลักการตามโครงการ

๕) การจัดให้มีวิทยุสาธารณะ

โครงการนี้ ก็เพื่อจัดให้มีเครื่องรับวิทยุสาธารณะ เพื่อให้
ราษฎรได้รับข่าวสารและข่าวสารการ ความรู้ ควรตั้งอยู่ในแหล่งชุมนุม
ชนตำบล เพื่อสะดวกแก่ราษฎรที่มาฟัง นอกจากให้ข่าวแล้ว วิทยุยัง
ให้ความบันเทิงอีกด้วย

๖) จัดให้มีที่ดินส่วนกลาง

โครงการนี้ จัดทำสวนสาธารณะ สนามนั่งเล่น สนามกีฬา
หรือที่พักผ่อนหย่อนใจในต่างประเทศเขาถือว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก นอกจาก
จะใช้เป็นสนามนั่งเล่นแล้ว ยังได้รับประโยชน์ทางอนามัยอีกด้วย

๗) การสร้างที่ประชุม

โครงการนี้ ก็เพื่อให้มีสถานที่ประชุม ทำโครงการสร้างขึ้น
ในแหล่งกลางของตำบลเพื่อใช้เป็นหอประชุมแห่งแรก

อย่างไรก็ตาม โครงการ ๗ ประการนี้ จะต้องจัดทำให้เก
ทองที่ ตั้งแต่อำเภอจะพิจารณาเห็นว่าอะไรสำคัญก่อนหลัง ถ้าให้จัดลำดับ
ทำโครงการเสนอกระทรวงมหาดไทยพิจารณาอนุมัติ

ตามที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า อำเภอมีหน้าที่ในการจัดดำเนินการ
บูรณะชนบทอันเป็นส่วนที่เกี่ยวกับการบำรุงความสุขของประชาชน

ตอนที่ ๒

การสุชาภิบาล

นอกจากการบูรณะชนบทแล้ว ยังมีวิธีการบำรุงทองที่โดย
แบบสุชาภิบาล ซึ่งอำเภอมีหน้าที่เกี่ยวข้องอยู่ด้วยเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะ
ได้กล่าวต่อไป

การสุชาภิบาล คือ การจัดรักษาความสะอาดและบำรุงความ
สบายให้แก่ราษฎรภายในท้องที่ สุชาภิบาลในชนบทที่จัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรก
เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๗ (ร.ศ. ๑๒๔) คือสุชาภิบาลตำบลท่าฉลอม
ต่อมาได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดสุชาภิบาลตามหัวเมือง ร.ศ. ๑๒๗

ซึ่งแบ่งสุขาภิบาลออกเป็น ๒ ประเภท คือ สุขาภิบาลเมืองและสุขาภิบาล
ท้องที่ ซึ่งต่อมาเมื่อได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล
พ.ศ. ๒๔๗๖ (๑) ภายหลังการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองแผ่นดิน
ก็โดยกษัตริย์สุขาภิบาลเดิมอยู่แต่ขึ้นเป็นเทศบาล แต่โดยที่การจัดระเบียบ
เทศบาลมิได้ดำเนินการไปโดยราบรื่น เป็นเหตุให้ต้องระงับการตั้งเทศบาล
ขึ้นใหม่ไว้พลางก่อน แต่เพื่อที่จะทบทวนร่างท้องถิ่นชนบทที่ยังมิได้มีความเจริญ
เป็นเทศบาล จึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๘๕ ซึ่ง
วางระเบียบการจัดตั้งสุขาภิบาลขึ้นใหม่ โดยให้มีคณะกรรมการสุขาภิบาล
ประกอบด้วย (๒)

๑) นายอำเภอแห่งท้องที่ซึ่งสุขาภิบาลนั้นตั้งอยู่ เป็นประธาน
กรรมการโดยตำแหน่ง

๒) ปลัดอำเภอแห่งอำเภอที่สุขาภิบาลนั้นตั้งเป็น ๓ คน ซึ่งผู้
ว่าราชการจังหวัดจะได้ประกาศแต่งตั้ง

๓) หัวหน้าสถานีตำรวจอำเภอ หรือกิ่งอำเภอที่สุขาภิบาลนั้น
ตั้งอยู่

๔) อonomyอำเภอ (สาธารณสุขอำเภอ) หรือกิ่งอำเภอที่
สุขาภิบาลนั้นตั้งอยู่

๕) สุ่มหับบัญชีอำเภอหรือกิ่งอำเภอที่สุขาภิบาลนั้นตั้งอยู่

(๑) ดูบทความเรื่อง ประวัติการเทศบาลแห่งประเทศไทย ของนายประสงค์ บุญจันตล

(๒) ดูพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๘๕

๖) กำนันและผู้ใหญ่บ้านของตำบลและหมู่บ้านซึ่งอยู่ในเขตสุขาภิบาลนั้น

๗) ผู้ที่มีคุณสมบัติอย่างเดียวกับผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งราษฎรเด็กดงชนมจำนวน ๔ คน

ส่วนการดำเนินการของสุขาภิบาลนั้น จะต้องกำหนดแผนดำเนินการของสุขาภิบาลไว้เพื่อเป็นหลักในการดำเนินงาน แผนดำเนินการนี้ จะต้องได้รับอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัดเสียก่อน และการเปลี่ยนแปลงแผนดำเนินการดังกล่าว ก็จะต้องได้รับอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัดเสียก่อน เช่นเดียวกัน

ด้วยเหตุนี้ อำเภอก็มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับสุขาภิบาลอยู่ด้วยโดยตรง จะได้กล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของสุขาภิบาลเกี่ยวกับการบำรุงท้องที่และราษฎรดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ จัดให้มีและบำรุงทางน้ำ ทางบก

ก) ทางบก ได้แก่การสร้างทางหลวงจังหวัด ทางหลวงชนบท ตลอดจนการบำรุงรักษาทางหลวงจังหวัด และทางหลวงชนบท ให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้อย่างเสมอ

ข) ทางน้ำ ได้แก่การขุดลอกคลอง ให้เรือสัญจรไปมาค้าขาย และติดต่อทั่วถึงกัน ตลอดจนป้องกันรักษาทางน้ำให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้

ข้อ ๒ การรักษาความสะอาดของถนนหรือทาง เดิน และสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน รวมทั้งการ

กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

การรักษาความสะอาดของถนนและที่สาธารณะ นับเป็นหน้าที่
สำคัญอันหนึ่งของสมาชิกสภา ที่จะต้องจัดทำเพื่อรักษาความเป็นระเบียบ
และความสะอาดของท้องถิ่นให้เป็นที่ยอมรับของประชาชน และต้องกำจัดสิ่ง
รกรุงรังและเปื้อนอะไ้อื่นอันได้แก่ขยะมูลฝอยอีกด้วย

การกำจัดขยะมูลฝอย มีวิธีปฏิบัติดังนี้

๑) เทในที่ถม - ได้แก่เอาขยะมูลฝอยไปเทในหลุมที่ขุดไว้ เอา
ดินกลบหนาพอที่จะป้องกันแมลงวันและสัตว์อื่นที่ไปทำลาย อย่าให้มีกลิ่น
เหม็นได้

๒) เทลงทะเล - ต้องที่อยู่ใกล้ทะเล มีเรือสำหรับขนขยะมูลฝอย
ไปเทลงทะเลให้ไกลจากฝั่ง เพราะถ้าเทใกล้ฝั่ง จะทำให้เกิดอันตรายและ
รำคาญแก่ท่าเรือได้

๓) วิชัฒา - โดยเอาขยะมูลฝอยเทลงในเตาเผาซึ่งทำไว้ แล้ว
ทำการเผาให้เป็นเถ้าถ่าน

๔) วิชัหมัก - ใช้ภาชนะใส่ขยะมูลฝอย หมักให้เปื่อยเน่า
โดยใช้ความร้อนช่วย เพื่อนำไปใช้เป็นปุ๋ย ทำประโยชน์ได้อีก

ข้อ ๓ การบำรุงและระงับโรคติดต่อ

อำเภอมีหน้าที่ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อร้ายแรง เช่น โรค
อหิวาต์ กาฬโรค โดยทำการฉีดวัคซีน ปลูกฝีป้องกันไข้ทรพิษ ตลอดจน
จนการทำลายแหล่งที่เป็นสื่อแห่งโรค และการรักษาผู้ป่วยเจ็บ ๆ ขอน
ทำงานของเดียวกับที่ใดก็ตามมาแล้วในตอนที่ ๓ ของหมวดที่ ๓ จึงไม่กล่าวซ้ำอีก

ข้อ ๔ จัดให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา ตลาด

โรงฆ่าสัตว์ ทำเทียบเรือ สุสานและฌาปนสถาน

ก) น้ำสะอาดหรือการประปา

น้ำสะอาดเป็นสิ่งจำเป็นแก่ประชาชน เพื่อรักษาอนามัย หรือ
สุขภาพ สุขาภิบาลมีหน้าที่จัดหาและแจกจ่ายน้ำสะอาด เพื่อให้มีน้ำกินน้ำใช้และ
มีสระน้ำ โดยชักชวนราษฎร กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ให้ช่วยกันขุด ส่วน
การประปาขึ้น ขณะนี้กำลังเงินไม่เพียงพอ จึงยังทำไม่ได้ หากได้เงิน
อุดหนุน หรือเงินบำรุงท้องที่พออาจดำเนินการสร้างได้

ข) ตลาด โรงฆ่าสัตว์ ทำเทียบเรือ ทำข้าม สุสาน และ

ฌาปนสถาน

(๓) ตลาด - คือสถานที่ทำการซื้อขายสินค้าหรือสิ่งของ เช่น
เนื้อสัตว์ ผัก เสื้อผ้า ฯลฯ อาจจัดเป็นตลาดสด ตลาดนัดหรือแผงลอย
เหล่านี้ก็ได้ เพื่อความสะดวกแก่ประชาชนในการแลกเปลี่ยนสินค้า

(๒) โรงฆ่าสัตว์ — คือสถานที่ทำการฆ่าสัตว์ โดยรับอาชญา-
บัตร มีกฎหมายคุ้มครองป้องกันเพื่อการอนามัยและสุขลักษณะ บังคับ
ให้ผู้บออนุญาตทำการฆ่าสัตว์เพื่อขายหรือจำหน่ายในโรงฆ่าสัตว์ เป็นหน้าที่
ของสุขาภิบาลที่ต้องจัดสร้างโรงฆ่าสัตว์อันถูกสุขลักษณะขึ้น

(๓) ทำเทียบเรือ ท่าข้าม — ได้แก่การจัดให้มีท่าเทียบเรือ
ท่าข้ามเรือหรือสะพาน ก็เพื่อให้ประชาชนได้สัญจรไปมาโดยสะดวกและ
ปลอดภัย

(๔) สุสานหรือฌาปนสถาน — การเผาและฝังศพตามใจชอบ
ของประชาชนโดยไม่ถือกีดกันที่ ย่อมจะเป็นอันตรายแก่สุขภาพและเสื่อม
ทางศีลธรรม จึงเป็นหน้าที่ของสุขาภิบาลที่ต้องจัดให้มีขึ้น

ข้อ ๕. จัดให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่าง โดยวิธีอื่น

การไฟฟ้า หรือการให้มีแสงสว่างเป็นปัจจัยสำคัญของรัฐ
เพราะเป็นการแสดงถึงความเจริญ ถ้าไม่สามารรถสร้างโรงไฟฟ้า ก็อาจเพียง
แต่ใช้ตะเกียงเขวนตามแนวถนน หรือในเขตชุมชนชนกใช้ได้

ข้อ ๖. จัดให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง

ภัยแห่งเพลิงไหม้เป็นภัยอันตรายที่หาตายชีวิตและทรัพย์สิน จะ
ต้องจัดให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง เช่น น้ำ เครื่องสูบน้ำ ทราบ สายสูบน้ำ
จอมเดี่ยวม คราด เป็นต้น เพื่อใช้ในการดับเพลิง นอกจากนี้ กรมการ

ดูสุขภาพจะต้องจัดเวรยามหรือเจ้าหน้าที่ในการดับเพลิง เตรียมพร้อมที่จะทำการได้ทันที

ข้อ ๗. ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษา

คนเจ็บไข้

สถานที่รักษาคคนไข้ เช่น ตู้ศัลยา สถานอนามย เป็นต้น เป็น
 ดังจำเป็นแก่ของที่ดูสุขภาพจะต้องจัดสร้างขึ้น นอกจากนี้ จะต้องจัดให้มี
 อุปกรณ์แก่การรักษาคคนไข้ เช่น ยารักษาโรค วัคซีน เครื่องตรวจโรค เข็ม
 ฉีดยา เป็นต้น เพื่อช่วยเหลือประชาชน เมื่อใดจัดสร้างขึ้นแล้ว จะต้องบำรุง
 รักษาสถานพยาบาลรักษาคคนไข้ เหล่านี้ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยด้วย

ข้อ ๘. บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของ

ราษฎร

การทำมาหากินของราษฎร ได้แก่ การทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์
 ทำการค้าและอุตสาหกรรมในครอบครัว เช่น การทำจักสาน การทำน้ำตาล
 การทำกระเบื้อง การทอผ้า เป็นต้น ซึ่งราษฎรกระทำอยู่ในท้องที่ ดู
 สุขภาพจะต้องช่วยบำรุงส่งเสริมให้เจริญก้าวหน้า

ข้อ ๙ ให้มีและบำรุงสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

ของราษฎร

นอกจากดังจำเป็นแก่การครองชีพ เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย

เครื่องห่ม และยารักษาโรค อันเป็นสิ่งทำให้ราษฎรได้รับความสุข
สมบูรณ์ ซึ่งมีอยู่โดยพร้อมมูลแล้ว การพักผ่อนหย่อนใจ ก็เป็นสิ่งจำเป็น
ยิ่งของประชาชนด้วยเหมือนกัน ฉะนั้น กรรมการสุขาภิบาลจำต้องจัดสร้าง
ขึ้น เช่น สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น สถานที่ตากอากาศ โรงมหรสพและ
สถานที่รื่นเริงบรรเทิงใจอื่นๆ เพื่อให้มีในท้องถิ่นแต่ละเมืองสร้างจนทั่ว ก็มี
หน้าที่บำรุงรักษาให้เรียบร้อยอยู่เสมอ

ข้อ ๑๐ หน้าที่อื่นๆซึ่งมีกฎหมายบัญญัติให้เป็น

หน้าที่ของสุขาภิบาล

นอกจากหน้าที่ ๘ ประการ ดังกล่าวมาข้างต้น เป็นหน้าที่ตามพระ
ราชบัญญัติสุขาภิบาลที่ระบุไว้แล้ว แต่ในประการสุดท้ายนี้ กำหนดหน้าที่
ให้สุขาภิบาลปฏิบัติตามกฎหมายอื่นอีก หากกฎหมายนั้นๆ มีบทบัญญัติ
ระบ่งถึงกิจการใดให้เป็นหน้าที่ของสุขาภิบาล ก็ต้องปฏิบัติตามนั้นตาม
ที่ได้อ้างมานี้ เป็นอำนาจหน้าที่ของสุขาภิบาลที่จะต้องดำเนินการภายใน
เขตสุขาภิบาล เพื่อบำรุงความสุขของประชาชน

ตอนที่ ๓

การบำรุงทางคมนาคม

ได้อธิบายมาแล้วในตอนที่ ๒ เกี่ยวกับหน้าที่สุขาภิบาลว่าหน้าที่

ในการบำรุง ทางน้ำ ทางบก พอเป็นดังเชป แต่หน้าทการบำรุงคมนาคม
 ในตอนท ๓ น จะได้แจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับหน้าที่ของอำเภอต่อไป
 ซึ่งมีเพียง ๒ กรณี คือ การบำรุงคมนาคม ทางบกและทางน้ำ ดังจะได้
 กล่าวต่อไป

ข้อ ๑ การบำรุงทางบก

นายอำเภอมีหน้าที่จะต้องตรวจตราและจัดการรักษาทางบก ทาง-
 น้ำ อันเป็นทางที่ราษฎรไปมาค้าขาย ให้ไปมาโดยสะดวกตามที่จะเป็นได้ทุก
 ฤดูกาล การอื่นถ้าจะต้องทำการซ่อมแซมหรือแก้ไขความขัดข้อง ให้เรียก
 ราษฎรช่วยกันทำ (ม. ๓๓๘)

การบำรุงทาง หมายถึงการที่มทางอยู่แล้ว หน้าที่ตามข้อ
 นี้ เพ่งแต่การบำรุงรักษาให้คงสภาพเดิมที่ใช้ได้ด้อยเดิมเท่านั้น คำว่าทางใน
 นี้ รวมถึงถนนที่รถเดินได้ตลอดจนทางที่คนสัญจรไปมา ตามหลักการทาง

(๑) แบ่งชนิดของทางออกเป็นทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัดและ
 ทางหลวงชนบท ทางหลวงแผ่นดิน เป็นหน้าที่ของกรมทางหลวงแผ่นดิน
 ซึ่งขึ้นตรงต่อกระทรวงคมนาคม ทางหลวงจังหวัดอยู่ในความดูแลของ
 ราชการจังหวัด ซึ่งมีโยธาจังหวัด ผู้เป็นหัวหน้าส่วนราชการทำหน้าที่โดย
 ตรง ทัดให้มขึ้นตลอดจนการบำรุงรักษา

ทางหลวงชนบท อาจเป็นถนนด้วยดี ๆ ที่สร้างขึ้นติดต่อ
 ระหว่างอำเภอตำบล และหมู่บ้าน วิชาการบำรุงรักษามหาดการดังนี้

(๑) คำอธิบายวิชาความรู้ทั่วไปในการโยธา พ. ศ. ๒๔๗๘ ของ พระพิศาล สุขุมวิทย์

๑. การซ่อมแซม — ถ้าเห็นว่าถนนชำรุดทรุดโทรม หรือดินพังก็จัดคนงานทำการซ่อมแซม มีปด้อยได้ พยายามกระทำให้คงคืนสภาพเดิม อาจขอแรงราษฎรในหมู่บ้านที่ถนนหนทางนั้นผ่านไปช่วยเหลือนักก็ได้

๒. การสร้างสะพาน — สะพานเป็นอุปกรณ์สำคัญของการคมนาคมทาง ถ้าถนนใดไม่มีสะพานเชื่อมต่อกัน ย่อมจะทำให้การคมนาคมไม่สะดวก จึงจำเป็นต้องอาศัยสะพาน ควรที่จะได้รับจัดสร้างขึ้น โดยขอแรงราษฎร หรืออาศัยเงินช่วยบำรุงท้องถิ่น เขามาจ้างเขาทำสะพาน

๓. การรักษาความสะอาดของถนน — การรักษาความสะอาดของถนนถือว่ามีค่าอย่างยิ่ง เพราะถ้าปล่อยให้ถนนหนทางสกปรก ย่อมจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพ จำเป็นต้องรักษา มีการบดกวาดขยะมูลฝอย ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนที่ ๒ ของบทที่ ๑ ว่าด้วยการจัดสุขภาพ

นอกจากนี้ ยังหมายถึงการจัดการขนส่ง ทางบก ได้แก่ จัดให้มีรถยนต์รับส่งคนโดยสารและสินค้าต่างๆ อีกด้วย

ข้อ ๒. การบำรุงทางน้ำ

ทางน้ำ ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง ที่ราษฎรใช้เรือสัญจรไปมา ทำการค้าขาย ตลอดจนสะพานและท่าเรือ เส้นทางคมนาคมทางน้ำนี้ หากปล่อยให้ชำรุดทรุดโทรมก็อาจจะใช้การไม่ได้ ราษฎรไม่ได้รับความสะดวก จึงต้องทำการซ่อมแซมแก้ไขให้ใช้ได้ตามฤดูกาล นายอำเภออาจต้องเรียกราษฎรมาช่วยเหลือนักทำการขุด มีให้คนเงิน หรือทำนบกั้นพอง หากเป็นท้องที่ยูริมีทะเลก็จะต้องทำสะพาน หรือท่าจอดเรือ ตลอดจนจัดการให้มี

เรือหรือแพเดินรับส่งคนโดยสารและขนส่งสิ่งของต่างๆได้ นอกจากจัดการ
รักษาและซ่อมแซมแล้ว จะต้องตรวจตราป้องกันมิให้เอกชนรุกด้า ^{๒๕} ทงน
เพื่อบริการสาธารณประโยชน์แก่ประชาชน

บทที่ ๒

การส่งเสริมอาชีพ

กิจกรรมที่จัดทำเพื่อบำรุงสุข ของประชาชน อีกอย่างหนึ่ง ซึ่ง อยู่ใน
หน้าที่ของอำเภอเช่นเดียวกัน ก็คือ การส่งเสริมอาชีพซึ่งจะกล่าวต่อไป เพราะ
ว่าประชาชนจะดำรงชีวิตอยู่ด้วยความสงบ ก็ต่อเมื่อมีอาชีพเป็นหลักฐาน
และมีรายได้จากการปฏิบัติงานอาชีพเพียงพอแก่การครองชีพของตน นายอำเภอ
มีหน้าที่ส่งเสริมอาชีพของราษฎร และช่วยแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ ใน
การประกอบอาชีพ ในการส่งเสริมอาชีพนั้น จะได้แยกอธิบายตามประเภท
ของอาชีพที่สำคัญ คือ อาชีพในทางเกษตร อาชีพในทางพาณิชย์และอา
ชีพในทางอุตสาหกรรม

ตอนที่ ๑

การส่งเสริมอาชีพในทางเกษตร

เกษตรกรรมหมายถึงการปลูกพืชและการเลี้ยงสัตว์ พืชต่าง ๆ
ได้แก่ ข้าวมัน ถั่ว ยาลูบ ไม้ดัก ฯลฯ ส่วนสัตว์นั้น ได้แก่ จัว ควาย แพะ
แกะ ม้า หมู เป็ด ไก่ ฯลฯ เป็นต้น

การส่งเสริมการเกษตร ย่อมหมายถึงการบำรุงส่งเสริมทั้งใน
ด้านพืชและด้านสัตว์ การเกษตรแบบเก่า เราอาศัยธรรมชาติ กล่าวคือ
การบำรุงส่งเสริม กระทำไปตามแต่ดินฟ้าอากาศและภูมิประเทศจะอำนวย
ให้เป็นมาอย่างไกรู้เป็นไปอย่างนั้น แต่ปัจจุบันนี้ ประเทศต่างๆ เริ่มใช้
วิทยาศาสตร์เข้าช่วยเหลือเพื่อให้ได้ผลผลิตมากขึ้นกว่าเดิม การปล่อยให้
ตามธรรมชาติย่อมได้ผลไม่คุ้มค่าและไม่เจริญก้าวหน้า ประเทศเราก็กเริ่มอา-
ศัยวิทยาศาสตร์เข้าช่วยเหลือส่งเสริมการเกษตร โดยการวิวัฒนาการตาม
แบบอย่างของต่างประเทศ ตามข้อตกลงของสหประชาชาติ จึงได้ตั้งผู้
เชี่ยวชาญการเกษตรเข้ามาดำเนินการช่วยเหลือในประเทศไทย ฉะนั้น เจ้า-
หน้าที่อาเภอก็ต้องมีหน้าที่ให้ความร่วมมือด้วย

หลักสำคัญดำเนินการส่งเสริมการเกษตร ซึ่งอาศัยวิทยาศาสตร์
ที่นานาประเทศกระทำได้ผลมาแล้ว เป็นหลักเบื้องต้น (๑) ที่ควรจะได้
บรรยาย ๓ ประการ คือ

(๑) การศึกษา ให้ชาวเกษตรกรรู้หนังสือ อย่างน้อยอ่านออก
เขียนได้ คิดเลขเป็น แล้วจึงให้เรียนวิชาธรรมชาติวิทยา เช่น วิชาพืชผัก
ตัวแมลง วิชาเลี้ยงสัตว์ เช่น เป็ด ไก่ หมู ตลอดจนการผสม ทำจากด้าน

(๒) การค้นคว้า ให้รู้จักวิธีค้นคว้าหาทางทำให้เจริญออก
งาม รู้จักผสมพันธุ์ การใช้ปุ๋ย การบำรุงพืชด้วยวิธีทดลอง

(๓) การส่งเสริม จัดให้มีสมาคมการเพาะปลูก การเลี้ยง

(๑) ดู ตำรอนิชาการเกษตร ชั้นประถมศึกษา ของ หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ

สัตว์ การประกวดพืชผลและสัตว์เลี้ยง การส่งเสริมกำลังใจ ตลอดจน
กำลังทรัพย์ให้แก่ราษฎร และชักชวนให้ทำกันเป็นลำดับเป็นชั้น ถ้าผลิต
เหลือใช้ก็ช่วยให้ส่งไปขายต่างประเทศ

เท่าที่กล่าวมานี้ เป็นหลักการสำคัญซึ่งสมควรนำไปใช้ในการส่งเสริมอาชีพในทางเกษตรกรรมราษฎรภายในท้องถิ่น แต่เท่าที่อำเภอกระทำการ
ส่งเสริมอยู่เวลานี้ โดยอาศัยพระราชบัญญัติปกครองท้องถิ่นเป็นหลัก ซึ่งแยก
พิจารณาเป็น ๓ ประการ

ข้อ ๑ การส่งเสริมอาชีพปลูกพืช

พืชที่สำคัญที่สุดของประเทศไทย ได้แก่ ข้าว เมืองไทยเหมาะแก่
การปลูกข้าว ข้าวทำรายได้ให้แก่ประเทศปีละมาก ๆ ฉะนั้น จึงจำเป็นต้อง
ส่งเสริมการทำนา ก่อนอื่น นายอำเภอจะต้องแนะนำให้ราษฎรรู้จักการ
ทำนา โดยการส่งเสริมให้ดูชน ไม่ใช่ปล่อยให้ไปทำตามยถากรรม
ปัจจุบันส่งเสริมคือ

ค. น้ำ - เป็นปัจจัยสำคัญในการทำนา เพราะนาหล่อเลี้ยงคน
ข้าว ถาน้ำพอ ไม่มากเกินไปหรือแห้งแล้งเกินไปย่อมทำให้คนชาวเจริญ
งอกงามได้ข้าวมาก วิธีการให้น้ำบริเวณนี้ จะต้องไม่ปล่อยให้อาศัย
น้ำฝนตามธรรมชาติ แต่จะต้องกระทำดังนี้

- (๑) ขุดลอกคลองให้น้ำเข้านา
- (๒) จัดการชลประทาน ทำนบกั้นน้ำ เช่นชลประทานราษฎร

(๓) การระบายน้ำเข้านา

ข. พันธุ์ - การส่งเสริมเกี่ยวกับพันธุ์ข้าว ข้าวต่าง ๆ ได้ผลมากน้อยต่างกัน บางพันธุ์ให้ผลมาก เมล็ดใหญ่ ส่งเสริมใหม่แปลงที่ทำพันธุ์ ให้มีการประกวดพันธุ์ในท้องที่ว่า พันธุ์ข้าวของใครดีที่สุด แล้วแนะนำให้ใช้พันธุ์ ทำการเพาะปลูก ถ้าไม่มีพันธุ์ดี อำเภอพยายามหาพันธุ์ โดยขอซื้อจากกรมเกษตรหรือที่สถานเกษตรกลาง โดยวิธีการขายหรือแจก ให้เปล่าแก่ราษฎรในท้องที่ กับการช่วยเหลือในเรื่องเงินที่หมุนเวียนซื้อพันธุ์ข้าว นอกจากนั้นการจัดให้มีพืชพืชมงคล ก็เป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมพันธุ์ และการทำนาอีกด้วย

ค. เครื่องมือ เครื่องมือในการทำนาเท่าที่ใช้โดยมาก เป็นเครื่องมือโบราณ เช่น ไถ คราด ซึ่งได้ผลน้อย เปลืองเวลาและแรงงานมาก อำเภอจะต้องแนะนำให้ชาวนาใช้เครื่องทุ่นแรง เช่น เครื่องจักรที่ใช้ในการไถนา เครื่องจักรขุดดิน เครื่องนวดข้าว เครื่องฉนดระหัดกังหัน เป็นต้น ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้ในการเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้น

ง. การปราบศัตรูและโรค ข้าวมีศัตรูและโรคหลายชนิด เช่น หนู ปู แมลง เป็นต้น ทำลายเต็มอ ควรหาวิธีกำจัดโดยใช้แก๊สพิษหรือยา ทำการฉีดฆ่า ทั้งในที่นาและยังฉาง หรือใช้สัตว์ที่เป็นศัตรูของมันปราบ เช่น กบชอบกินปู กอย่าฆ่ากบหรือเอากบมากินเสียหมด แต่ต้องป้องกันพิษกบในนาไว้ให้กำจัดปู และถ้าปรากฏว่ามีแมลงศัตรูข้าวลงระบาด

ในนามากเกินกำลังที่จะทำการปราบปรามได้ ก็ควรรับแจ้งจังหวัดหรือกระทรวงมหาดไทยโดยด่วนเพื่อจะได้ระดมเจ้าหน้าที่ตั้งมาช่วยเหลือทันที นอก
จาก^๕ควรจะแนะนำให้ชาวนาช่วยกันทำลายวัชพืช เช่น หญ้าในนาและ
ตามคันนาเสียให้หมดสิ้น

จ. การส่งเสริมที่ดิน ที่ดินทำนนานเข้า ก็อาจทำให้ดินจืด
ก็ควรรักษาและปรับปรุงด้วยการใช้ปุ๋ยหมักมูลสัตว์หรือปุ๋ยทางวิทยาศาสตร์
ช่วยเหลือให้ดินที่มียอดขึ้นเสมอ^๕ กับ การ บกเบิกที่นา ให้มี ปริมาณ
น้ำ^๕ที่มากขึ้น และไม่ปล่อยให้น้ำ^๕ราง^๕ ทง^๕นอกจากจัดในรูป สหกรณ์
บำรุงที่ดิน

นอกจากการทำนาข้าว ก็มีการส่งเสริมการปลูกพืชชนิดอื่นควบ
คู่กันไปด้วย เช่น การปลูกผัก ถั่ว ข้าวโพด เป็นต้น โดยการบำรุงปรับ
ปรุงที่ดินเช่นเดียวกับการทำนา

ข้อ ๒ การส่งเสริมอาชีพเลี้ยงสัตว์

การเลี้ยงสัตว์ เป็นอาชีพสำคัญก่อให้เกิดเศรษฐกิจแก่ประเทศ
ราษฎรในท้องที่จะได้มีกินมีใช้^๕ ไม่ต้องซื้อ แต่จะส่งไปขายได้เงินมาอีก
ด้วย นายอำเภอจึงต้องส่งเสริมในแง่ต่างๆ ต่อไปนี้

ก. พันธุ์ - นายอำเภอจะต้องแนะนำให้ราษฎรเลี้ยงสัตว์ที่พันธุ์
ดี ๆ เพราะถ้าไม่ดีจะได้ผลไม่คุ้มค่าใช้จ่ายในการเลี้ยง ฉะนั้นต้องเลือก เช่น
วัวนม ไก่พันธุ์ไข่ดก ไก่พันธุ์เนื้อ และแนะนำให้เลี้ยงมาก ๆ ทำเป็นด้า
เป็นต้น มีฉนั้นจะไม่ได้ผล การบำรุงพันธุ์ กระทำกัน ๓ ทาง คือ

๑) พันธุ์ทาง หมายถึงพันธุ์ พันเมือง พันธุ์ พันเมืองเดียวกัน
ทนแรงและเตี้ยค่าเตี้ยคนอย เพราะเป็นพันธุ์ ทนทานต่อดินฟ้าอากาศ

๒) พันธุ์แท้ หมายถึงพันธุ์ กระจุกแท้ แต่ต้องเตี้ยอย่างระมัด
ระวัง ให้ผลมาก

๓) พันธุ์ผสม หมายถึงพันธุ์ เทผสมกับพันธุ์ พันเมือง เป็นพันธุ์
ที่เตี้ยง่ายและได้ผล เช่น ไก่พันธุ์ ไช้ตกผสมกับพันธุ์ พันเมือง ทำให้ไช้ตก
ขึ้น เป็นวิธีดังเดิมทอด

ข. อาหาร - การบำรุงสัตว์ จะให้เป็นอาชีพได้จะต้องกระทำ
ในทุกทาง อาหารสัตว์ต้องเลือกเฟ้น เพราะอาหารทำให้สัตว์เติบโต นาย
อำเภอจะต้องแนะนำเกษตรกรให้ระมัดระวัง เช่น ไก่ ควรได้กิน ฟู
หอย เม็ดคั่วป่นบ้าง มิใช่จะให้กินข้าวเปลือกแต่อย่างเดียว

ค. การเลี้ยงดู - ต้องแนะนำให้เตี้ยกันจริงจัง และให้เตี้ย
อย่างเป็นอาชีพ มิใช่เลี้ยงดูเล่น

หลักดำเนินการส่งเสริมการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพ นั้น
จะต้องขอความร่วมมือจาก ท่านผู้ใหญ่บ้าน ในท้องที่ให้แนะนำราษฎร
นอกจากอาศัยหลักทางพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗
แล้วยังอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ เพื่อประ
โยชน์แห่งครัวเรือน พ.ศ. ๒๔๗๒ ซึ่งให้อำนาจบังคับแก่นายอำเภอ ให้
ราษฎรดำเนินการอีกด้วย โดยให้อำนาจขุดคลอง ตรวจตรา ดูแล
ปฏิบัติการว่าราษฎรได้กระทำเพียงใด กำหนดชนิดและพื้นที่ให้ดำเนินการ

ตลอดจนการแนะนำให้จัดดำเนินการตามหลักวิชา เช่น การยกย่อง
พรหมดิน การใช้บ๊วย

ฉนั้น จึงเห็นได้ว่า เท้าอธิบายมาเป็นเรื่องของการบำรุงตั้ง
เสริมการเกษตร ทั้งด้านพืชและด้านสัตว์ อันเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้อาชีพ
ของราษฎรได้ขยายกว้างขวาง ถ้าเขาจะต้องเอาใจใส่ให้มาก ให้คำแนะนำ
ชี้แจงและลงมือกระทำเป็นอย่างดี แม้ว่าจะไม่ถึงกับเป็นสินค้าส่งออก
ไปจำหน่ายภายนอกประเทศ เพียงแต่ให้ได้กินมีใช้ภายในประเทศและ
กระทำกันทุกครัวเรือนก็นับว่าดี และนายอำเภอจะต้องเอาใจใส่ส่งเสริมทุก
วิถีทาง

ข้อ ๓ การทำสวนครัวและเลี้ยงสัตว์

การทำสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ เป็นการส่งเสริมที่เกี่ยวกับอาชีพ
เกษตรในเบื้องต้นนอกจากข้อ คือ การ ส่งเสริม ตาม หุดัก ใน พระราชบัญญัติ
ลักษณะปกครองท้องที่แล้ว ยังอาศัย วัตถุประสงค์ดำเนินการตามพระราชบัญญัติ
การทำสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ เพื่อประโยชน์แห่งครัวเรือน พ.ศ. ๒๔๗๒ อีก
ด้วยอันมีสาระสำคัญ คือ

ก. ประโยชน์แห่งการทำสวนครัวและเลี้ยงสัตว์

สวนครัว หมายความว่า สวนผักต่าง ๆ หรือพืชผลบางชนิดที่
ดำริบใช้ในการทำครัวและบริโภคในครัวเรือน^(๑) เช่น การปลูกพริก มะเขือ

๑ ดู คู่มือคำอธิบายการทำสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ พ.ศ. ๒๔๗๒ ของ พลตรี หลวงพิบูล-
สงคราม

ผักกาด แดง ถั่วขาวโขน เป็นคน เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวัน

ส่วนการเลี้ยงสัตว์นั้น หมายถึง การเลี้ยงสัตว์ สัตว์สำหรับ
เลี้ยงเพื่อการบริโภคหรือขายเป็นรายได้เพิ่มเติมหรือชดใช้แก่การครัว เช่น
การเลี้ยงเบ็ด ไก่ หมู เป็นต้น นอกจากใช้เป็นอาหารประจำวัน ยังจะ
ขายเป็นสินค้าต่อไปอีกด้วย

การสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ มีใช้การเกษตรโดยตรง แต่การปลูก
พืชผัก การเลี้ยงหมู เบ็ด ไก่ หากกระทำกันจริงจังให้มีผล ผนวก
ใช้ นำไปขายเป็นสินค้า ก็นับว่าเป็นอาชีพได้ ฉะนั้น การสวนครัว และ
เลี้ยงสัตว์จึงเป็นรากฐานของการเกษตร.

ประโยชน์แห่งการทำครัวและเลี้ยงสัตว์ มีหลายประการ แะ
สำคัญ ๔ ประการคือ

๑. ทุนรายจ่ายในครอบครัว

การที่ราษฎรได้ปลูกพืชขึ้นใช้ในครอบครัว เช่น การปลูกพริก
ถั่ว มัน พริกไทย มะนาว ต้ม พัก ถั่วฝักยาว มะเขือ แดง ผักกาด
ผักบุ้ง เหต่าน ก็เพื่อใช้ดื่มแกง ส่วนการเลี้ยงสัตว์ เช่น เบ็ด ไก่ ก็เพื่อ
ใช้บริโภคในครัวเรือน ไม่ต้องซื้อจากท้อง ซึ่งจะต้องใช้เงินบนหนึ่งคิดเป็น
จำนวนมีใช้น้อย หากได้ทำขึ้นเองทุกคน ก็ทำให้ทุนรายจ่ายในครอบครัว
ได้มาก

๒. ส่งเสริมอาชีพ

การทำสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ เป็นรากฐานของการอาชีพในโอ-

โอกาสต่อไป เพราะถ้าทุกคนทำการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ไว้มาก เป็นด้าเป็น
 ดัน เมื่อได้ผลผลิตจนเหลือกินเหลือใช้ภายในครอบครัว ก็ตั้งไปขายนอก
 ประเทศได้ เช่น ผัก พริกไทย ข้าวโพส ทำเค็มอัดกระป๋องไว้ หรือทำ
 เนื้อเค็มเนื้อกระป๋อง นอกจากนั้นสัตว์ผสมยังเป็นคนค้าได้ เช่น หมู เป็ด
 ไก่ เป็นต้น

๓. ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

ราษฎรในท้องถิ่น นอกจากประกอบอาชีพสำคัญเป็นประจำ
 เช่น การทำนาค้าขายหรืออุตสาหกรรม ยามว่างก็เหลือเวลาอยู่ ถ้าได้ทำ
 การปลูกผักสวนครัว หรือทำการเลี้ยงสัตว์ จะทำให้มีค่าขึ้น ชาวนา
 ทำนาสมัยเดียว คือ ฤดูทำนา เวลางว่างการทำนา ถ้าเอาผักพืชไปปลูก
 ในที่นาหรือที่ดินว่างเปล่า หรือเอาสัตว์มาเลี้ยง ทำให้มีรายได้เวลาไปเบียดๆ
 ทิ้งก่อให้เกิดผลอีกด้วย และเวลางว่างเหล่านี้จะใช้เวลาเที่ยวเตร่หรือเดินการ-
 พินัน ถ้าได้ทำสวนครัวหรือเลี้ยงสัตว์ ก็จะรู้สึกเพลิดเพลิน งดเว้นอย่างอน
 อดเป็นทางหายหน้าได้

๔. ก่อให้เกิดรายได้

การทำสวนครัวเลี้ยงสัตว์ เมื่อราษฎรได้ทำจนจนเหลือกินเหลือ
 ใช้ ตั้งไปขายต่างประเทศดังกล่าวมาแล้ว ย่อมจะเป็นผลดีนำมาซึ่งราย
 ได้ จากเงินขายผัก ขายเป็ด ไก่ มาซื้อเครื่องนุ่งห่ม หรือเครื่องมือ
 ใช้ในการประกอบอาชีพอย่างอื่นได้ เป็นการก่อให้เกิดรายได้ ไม่เฉพาะแต่
 ในครอบครัวเท่านั้น แต่เป็นผลแก่รายได้หรือเศรษฐกิจของประเทศอีก
 ด้วย

ข. การช่วยเหลือการทำสวนครัวและเลี้ยงสัตว์

เมื่อได้กล่าวถึงประโยชน์ของการ ทำสวนครัวและเลี้ยงสัตว์มาพอสมควรจะได้กล่าวถึงหน้าที่ของ นายอำเภอผู้ปกครองท้องถิ่น ในการ ช่วยเหลือ การทำสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ของราษฎรต่อไป

วิธีการช่วยเหลือและส่งเสริมการทำสวนครัวและเลี้ยงสัตว์นั้น ได้ อธิบายมาบ้างแล้วในส่วนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพทางเกษตร ฉะนั้น ในที่นี้จะได้อธิบายใน ส่วนที่เกี่ยวกับหลัก ดำเนินการ ตามพระราช บัญญัติการสวน ครัว การเลี้ยงสัตว์ เพื่อประโยชน์แห่งครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๒ ในหัว ข้อต่อไปนี้ คือ

๑. การปรับปรุงที่ดิน

ในการปลูกพืชย่อมอาศัยที่ดิน การเลี้ยงสัตว์ก็ต้องคำนึงถึงอยู่บ้าง ที่ดินแห่งหนึ่งเมื่ออุดม เช่น ดินปนกรวดกรัง ดินทราย เป็นต้นปลูกพืชไม่ ค่อยได้ จึงต้องเลือกที่ดินดีแต่หาไม่ได้ แม้ที่ดินไม่ดีในท้องถิ่นไม่ลำบาก ก็จะหาปุ๋ยวิทยาศาสตร์ได้ ก็แนะนำให้ใช้มูลโค กระบือ เป็ด ไก่ เป็นปุ๋ยได้ นอกจากนั้นในหน้าหนาว เวลาว่างถูกกำหนดให้ทำนาได้ใช้ปลูกตังกถั่ว ก็อาจตัด แปลงที่นาให้ปลูกพืชผักได้อีกด้วย

๒. การจัดเจ้าหน้าที่เพื่อการเพาะปลูก

นับเป็นอุปกรณ์สำคัญในการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ พืชผลจะออก งามได้ สัตว์เลี้ยงจะมีชีวิตอยู่ได้ ต้องอาศัยนายอำเภอเลี้ยงสัตว์ ฉะนั้น นายอำเภอ

จะต้องจัดหาแหล่งน้ำบ่อน้ำ ให้ได้ใช้รดพืชผัก หรือสัตว์ใช้กิน โดยจัดการ
ขุดบ่อ สระน้ำ หรือขุดลอกคลองเหต่าน เป็นต้น

๓. พันธุ์

การส่งเสริมเกี่ยวกับพันธุ์ ผักสวนครัว จะต้องเลือกหาพันธุ์ ที่ได้ผล
มาก ต้นใหญ่ปลูกง่าย เช่น พันธุ์ ถั่วฝักยาว พันธุ์ มะเขือเทศ ฝักกาด
เหต่าน ถ้าไม่มีในท้องที่ก็ต้องสั่งซื้อมาจากที่อื่น เช่นที่เกษตรกลางบางเขน
หรือจากสถานีทดลองของกรมเกษตร ทั้งนี้ต้องพิจารณาถึงภูมิประเทศและ
ดินฟ้าอากาศด้วยว่า เหมาะแก่พันธุ์ พืชชนิดใด ทางรัฐบาลได้ส่งพันธุ์ ผักมาให้
ก็ให้แจกจ่ายแก่ราษฎรทั่วถึงกัน ส่วนในเรื่องพันธุ์ สัตว์เลี้ยงเช่น เป็ด ไก่ หมู
ปลา เป็นต้น ก็ต้องจัดหาพันธุ์ดีมาให้อาสาสมัคร

๔. เครื่องมือ เครื่องใช้

เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำสวนครัวเลี้ยงสัตว์ เช่น จอบ เสียม
มีดพรวน ตลอดจนยารักษาโรคพืชสัตว์ จะต้องแนะนำให้ราษฎรใช้เครื่องจักร
เช่น ระเบิด ถังหมักสำหรับระบายน้ำ หากไม่มีคนท้องที่ติดต่อจัดซื้อให้ตาม
ที่ราษฎรต้องการ

ฉะนั้น จะเห็นได้ว่า นายอำเภอมีหน้าที่ช่วยเหลือในการทำสวน
ครัวและ เลี้ยงสัตว์ เพียงใด ซึ่งเป็น ส่วนหนึ่ง ของการ ส่งเสริม อาชีพของ
ประชาชน

ตอนที่ ๒

การส่งเสริมอาชีพในทางพาณิชย์และอุตสาหกรรม

ในส่วนที่เกี่ยวกับอำเภอนั้น การส่งเสริมอาชีพในทางพาณิชย์และอุตสาหกรรมได้แก่ การส่งเสริมร้านย่อย ร้านสหกรณ์ หรืออุตสาหกรรมในครอบครัว เป็นต้น

ข้อ ๑. การส่งเสริมพาณิชย์กรรม

อาชีพอีกอย่างหนึ่ง คือ การค้าขายหรือที่เรียกว่า พาณิชยกรรม ชาวไทยไม่ค่อยสนใจ และไม่ค่อยชำนาญในอาชีพประเภทนี้ การค้าขายทุกอย่างอยู่ในกำมือของชาวต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ อาชีพประเภทนี้สำคัญที่สุดที่ทำให้เศรษฐกิจของชาติดีขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องบำรุงส่งเสริมให้คนไทยรู้จักการค้า และมีนิสัยรัก รัฐบาลได้พยายามทุกวิถีทางถึงกับตั้งเป็นกระทรวงขึ้นเพื่อดำเนินการโดยตรง งานส่วนใหญ่ทางการค้าจึงเป็นของกระทรวงเศรษฐกิจ ในส่วนภูมิภาคมีเศรษฐกิจจังหวัด มีหน้าที่ควบคุมการค้าบางอย่าง สำหรับอำเภอก็มีหน้าที่ช่วยเหลือส่งเสริมอาชีพการค้าภายในท้องที่ ซึ่งจะกล่าวโดยย่อ ๆ ต่อไปนี้

๑. ร้านค้าของอำเภอ จัดร้านขึ้นเพื่อช่วยให้ราษฎรรู้จักการค้า การค้า การติดต่อค้าขาย โดยทำเป็นตัวอย่างให้ราษฎร

๒. ร้านสหกรณ์ พยายามตั้งเสริมจัดใหม่ขึ้นทุกตำบล เพราะ
 วิชาการสหกรณ์มิได้เป็นไปทำนองการค้าโดยตรง แต่เป็นการตั้งขึ้นเพื่อช่วย
 เหลือสมาชิกที่เป็นราษฎรในตำบลนั้น ๆ ได้ลงหุ้นสหกรณ์ และกิจการค้า
 ได้ผลเท่าใดก็ตกเป็นของสมาชิก สมาชิกย่อมมีสิทธิเท่ากันหมด

๓. การจัดตลาดนัด กล่าวคือ ตลาดชั่วคราวที่จัดใหม่ตามกำหนด
 ใช้เป็นสถานที่ให้พ่อค้าผู้ขายมาพบปะกัน ชาวสวนเอาของสวนมาขาย แล้ว
 ขายของ ๆ ชาวนา ชาวประมง นำมาขาย เป็นการแลกเปลี่ยนสินค้าตามที่
 ต้องการซึ่งกันและกัน และมีให้ของนั้นต้องผ่านคนกลางมากนัก เป็นส่วนหนึ่ง
 ที่ตั้งเสริมอาชีพการค้า นอกจากนั้นควรจัดให้มีการโฆษณา เช่นป้ายราคาสิน
 คาประจำท้องถิ่นให้ราษฎรทราบตามชุมชนย่านการค้า

๔. ร้านชำ ร้านอาหารสำเร็จรูป ร้านค้าเหต่านักงาเป็นต้น
 ต้องตั้งเสริมแนะนำให้ราษฎรในท้องถิ่นได้จัดทำกัน

เพื่อให้ได้ผลสัมความมุ่งหมาย จะต้องตั้งเสริมและควบคุม ดังนี้

(๑) การศึกษา การค้าหรือการพาณิชย์จะต้องอบรมให้ราษฎร
 ให้เขียนหนังสือได้ คิดเลขเป็น แม้จะไม่ถึงกับจัดใหม่โรงเรียนพาณิชย์การ
 เพียงแต่แนะนำให้ค้าขายเป็นทำบัญชีได้

(๒) ให้รู้จักมาตราชั่ง ตวง วัด ผู้ที่ไม่รู้จักย่อมเสียเปรียบ
 เพราะสิ่งเหล่านี้จำเป็นแก่การค้า ชาวนามักจะไม่รู้ จึงแนะนำ และหา
 การทุจริตการค้าเป็นการจับกุมมาสอบสวนลงโทษตามกฎหมายเสียบ้าง

(๓) การควบคุมร้านค้า พยายามสอดส่องดูแลและเอาใจใส่

ในเรื่องผู้ประกอบการค้าเหล็ก เคียง หรือ หุจรีด ในเรื่อง คุณภาพ ของ สินค้า ปริมาณ ตลอดจนการปลอมแปลง

นอกจากนี้ยัง มีการ ควบคุม เกี่ยวกับการขอ อนุญาต เช่น การ ประกอบการขายยา การค้าของเก่า และการตั้งแผงลอยหรือหาบเร่ ทั้งนี้เพื่อให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย และยังมีการดูแลให้ถูกต้องตาม ประมวลวิธีฎการ เกี่ยวกับภาษีร้านค้า และการทะเบียนอื่น ๆ ที่อยู่ในอำนาจ หน้าที่ของอำเภอซึ่งมีสัมพันธู์กับอำเภอเป็นเจ้าหน้าตเฉพาะอีกด้วย

(๔) การบำรุงทาง คมนาคม หมายถึงการบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำเกี่ยวกับการขนส่งสินค้า อันเป็นส่วนสำคัญแห่งการส่งเสริมอาชีพ การพาณิชย์

ข้อ ๒. การส่งเสริมอุตสาหกรรม

การอุตสาหกรรมโรงงานใหญ่ ๆ นั้น เป็นหน้าที่ของกระทรวง อุตสาหกรรม มีเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะอยู่แล้ว แต่อำเภอก็มีส่วนเกี่ยวข้องบ้าง ในเรื่องการควบคุมกรรมกร รักษาความปลอดภัยจากเครื่องจักรโรงงาน โดยการแนะนำตักเตือนแก่เจ้าของโรงงานในการรักษาอนามัย และระวังเหตุรำคาญเพื่อความสุขของประชาชน โดยอาศัยอำนาจที่จะบังคับตามพระราชบัญญัติสาธารณสุขและพระราชบัญญัติควบคุมโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งได้กล่าวมาแล้วส่วนที่ ๓ ตอนที่ ๓ ว่าด้วยการป้องกันและระวังเหตุรำคาญ

แต่ส่วนสำคัญที่จะกล่าวต่อไปนี้ เกี่ยวกับการบำรุงส่งเสริมอาชีพ
ราษฎรในทางอุตสาหกรรมในครอบครัว อันเป็นหน้าที่ของอำเภอโดยตรง
ซึ่งมีหลักการและวัตถุประสงค์ดังนี้

- ๑) ส่งเสริมให้ราษฎรสนใจในการประดิษฐ์อุตสาหกรรม
- ๒) ส่งเสริมประโยชน์ของวัตถุที่นำมาผลิตเป็นอุตสาหกรรม
- ๓) ส่งเสริมความคิดในการประดิษฐ์วัตถุอุตสาหกรรม
- ๔) ส่งเสริมฝีมือและความปราณีตในงานประดิษฐ์
- ๕) ส่งเสริมให้เกิดเป็นสินค้า

ตาม วัตถุประสงค์ ของการส่งเสริมอาชีพประเภทนี้ ก็เพื่อให้
มาตรฐานการครองชีพของราษฎร มีระดับ สูงขึ้น จนอยู่ในสภาพอยู่ดีกินดี
ซึ่งจำเป็นที่ราษฎรทุกคนจะต้องใช้กำลังของตนช่วยกันทำงาน ไม่ปล่อยให้
เวลาว่างเปล่าผ่านไปโดยไม่ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์โดยตรงแก่ตนเอง หรือโดย
อ้อมแก่ประเทศชาติ และทำในทางที่จะตั้งรากฐานให้เป็นอุตสาหกรรมที่
ถาวรสืบไปภายหน้า กับเป็นทางที่จะชักจูงส่งเสริมราษฎรให้สนใจและรวม
กันออกกำลังกาย กำลังความคิด ทำงานให้เกิดประโยชน์โดยการประดิษฐ์
อุตสาหกรรมต่าง ๆ ขึ้นใช้ภายในครอบครัวก่อน แล้วดัดแปลงความคิดทั้ง
ชนิดสิ่งของและคุณภาพให้เจริญก้าวหน้าไปโดย อาศัย ความปราณีต จน
กว้างขวาง แพร่หลายเป็นสินค้าขึ้นจำหน่ายไปยังท้องที่ต่าง ๆ แต่การที่จะ
ให้สำเร็จผลย่อมอาศัยความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง

อุตสาหกรรมที่การส่งเสริมภายในท้องที่เวลานี้ได้แก่

- ๑) การปั้นด้วยและทอผ้า
- ๒) การเลี้ยงไหม
- ๓) การทำน้ำตาล
- ๔) การเผาถ่าน
- ๕) การประดิษฐ์สิ่งของด้วยไม้ไผ่
- ๖) การประดิษฐ์เครื่องปั้นดินเผา
- ๗) การประดิษฐ์เครื่องซ้ำ

นอกจากนี้ ยังมีอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ซึ่งทำกันอยู่ในบางท้องถิ่นตามสภาพพื้นที่และความเป็นอยู่ของราษฎร อันต้องตั้งแต่มิให้เป็นนักแผ่นตลอดไปเช่นเดียวกันด้วย เช่น การทอเสื่อ ด้านหมวก ทำเชือกปอ ทำร่มกระดาษ เป็นต้น

ในการตั้งเริ่มอุตสาหกรรมในครอบครัว เป็นหน้าที่ของนายอำเภอที่จะช่วยทำความเข้าใจกับประชาชนให้ทราบทั่วถึงด้วยว่า

๑. การที่ชาวเราขาดแคลนเครื่องอุปโภค จนรู้สึกเป็นความเดือดร้อนหนักเพราะเราไม่ทำสิ่งที่ทำได้ ปล่อยให้เวลาอันมีค่าให้ล่วงไปเสีย

๒. การประกอบอุตสาหกรรมในครอบครัว เป็นประตูแรกที่จะเปิดไปสู่ความเป็นใหญ่ในเศรษฐกิจของชาติ

การอุตสาหกรรม มีความสำคัญ เกือบ แก่เศรษฐกิจของประเทศเป็นอันมาก และต้องอาศัยอุตสาหกรรมในครอบครัวเป็นรากฐาน.

บทที่ ๓

การส่งเสริมการศึกษา

การส่งเสริมประชาชนอย่างหนึ่งซึ่งเป็นเรื่องสำคัญมาก คือ การศึกษา และเฉพาะที่เกี่ยวกับหน้าที่ของอำเภอก็คือ การประถมศึกษา

การประถมศึกษา ก็คือการศึกษาประชาชน ซึ่งเป็นการศึกษา บังคับและให้เรียนเปล่า กฎหมายรัฐธรรมนูญได้ระบุว่า รัฐจะต้องจัดให้ราษฎรได้รับการศึกษาและกฎหมายประถมศึกษา บังคับให้ทุกเมือง จะต้องเข้าศึกษาเล่าเรียนตาม กำหนดกฎ เกณฑ์ที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติ และพระราชกฤษฎีกา

แต่หลักในการส่งเสริมการศึกษานี้ เป็นหน้าที่ของอำเภอก็ต้อง ปฏิบัติได้โดยอาศัยกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ เป็นหน้าที่ของ นาย-อำเภอที่จัดการศึกษาให้เด็กครบถ้วน กวดขัน ซึ่งหน้าที่อันนี้เดิมมานานแล้ว ในฐานะผู้ปกครองท้องที่ ทงนก็เพราะการศึกษาเป็น ตัญญุตักษณ ที่แสดงให้ เห็นถึงความเจริญของราษฎรและของบ้านเมือง หน้าที่ของอำเภอซึ่งเกี่ยว กับการศึกษา มีหน้าที่สำคัญอยู่ ๓ อย่าง คือ

- (๑) การจัดให้มีสถานที่เล่าเรียนให้พอแก่เด็กในอำเภอนั้น
- (๒) การควบคุมการอบรมตั้งแต่อ่อนวัยให้เต็มคตายุ
- (๓) การกวดขันผู้ปกครองให้ส่งเด็กเข้าโรงเรียน

อำนาจหน้าที่ทั้ง ๓ ประการนี้ จะต้องพิจารณาประกอบด้วย
อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการประถมศึกษา ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

ตอนที่ ๑

การจัดให้มีสถานที่เล่าเรียน

สถานที่เล่าเรียนตามความหมายในที่นี่ หมายถึงโรงเรียน ได้แก่โรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนประชาบาล และโรงเรียนเทศบาล ที่จัดตั้งขึ้นตามหลักสูตรประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ หรือ หลักสูตรอื่นที่รัฐมนตรีเห็นว่าเทียบเท่ากัน และโรงเรียนราษฎรที่อนุมัติให้ตั้งขึ้นตามหลักสูตรเช่นนั้น

จะเห็นได้ว่าโรงเรียนประถมศึกษา มิได้หมายความว่าเฉพาะโรงเรียนประชาบาลแต่อย่างเดียว แต่โรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเทศบาลนั้น มีเจ้าหน้าที่ส่วนหนึ่งต่างหาก โรงเรียนรัฐบาลมีเจ้าหน้าที่ส่วนกลางโดยเฉพาะ ส่วนโรงเรียนเทศบาลก็มีคณะเทศมนตรีหรือเจ้าหน้าที่เทศบาลดำเนินการอยู่แล้ว จึงไม่อยู่ในหน้าที่ของนายอำเภอตามจุดประสงค์ที่จะอธิบายในที่นี้ จะอธิบายแต่ส่วนที่เกี่ยวกับโรงเรียนประชาบาลเท่านั้น

การจัดให้มีโรงเรียนประชาบาล หรือนัยหนึ่งโรงเรียนประชาบาลที่นายอำเภอจัดตั้ง ความดำริเริ่มต้นซึ่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา ก็ได้บัญญัติไว้ดังความว่า ตำบลใดไม่มีโรงเรียนประถมศึกษาหรือมีไม่พอแก่

ความเป็นอยู่แห่งตำบลนั้น ให้นายอำเภอจัดตั้งโรงเรียนประถมศึกษาขึ้นตามจำนวนที่เห็นควร โดยความเห็นชอบของผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหลักดำเนินจัดตั้งโรงเรียนที่ขึ้นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายด้วย.

ข้อ ๑. จัดตั้งโรงเรียนขึ้นตามจำนวนที่เห็นสมควร

อันว่าความต้องการของตำบลนั้น จะต้องพิจารณาถึงสภาพของตำบลและความหนาแน่นของเด็กที่เกณฑ์เข้าเรียน

ก. - ตำบลนั้นไม่มีโรงเรียน จำเป็นต้องสร้าง

ข. - แม้จะมีโรงเรียนแล้วในตำบลนั้น แต่จำนวนไม่พอกับจำนวนของเด็กที่เข้าเกณฑ์ศึกษาบังคับ

ค. - เด็กที่เข้าเกณฑ์มีความหนาแน่นประมาณ ๕๐ คน จากผลสำรวจของอำเภอ จึงขออนุญาตตั้งโรงเรียนประชาบาลขึ้นได้

ง. - การจัดสร้างโรงเรียน ให้เลือกสถานที่ย่านกลางที่เด็กส่วนมากจะไปมาได้โดยสะดวก และเป็นภูมิประเทศที่แวดล้อมด้วยเครื่องเย็นตาเย็นใจ มีที่ว่าง เช่นสนามหญ้าสำหรับเด็กเล่นกีฬาต่าง ๆ ได้ด้วย

จ. - สถานที่ตั้งโรงเรียนต้องไม่เป็นที่ลุ่มหรือที่ดอนเกินไป และห่างสิ่งรบกวนเช่น เสาไฟฟ้า กิ่งไม้ ฝุ่น ควัน ฯลฯ

ฉ. - โรงเรียนต้องมีตัวม และที่ถ่ายปัสสาวะที่ถูกต้องตามลักษณะสถาปัตยกรรมให้พอแก่จำนวนนักเรียน คิดเฉลี่ย ๓๐๐ คนต่ออย่างละ ๓ ที่ตั้งอยู่ในที่มืดซิด ไม่ห่างไกลจากโรงเรียนเกินไป แบ่งแยกเป็นชาย และหญิง

ข. -- การจัดตั้งโรงเรียนขึ้น ณ ที่ใด นายอำเภอจะต้องเรียกประชุมราษฎรในเขตนั้น เพื่อขอความเห็นชอบ จึงจะสร้างได้ โดยรายงานเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาอนุญาต

ข้อ ๒. เงินที่ต้องใช้จ่ายสำหรับการตั้งและดำรงโรงเรียน

เงินส่วนนี้ ได้รับมาจากทรัพย์สิน ซึ่งประชาชนออกให้โดยสมัครใจ หรือโดยกฎหมาย หรือจากเงินช่วยประณตศึกษาในงบประมาณ

เงินค่าใช้จ่ายสำหรับการตั้งโรงเรียน ได้แก่เงินค่าก่อสร้างหรือซ่อมแซมตัวโรงเรียน ส่วนค่าใช้จ่ายสำหรับการดำรงโรงเรียน ได้แก่เงินที่ผู้อุดหนุนการศึกษาหรือทุนบำรุงของโรงเรียน ซึ่งอาจตั้งเป็นเงินช่วยเหลือทุนส่งเสริมหรือมูลนิธิต่าง ๆ เป็นต้น ค่าใช้จ่ายเหล่านี้ได้มาจาก

ก. เงินที่ได้รับจากทรัพย์สิน ซึ่งประชาชนออกให้โดยสมัครใจ หมายความว่าประชาชนได้ร่วมกันยืมยืมดัดแปลงทรัพย์สินให้แก่โรงเรียน เช่น ไม้กระดาน หิน ปูนซีเมนต์ หรือโรงเรือน หรือที่ดิน ซึ่งนำเอามาขายเอาเงินก่อสร้างโรงเรียนหรือใช้วัดถุ่่นทำการก่อสร้างหรือซ่อมแซม

ข. เงินที่ได้มาโดยบังคับของกฎหมาย หมายถึงเงินพิเศษที่กฎหมายบังคับให้เอกชนดัด หรือจำเป็นต้องให้เพื่อการศึกษา เช่น เงินภาษีบำรุงท้องที่ เงินสละากินแบ่งเพื่อบำรุงการศึกษาเงินทุนส่งเสริมการศึกษาและการสาธารณสุข (ก.ศ.ส.) เป็นต้น

ค. เงินช่วยประถมศึกษา แต่เดิมเงินนี้เรียกว่า เงินศึกษาพัสดุ
ที่เก็บจากบุคคลทุกคนเป็นรายตัวตามจำนวนที่ระบุไว้ ต่อมากฎหมาย
เปลี่ยนเรียกว่าเงินช่วยประถมศึกษาแต่ปัจจุบันนี้ ผลแห่งการใช้ประมวล
รัษฎากรฉบับใหม่ จึงยกเลิกไป โดยเข้ารวมเป็นเงินภาษีบำรุงท้องที่ ซึ่ง
รวมเงินช่วยการศึกษาไว้ด้วย.

ตอนที่ ๒

การควบคุมการอบรมสั่งสอน

อำนาจหน้าที่ของนายอำเภอสำหรับโรงเรียนประชาบาล หรือ
หน้๑๑งสำหรับการส่งเสริมการศึกษาที่เกี่ยวกับารอบรมสั่งสอน ซึ่งเป็น
หน้าที่เฉพาะครูหรือศึกษาธิการ แต่ในฐานะนายอำเภอผู้บังคับบัญชาต้อง
ควบคุมการอบรมสั่งสอนของครูให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเป็นผลดีแก่
เด็กนักเรียน มิใช่สักแต่ว่าครูทำการสอนก็เป็นหน้าที่ของครูนั้นยอมทำให้
การศึกษาไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ฉะนั้น หน้าที่การควบคุมนี้จึงกว้างขวาง ดัง
จะกล่าวต่อไป

ข้อ ๓. นายอำเภอเป็นผู้จัดการโรงเรียน และให้ศึกษาธิการ
อำเภอเป็นผู้ช่วยโดยตำแหน่ง นอกจากนายอำเภอจะตั้งข้าราชการอื่นใน
อำเภอเป็นผู้ช่วยอีกก็ได้ในเมื่อเห็นสมควร (ม. ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติ
ประถมศึกษา ๒๔๗๗)

ในฐานะผู้จัดการ โรงเรียนประชาบาลทุกแห่งในอำเภอ^๒นั้นตาม
กฎหมาย นายอำเภอ^๒ย่อมจะมีอำนาจหน้าที่ควบคุมการ^๒สอนให้^๒ด^๒ชน จัด
ระเบียบและการดูแลให้ครูทำการสอนให้^๒ได้ผลดี ต้องต้องตรวจตรา^๒
เสมอ

ข้อ ๒. นายอำเภอ^๒เป็นผู้^๒ตั้ง และถอดถอนครูโรงเรียนด้วยความ
เห็นชอบของ^๒ผู้ว่าราชการจังหวัด (๑)

ในการแต่งตั้งครูประชาบาลจะต้องสมัคร^๒ต่อนายอำเภอ เมื่อ
ตรวจคุณสมบัติครบถ้วน จึงเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้^๒ตั้งนามแต่งตั้ง
ในทำนองเดียวกัน ถ้าเห็นว่าคร^๒มีคุณสมบัติไม่เรียบร้อย เหตุ
ใด ไม่เอาใจใส่ในการสอนหรือ^๒ห^๒ด^๒ก^๒เลี้ยง ก็อาจจะพิจารณา^๒ด^๒งโทษถอน
ครูออกจากโรงเรียน โดยเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด

นอกจากนี้ ยังเสนอเพื่อ^๒สอบสวนความผิดทางวินัย^๒ต่อผู้ว่าราชการ
จังหวัดและยังมีอำนาจอนุญาตให้ครูประชาบาลได้หรือไม่ได้อีกด้วย ขณะ
นั้นครูประชาบาลได้รับยกฐานะเป็นข้าราชการ อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของ
นายอำเภอ จึงมีอำนาจ^๒ด^๒งโทษได้ตามกฎหมายที่^๒ระบ^๒ไว้

ข้อ ๓. การตรวจตรา นายอำเภอ^๒มีหน้าที่

๑) ตรวจตรา โรงเรียนประชาบาล ทุกแห่งในส่วนที่เกี่ยวกับการ
ดำเนินการสอน หลักสูตร ตลอดจนอุปกรณ์และการ^๒ส^๒า^๒ก^๒ิ^๒บ^๒า^๒ด^๒ของโรงเรียน
ภายในเขตท้องที่

(๑) ผลแห่ง พ.ร.บ. ข้าราชการ ยกฐานะครูจึงเป็นไปตาม พ.ร.บ. ข้าราชการ
พลเรือน ๒๔๕๕

๒) ทำการตรวจรายงานประจำเดือนของโรงเรียนต่าง ๆ ตาม
ที่ศึกษาธิการอำเภอหรือตำรวจอำเภอเสนอ

๓) ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนดการหยุดภาคเรียนและวันหยุด แต่
ในกรณีจำเป็น เช่น มีโรคระบาดร้ายแรง หรืออุทกภัย เป็นต้น
นายอำเภอมีอำนาจสั่งปิดโรงเรียนใดครั้งหนึ่ง ไม่เกิน ๗ วัน ก็ให้นายอำเภอ
สั่งปิดโรงเรียน ตามอำนาจไว้ก่อน แล้วรับรายงานขออนุญาตจากผู้ว่าราชการ
จังหวัดเป็นการด่วน เมื่อภายหลังปรากฏว่า เหตุการณ์ร้ายหรือความจำเป็น
ผ่านพ้นไปแล้ว นายอำเภอมีอำนาจสั่งเปิดโรงเรียนก่อนกำหนดให้เปิด
ตามคำสั่งเดิมก็ได้

๔) นายอำเภอเป็นประธานในพิธีต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น
พิธีไหว้ครู แกล้งเด็กหรืออนุสัณทาสชาติ หรืองานประจำปีของนักเรียน
ตลอดจนพิธีแจกประกาศนียบัตรสอบได้.

ตอนที่ ๓

การกวาดขันผู้ปกครองให้ส่งเด็ก เข้าโรงเรียน

เท่าที่อธิบายมาแล้วแต่เบื้องต้นว่าการศึกษา ชั้นประถมศึกษาเป็น
การศึกษาบังคับตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๗๘ ซึ่งนายอำเภอ
มีหน้าที่ดำเนินการบังคับ ให้ผู้ปกครองส่งเด็กเข้าเรียนตามเกณฑ์ที่ระบุไว้

ข้อ ๑ การแจ้งความสำรวจเด็ก

เด็กทุกคนที่มีอายุย่างเข้าปีที่แปด ต้องเรียนอยู่ในโรงเรียน
ประถมศึกษาจนมีอายุย่างเข้าปีที่สิบห้า เว้นแต่มีความรู้สอบได้ได้ประ
โยค ประถมศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวง ศึกษาธิการหรือ หลักสูตรอื่นที่
รัฐมนตรีเห็นว่าเทียบเท่ากัน

เมื่อมีเหตุจำเป็นเฉพาะของสำหรับเด็กบางตำบล เขตอายุแปดปี
ทว่า อาจเขียนเป็นเกณฑ์หรือดัดแปลงตามที่รัฐมนตรีจะได้ประกาศในราชกิจ
จานเบกษา

หลักสูตรอาศัยบังคับตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา เด็กที่มีอายุ
ระหว่าง ๘-๑๕ ปี ต้อง เข้าศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา กฎหมายใช้
คำว่า ต้อง เป็นลักษณะบังคับ ถ้าไม่ปฏิบัติตาม จะต้องถูกลงโทษ
หลักสูตรชั้นแรก เด็กอายุ ๘ ปีต้องเข้าเรียน เว้นแต่เหตุจำเป็นสำหรับเด็ก
บางตำบล อาจเขียนอายุเป็น ๘ ปีหรือ ๑๐ ปีหรือได้สมัครสอบได้จนได้
สำหรับบุคคลบางจำพวก ซึ่งสอบตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ เช่น
สมัครสอบได้ประถมปีที่ ๓ ได้ทีเดียว ไม่อยู่ในเกณฑ์ดังกล่าว

วิธีการที่จะดำเนินการตามหลักสูตร เป็นหน้าที่ของนายอำเภอ
ที่จะต้องปฏิบัติ คือ

(๑) ภายในเดือนธันวาคมและมกราคม ทุกรอบปี นายอำเภอ
ประกาศแก่ราษฎรในท้องที่ของตนให้ปฏิบัติตามราหรือผู้ปกครองเด็กแจ้งความ
ตามรายการสำรวจเด็กต่อเจ้าพนักงานอำเภอ (แบบ ป. ๑

(๒) บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กแจ้งความตามรายการสำรวจเด็กต่อเจ้าพนักงานอำเภอภายในตำบล และภายในเวลาที่นายอำเภอกำหนดไว้

(๓) ภายในเดือนมีนาคมทุกปี นายอำเภอทำบัญชีเด็กที่มีอายุข้างเข้าปีที่ ๘ หรือ ๙ หรือ ๑๐ ปี ในปีต่อไปแล้วแต่กรณี แล้วส่งดำเนินบัญชีแก่ตำรวจการศึกษา

(๔) นายอำเภอต้องแจ้งความเป็นตายลักษณะอักษรแก่บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็ก ให้ส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา โดยปกติในวันเปิดเรียนภาคต้นของปีต่อไป และเมื่อบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กได้ส่งเด็กนั้นไปเข้าเรียนอยู่ ณ ที่ใด ให้แจ้งนายอำเภอทราบ

ข้อ ๒. การยกเว้นหรือผ่อนผัน

การยกเว้นหรือการผ่อนผันมิให้บิดามารดา หรือผู้ปกครองเด็กมีจำต้องส่งเด็กเข้าเรียนโรงเรียนประถมศึกษา มี ๓ ประการ

(๑) บิดามารดา หรือผู้ปกครองเด็กคนใดร้องขอเป็นตายลักษณะอักษรให้ยกเว้นเด็กนั้นจากการเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษา โดยเหตุที่เด็กคนนั้นได้รับการศึกษาอยู่ในครอบครัวของตน กล่าวคือบิดามารดาหรือผู้ปกครองจัดการสอนนักเรียนเองมีพัก ต้องส่งเข้าโรงเรียนเมื่อนายอำเภอได้พิจารณาเห็นชอบกมอำนาจดังกล่าวได้แก่การพิจารณานั้น นายอำเภอก็ต้องอาศัยหลักดังนี้

(ก) ผู้ร้งมีฐานะเป็นก้เช้อถ้อได้ว่ จะจัดให้การศึกษาและ
ควบคุม ให้ได้ผลดีตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา

(ข) ผู้ให้การศึกษาไม่ควมรู้ไม่ต่ำกว่าสอบได้ได้ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ ๕ หรือมีฐานะเทียบเท่ากัน และมีเวลาพอทำการสอบได้

(๒) เมื่อบิดามารดาหรือผู้ปกครอง เด็กคนใดร้องขอเป็นตายน-
ตักษณอักษร ว่าการเป็นอยู่ของค่นจำต้องอาศัยใช้เด็กนั้นชั่วคราวหรือ
จำต้องใช้เด็กดำหรับอาชีพซึ่งมีค่นนั้นจะท่ไปไม่ได้ทีเดียว และเมื่อนาย-
อำเภอสอบถ้วนปรากฏว่เป็นค่วามจริง ก็ม่อำนาจผ่อนผันเด็กค่นนั้นจาก-
การเรียนประถมศึกษาได้หนึ่งไม่เก็น ๒ เดือน

หลักการประสงค์เพื่อให้เด็กได้มเวลาย่วยเหลือบิดามารดา หรือ
ผู้ปกครองในการท่มาหาภิน ในเมื่อนายอำเภอได้สอบถ้วนแล้ว ปรากฏว่
บิดามารดาหรือผู้ปกครองเด็ก จำต้องใช้เด็กนั้น เพราะไม่มีค่นอื่นช่วยเหลือ
จริง ๆ แต่ขอหมโดยกเวนเด็ดขาด เพียงแต่ผ่อนผันให้ชั่วคราว มีกำหนด
ป้ระ ๒ เดือน อาศัยเหตุที่ครอบครัวเด็กนั้น ยากจนหรือเป็นครอบครัวชาว-
นา ชาวด่วน ที่อาจจะให้เด็กได้ช่วยท่านา ท่่าสวน ในฤดูท่านาท่่าสวน ส่วน
บิดามารดาเด็กที่มีอาชีพอย่างอื่น คงจะไม่จำเป็น

(๓) นายอำเภอมีอำนาจยกเว้น เด็กที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ จาก
การเรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา

(ก) เด็กที่บกพร่องในส่วนก่่าร่างกาย เช่น พิการถึงขนาด หรือก่่า
ถึงความคิด เช่น เป็นบ้าจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคเรื้อรัง

หรือโรคติดต่ออย่างร้ายแรง

(ข) เด็กที่อยู่ห่างจาก โรงเรียนประถมศึกษาที่สอนให้เบด้า-
เกิน ๒๐๐๐ เมตร หรือที่ไม่สามารถจะไปถึงโรงเรียนได้ด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง
ซึ่งไม่มีทางจะหลีกเลี่ยงได้

(ค) เด็กที่จำเป็นต้องหาเตียงบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ซึ่งทุพ-
พลภาพ ไม่มีเงินหาเตียงซัพ และไม่มีผู้อื่นเตียงทดแทน การยกเว้น
ตามข้อนี้ ถ้าบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ทุพพลภาพมีเด็กที่ต้องเรียนอยู่ใน
โรงเรียนประถมศึกษาพร้อมกันหลายคนคงยกไว้ให้แค่คนเดียว

(ง) เด็กที่มีความเป็นอยู่อื่น ไม่เหมาะสมที่จะเรียนอยู่ในโรงเรียน
ประถมศึกษา ซึ่งเป็นกรณีที่น่ายออาเภอ เห็นสมควรและพิจารณาแล้วว่า
ไม่เหมาะสมอย่างไร

อย่างไรก็ตาม การยกเว้นหรือผ่อนผันดังกล่าวมาแล้ว ถ้าผู้
ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควรอาจสั่งถอนการยกเว้นหรือการผ่อนผันได้ เมื่อ
ใดก็ได้

ข้อ ๓ การบังคับให้เด็กเข้าเรียน

ก. นายอำเภอแจ้งความเป็นลายลักษณ์อักษรแก่บิดามารดาหรือ
ผู้ปกครองของเด็กที่ได้สำรวจแล้ว ให้ส่งเด็กนั้นเข้าเรียนในโรงเรียนประ
ถมศึกษาในวันเปิดภาคเรียนภาคต้นของปีต่อไป ตามที่กำหนดไว้ในใบแจ้ง
ความนั้น เว้นแต่จะมีเหตุสุดวิสัยเป็นอุปสรรคขัดขวางไว้

ข. ถ้าปรากฏว่าเด็กที่ยังมิได้เข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา

นายอำเภอต้องแจ้งความเป็นหนังสือแก่บิดามารดาหรือผู้ปกครองเด็กนั้น ให้กำหนดเวลาไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน นับตั้งแต่วันรับแจ้งความ

ค. เมื่อปรากฏว่าเด็กคนใดยังมีไต่เรียนอยู่ในโรงเรียน ตามแจ้งความของนายอำเภอหรือชาดเรียน ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนนายอำเภอ แจ้งความเป็นลายลักษณ์อักษรอีกครั้งหนึ่ง บังคับให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองนำเด็กไปเข้าเรียน

ง. เมื่อบิดามารดาหรือปกครองเด็กคนใดร้องขอเป็นลายลักษณ์อักษร ให้เด็กซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในท้องที่ตำบลหนึ่งหรืออำเภอหนึ่งไปเรียนประถมศึกษา ซึ่งอยู่ในท้องที่อีกตำบลหนึ่งหรืออำเภอหนึ่ง แต่เมื่อนายอำเภอสอบสวนเห็นสมควรแล้ว ก็ยอมมีอำนาจตั้งได้.

บทที่ ๕

การช่วยเหลือเกี่ยวกับการครองชีพของประชาชน

นอกจากหน้าที่ต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาข้างต้น อำเภอยังมีส่วนในการส่งเสริมความเป็นอยู่ของราษฎรโดยทั่ว ๆ ไป โดยร่วมมือกับทบวงการเมือง ส่วนกลาง ของรัฐในเรื่องต่าง ๆ อีกหลายประการ แต่ถ้าจะกล่าวเฉพาะกิจ การประเภทสำคัญ ๆ ที่จัดทำอยู่ในเวลานี้ ก็มีการจัดสรรที่ดินเพื่อการครองชีพ การอาคารสงเคราะห์และการช่วยเหลือในกรณีที่ประชาชนขาดแคลนข้าวบริโภค

ตอนที่ ๑

การจัดสรรที่ดินเพื่อการครองชีพ

ในการเพิ่มความสุขสมบูรณ์ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ได้แก่การที่จัดสรรให้เครื่องอุปโภคแก่ประชาชนเพียงพอ กล่าวคือ การให้อยู่ดีกินดีต้องอำนวยความสะดวกให้ ของกินของ ใช้มีเพียงพอความต้องการ มีเครื่องบริโภค ได้แก่ อาหารเพื่อเลี้ยงชีวิตให้ร่างกายงอกงาม เป็นกำลังของชาติทางหนึ่ง ส่วนเครื่องอุปโภค ได้แก่อุปกรณ์ของการดำรงชีวิตในสังคม มีเครื่องนุ่งห่ม สักดาบ้านเรือน ที่อยู่ที่ทำกิน ความปรารถนา ของมนุษย์ อยู่ดีมีความสุข

ไม่ว่าจะเป็นการครองชีพหรือไม่ หากบำบัดความต้องการได้ ถือว่าเป็นความ
สุข^{๒๕}ทางดิน

มนุษย์ย่อมปรารถนาที่จะมียุทธทำกิน เพราะถ้าไม่มีก็อยู่ทำกิน
ก็เป็นมนุษย์ที่เรื้อรัง หาหลักแหล่งไม่ได้ เทียบเพนจรไป ประดุจคนบ้าใน
สมัยหิน เทียบแย่งชิง ฆ่าฟันกัน ไม่มีจริยธรรม ที่สุดไม่มีประเทศของตน
เอง จนบางเผ่าไม่มีประเทศของตนเอง เช่น พวกยิว พวกยิปซี เป็นต้น
ซึ่งเกิดเป็นปัญหาทางสังคมมนุษย์ บางเผ่าถูกกดขี่ชาติหายไป กระจัด
กระจายผสมกับชาติอื่น จนไม่มีชาติของตนเอง เปรียบเทียบกับสัตว์ที่เกี่ยว
กับภายในประเทศเรา คนบางหมู่ไม่มีบ้านช่อง ที่ทำกิน เป็นหลักฐาน
เป็นคนจรจัด สังคมไม่พึงปรารถนา เป็นภัยต่อประเทศชาติอย่างร้ายแรง
ทำลายชาติทางอ้อม หากพลเมืองของประเทศใดเป็นเช่นดังกล่าวนี้เพียงครึ่ง
แล้ว ประเทศนั้นชาตินั้น จะดำรงสถาพรอยู่ไม่ได้

ฉะนั้น ปัญหาเรื่องที่ดิน เป็นปัญหาเบื้องต้นแรกที่สำคัญยิ่ง ผลผลิต
จากที่ดินย่อมอำนวยประโยชน์แก่ราษฎร ซึ่งเป็นที่ยุทธทำกิน ย่อมจะทำดง
บนที่ดิน แต่ราษฎรส่วนมากยังไม่มียุทธทำกิน เป็นของตนเอง มีอยู่ แต่ราษฎร
ทั้งหมด ซึ่งเป็นชนส่วนน้อย เมื่อประชาชนส่วนใหญ่เดือดร้อนแล้ว ก็ย่อมจะ
กระทบกระเทือนไปทั่ว เหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการแบ่งสรรที่ดิน หรือการจัด
ที่ดินให้ราษฎรได้เข้าอาศัยทำกิน โดยพิจารณาจากที่ดินว่างเปล่าหรือที่ดินหวง
ห้าม จัดทำเป็น โครงการให้ราษฎรที่ยากจนเข้าไปดำเนินการ เป็นการช่วย
เหลือ ซึ่งนายอำเภอท้องที่จะต้องพิจารณาปฏิบัติตามพระราชบัญญัติจัดสรร

ที่ดินเพื่อการครองชีพ

วัตถุประสงค์อันสำคัญของการจัดสรรที่ดินเพื่อการครองชีพ
ได้แก่การให้คนไทย มีที่ดินเป็น ทรัพย์สินที่ก่อให้เกิด ทรัพย์อย่างอื่นตาม
มา จึงอยู่ในอันดับแรกที่พึงบำรุงช่วยเหลือผู้ที่ยังไม่มีที่ดิน ให้มีที่ดินตั้งถิ่น
ฐานบ้านเรือน และทำมาหาเลี้ยงชีพเป็นปกติแห่งมั่นคง ในการตั้งเดิม
มีหลักพิจารณา ดังนี้

๑. ที่ดิน

โดยปรกติจะต้องเลือกที่ดินอุดมสมบูรณ์ อยู่ใกล้เส้นทางคมนาคม
ตลาดการค้าหรือใกล้ที่คงที่ว่าการอำเภอและศาลากลางจังหวัด ถ้าไม่มีก็
ให้พยายามเลือกที่ใกล้เคียงต่อไป เมื่อได้สอบค้นพิจารณาเห็นว่า
ที่ใดเหมาะสมที่จะจัดเพื่อผลดังกล่าว ก็ให้ระบับการพิจารณาเรื่อง
จับจองที่ดินในเขตนั้น

๒. บุคคล

ในการพิจารณาตัวบุคคลที่จะช่วยนั้น แยกได้ ๓ จำพวก คือ
ก) จำพวกที่จะช่วยตัวเองได้อยู่แล้วโดยนิตย พวกนี้ทางกรม
สหกรณ์รับช่วยเหลือโดยการจัดสหกรณ์
ข) จำพวกที่ต้องโอบอุ้ม พวกนี้ทางกรมประชาสงเคราะห์มี
การช่วยเหลือต่างหาก
ค) พวกแรกที่สหกรณ์ยังช่วยไม่ได้ ตลอดจนผู้ที่มีครอบครัว

มากออกไป ที่ทำกินไม่เพียงพอ พวกคนฝ่ายมหาดไทยต้องช่วยเหลือโดยจัด
รวมกันไปคงทำมาหากิน ในการจัดตั้งว่า ให้พิจารณาว่าควรทำที่ใดก่อน
แล้วจะจัดให้คน เข้าทำ ได้อย่างใด หรือมี แผนการ อย่างใด ที่เห็น ว่ามีทาง
ช่วยเหลือได้ เพราะเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองท้องถิ่นย่อมทราบถึงลักษณะความ
เป็นอยู่ของท้องถิ่นที่แต่ละราษฎรในปกครองของตนดีอยู่แล้ว

อย่างไรก็ดี ในการที่จะดำเนินการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพใน
ท้องถิ่นที่มีที่ดินรกร้างว่างเปล่า จะต้องออกพระราชกฤษฎีกากำหนดเขต
หวงห้ามที่ดินในท้องถิ่นเดียวกัน

ในการจะให้ราษฎรได้มีกรรมสิทธิ์ที่ดิน ตามนี้แห่งพระราช
บัญญัติ นายอำเภอจะต้องดำเนินการดังนี้

๑) ประกาศจัดทะเบียนที่ดิน ว่างเปล่า หรือ ราชการ เดิมใช้
ซึ่งบัญชีไว้หรือ ดำรงผู้ที่ไม่ที่ดิน ทำมา หากิน พะแก่ฐานะ ของ ครอบครัว
พร้อมทั้งขอทราบความประสงค์แต่ละคนว่า ต้องการที่ดินเพื่อการใด จำนวน
เท่าใด

๒) แล้วดำเนินการ ดำรงที่ดินว่างเปล่าหรือที่ ราชการ เดิมใช้
ให้แล้ว ซึ่งบัญชีไว้แล้ว แจ้งให้ผู้ขอที่ดินทราบ เมื่อใครสมัครใจ
ใครจะได้ที่ใดให้แจ้งจัดแบ่งปันกันไปโดยยุติธรรม

๓) พิจารณาถึงการที่จะช่วยเหลือทางการเงินแก่ราษฎรในเรื่อง
เครื่องมือเครื่องใช้ และทางเบียดเบียนตามสมควร แล้วเสนอความคิดเห็นไป
ยังกระทรวงมหาดไทยเพื่อพิจารณาต่อไป

๕) หากจำเป็น ต้อง ดำเนิน การ เป็นรูป นิคม ประชาสังเคราะห์ หรือรูปสหกรณ์อย่างใด ก็ให้เสนอแผนการ แตะแต่แห่งไปยังกรมเจ้าของ เรือง และแจ้งให้กระทรวงมหาดไทย เพื่อพิจารณาเสนอขอไปยังคณะ รัฐมนตรีต่อไป

ในการดำเนินการซึ่ง หน้าที่ของ ข้าเองดังกล่าว จะต้องกระทำ เป็นชั้น ๆ ตามลำดับ แต่เมื่อใดเตรียมทคนเพื่อการครองชีพไว้แล้ว จะต้อง ปรับปรุงให้เป็น ทำเลที่เหมาะสม วางอาณาเขต หรือบริเวณ เป็นที่ครองชีพ โดยทำแผนที่ประกอบ ว่าจะทำ อย่างไรบ้าง นอกจากโครงการจัดตั้งวนที่ ดินแล้ว ในขณะนี้ต้องร่วมมือกับทางผู้เชี่ยวชาญของทางการซึ่งรัฐบาล ได้ส่งมา ถึงกับองค์การ เอฟ.โอ.เอ แห่งสหรัฐอเมริกาได้จัดผู้เชี่ยวชาญ แก่การนี้ โดยเฉพาะมาแนะนำช่วยเหลือ ก็ต้องประสานงาน ยิ่งกว่านั้น เพื่อให้สมบูรณ์ ยังมีโครงการสร้างอาคารสงเคราะห์หรือบ้านเรือนสำหรับ ราษฎรที่จะเข้าไปทำมาหากินได้อยู่อาศัยซึ่งจะได้ อธิบายในบทต่อไป

ข้อที่ ควรกระทำ ในการเสนอ โครงการจัดที่ดิน เพื่อการครองชีพนี้ ปัญหาสำคัญที่สุดเกี่ยวกับการเงิน จะต้องประมาณเงินเกี่ยวกับการก่อสร้าง หรือลงทุนในที่ดินนั้น ว่าเป็นจำนวนเท่าใด ซึ่งแจ้งรายละเอียดแต่อย่างใดไป แม้ว่าจะกะโครงการวิเศษปานใด ถ้าไม่มีเงินหรือไม่ได้ รับเงินงบประมาณ แล้ว โครงการนั้นก็เป็นเพียงตัวหนังสือที่เขียนไว้ในกระดาษเท่านั้น

หากว่า ได้มี เงิน และ โครงการ เรียบร้อย และ ดำเนิน การ ได้จริง การให้ราษฎรเข้าไปอาศัย มิใช่ว่าจะยอมให้ทุกคนไป หัดกพิจารณาบทบัญญัติแห่ง กฎหมายนี้ ก็เพื่อ บุคคล ที่ยากจนจริง ๆ และ ไม่มีที่ทำกิน

นี่เป็นหลักธรรมดาคำนี้ให้มาก พอสรุปได้ คือ

๑) บุคคลที่ควรได้รับผลแห่งการนกกอ คนไทย

๒) คนไทยนั้น จะต้องยากจนจริง ๆ และไม่มีที่ดินทำกิน

เป็นของตนเอง

ส่วนประโยชน์ที่ได้จากการจัดสรรที่ดินเพื่อการครองชีพ มองในแง่ทั่ว ๆ ไปแยกได้เป็น ๓ ประการ

(๑) ทางปกครอง เมื่อได้ดำเนินการให้ราษฎรได้มีที่ดินของตนเองทำกิน ทำการกสิกรรม ก่อให้เกิดมูลำนาซึ่งรายได้ ทำให้ทุกคนมีอาชีพของตนเอง ย่อมจะไม่เดือดร้อน ดิ้นรน อาชญากรต่าง ๆ ย่อมจะไม่เกิดขึ้น สะดวกแก่การปกครองบังคับบัญชา ราษฎรอยู่ด้วยความร่มเย็น ปกครองง่าย นำความสบายใจให้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง

(๒) ทางสังคม บุคคลไร้อำนาจ เป็นบุคคลเร่ร่อนจรจัด ย่อมเป็นภัยอย่างร้ายแรงแก่สังคม หากอาชญากรมีมาก แย่งชิงกันประทุษ บุคคลล้มยหิน สังคมนั้นจะอยู่ด้วยความสุขไม่ได้

(๓) ทางเศรษฐกิจ เมื่อทุกคนมีที่ดินของตนเอง ต่างก็มุ่งหน้าทำมาหากิน ย่อมจะนำมาซึ่งความดีสมบูรณ์ ก่อให้เกิดผลิตผลเป็นรายได้ หากเหลือใช้ในครอบครัวก็ส่งไปจำหน่ายต่างประเทศ เป็นสินค้าออกมาก ๆ ยังผลให้เศรษฐกิจของตนเอง ที่ลุ่มต่ำให้เศรษฐกิจของชาติเฟื่องฟูอีกด้วย.

ตอนที่ ๒

การอาคารสงเคราะห์

การบำรุงความดีอย่างหนึ่ง คือการให้ราษฎรได้มีที่อยู่อาศัย เพราะว่ามีปัจจัยต่าง ๆ เช่น ที่อยู่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรคและความบรรเทาใจ เป็นยอดปรารถนาของมนุษย์ตัวทั่วถ้วน ฉะนั้น บ้านเรือนเป็นสิ่งจำเป็น การที่บุคคลใดไม่มีบ้านอยู่ ถือว่าเป็นคนไม่มีหลักแหล่ง ย่อมได้รับความเดือดร้อน จะเห็นได้ว่าราษฎรจำนวนไม่น้อยอาศัยคนอื่นอยู่ อาศัยศาลาวัด เชิงสะพานหรือเรือแพ โดยเฉพาะเมืองใหญ่ ๆ เช่น กรุงเทพฯ มีบ้าน ปัญหาเรื่องที่อยู่ ปัญหาสำคัญในเวลานี้ ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเป็นภัยอย่างใหญ่หลวง ในการที่ราษฎรผู้ยากจนไม่มีที่อยู่ของตนเอง กระทบกระเทือนต่อสังคม เมื่อความยุ่งยากลำบากได้เกิดขึ้นโดยทั่วไปแล้ว ย่อมจะเป็นภัยแก่ประเทศชาติได้ เหตุนี้รัฐบาลจึงได้ยื่นมือเข้าช่วยเหลือโดยจัดอาคารสงเคราะห์ขึ้น คราวนี้บัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งอาคารสงเคราะห์ พ. ศ. ๒๔๙๕ เพื่อเอาเงินมาปลูกสร้างอาคารให้ราษฎรได้อยู่อาศัย

แต่ความมุ่งหมายในการอาคารสงเคราะห์ที่จะกล่าวต่อไปนี้จะกล่าวไม่เฉพาะที่รัฐบาลมี โครงการตามกฎหมาย ในเรื่องจัดสร้างอาคารสงเคราะห์เพื่อให้ราชการและประชาชนได้เช่าอยู่อาศัยโดยเสียค่าเช่า อันเป็น

หน้าที่ของราชการส่วนกลางเท่านั้น (๑) แต่ยังหมายความกว้างกว่านั้นอีก โดยรวมถึงวิธีการที่อำเภอจะต้องพยายามทุกวิถีทางให้ราษฎรได้มีที่อยู่อาศัย แม้ไม่ถึงกับให้ยืมคอก หรืออาคาร ขอแต่ให้มีบ้านเด็กบ้านน้อยตามชนบทก็ ถือว่าอยู่ในหน้าที่ทั้งสิ้น แต่การดำเนินการก็ได้อนุโลมตามหลักอาคารสงเคราะห์

ในส่วนที่เกี่ยวกับการพิจารณา สงเคราะห์ราษฎรนั้น เมื่อราชการส่วนกลางได้จัดแบ่งเงินงบประมาณ ไปให้ส่วนภูมิภาค โดยกะจำนวนเงินให้ภาคละเท่าใดแล้ว ทางภาคก็จะจัดแบ่งให้จังหวัดทุกจังหวัดจัดสร้างอาคารสงเคราะห์ขึ้นในจังหวัดนั้นตามทศนิยมสมควร ถ้าสร้าง ณ ที่อำเภอใด ก็ให้นายอำเภอมีหน้าที่ควบคุมการก่อสร้าง ตลอดจนวางวิธีการให้เช่าอยู่อาศัย โดยถือหลักอาคารสงเคราะห์ที่ได้จัดทำแล้วในส่วนกลาง นอกจากนี้ ทางราชการยังได้จัดสรรเงินงบประมาณเพื่อให้ราษฎรในอำเภอต่าง ๆ ได้จัดสร้างหรือเปลี่ยนแปลง หรือให้เช่าชอมบ้านเรือนที่ทางราชการสร้างขึ้น เป็นการช่วยเหลือในเรื่องอาคารสงเคราะห์ โดยถือหลักดังกล่าว ซึ่งมีวิธีการในสาระสำคัญดังนี้ คือ

ข้อ ๑. การให้เจ้าของที่ดินกู้ยืมเงินเพื่อใช้ในการปลูกสร้าง

ราษฎรมีที่ดินของตนเองอยู่แล้ว แต่ไม่มีเงินสำหรับจะทำการปลูกสร้างบ้านเรือนของตน ก็อาจกู้ยืมเงินได้ โดยเอาที่ดินมาประกันการกู้ยืม แต่ต้องเป็นการยืมเอาเงินไปเพื่อการปลูกสร้างเท่านั้น คือ

(๑) ดูระเบียบของสำนักงานอาคารสงเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์

๑) การปลูกสร้างอาคารบ้านเรือน หมายถึงสร้างขึ้นใหม่ ต้องปรากฏว่าไม่มีบ้านเรือนของตนเอง มีใช้บ้านและที่ดินเป็นของตนเอง อยู่แล้ว แต่จะปลูกสร้างขึ้นใหม่อีก เช่นนี้ คงไม่ได้ เพราะอาจเข้าทำนอง การค้าหาทำไร ซึ่งไม่อยู่ในวัตถุประสงค์ของการจัดอาคารสงเคราะห์

๒) การดัดแปลงหรือแก้ไขอาคารบ้านเรือน หมายความว่า มีบ้านเป็นของตนเองแล้ว แต่อาจเด็กหรือเป็นบ้านที่ไม่ถูกสุขลักษณะ หรือต้องการขยายให้กว้างออกไปอีก เพื่อได้อยู่อาศัยโดยสะดวก เช่นนี้ หากเขาที่ดิน มาประกันเงินกู้ ก็อาจให้ยืมได้

เงินงบประมาณเพื่อใช้กัน ได้วางไว้เพื่อยาคารสงเคราะห์ แบ่ง เงินให้ส่วนภูมิภาค ที่จังหวัดข้าพเจ้าจะต้องพิจารณาตรวจสอบดูว่าราษฎร ทกนหมักดินจริงหรือไม่ เพื่อป้องกันกาหลอกลวงอันอาจเป็นเหตุให้หนี้สูญ หรือนำเอาไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ ขณะนี้ได้จัดตั้งธนาคารอาคารสงเคราะห์ เพื่อเป็นทางนำเอาเงินมาให้ราษฎร

ข้อ ๒. การให้เช่าซื้อที่ดินและอาคาร

การให้เช่าซื้อที่ดินและอาคาร หมายความว่า ราษฎรมีเงิน แต่ไม่มีที่ดินหรือบ้านเรือน และมีเงินน้อยหรือชนิดที่หาไม่ได้ เป็นต้น ๆ จึงหาวิธีให้เช่าซื้อ โดยเอาที่ดินราชพัสดุหรือปลูกบ้านขึ้นโดยทุนขององค์การ อาคารสงเคราะห์ เพื่อให้ราษฎรได้มีกรรมสิทธิ์โดยชำระเงิน บัณฑ ๗ แบบ

เช่าซื้อ เพราะผลที่ผู้ตราขัฏฐจะได้อกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือบ้านเรือนนั้น การเช่าซื้อย่อมจะเป็นไปตามประมวนกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการเช่าซื้อ และระเบียบการของสำนักงานอาคารสงเคราะห์ นายอำเภอมีหน้าที่พิจารณาตรวจสอบว่าเป็นคนในท้องถิ่น ที่ไม่มีบ้านอยู่ จำเป็นจะต้องเช่าซื้อหรือไม่ ถ้าเป็นความจริงเช่นนั้น ก็รับรองให้ และให้ทำการเช่าซื้อที่ดินและอาคารได้ตามความประสงค์.

ข้อ ๓. การให้เช่าที่ดินและอาคาร

การให้เช่า หมายความว่า การเช่าที่ไม่ให้อกรรมสิทธิ์เหมือนเช่าซื้อ ได้แต่เพียงสิทธิครอบครองในฐานะผู้เช่าเท่านั้น การเรียกเก็บค่าเช่าอาจเรียกเก็บรายเดือน หรือรายปีแต่เห็นสมควร ซึ่งทางราชการได้แบ่งเงินให้ทุกจังหวัด ทำการก่อสร้างอาคารสงเคราะห์ หากอยู่ในท้องถิ่นใด นายอำเภอจะต้องร่วมพิจารณาด้วย และการรับรองราษฎรผู้เช่าว่าพอจะเช่าได้หรือไม่ ในฐานะเป็นอย่างไร ฉะนั้นการที่จะให้ราษฎรเช่าซื้อหรือให้กู้เงินนั้น มิใช่จะให้แก่ทุกคนไป จำต้องมีเกณฑ์อันอยู่ในดุลยพินิจของนายอำเภอที่จะต้องพิจารณาดังต่อไปนี้

ก) ต้องเป็นคนไทยโดยเชื้อชาติ คือ ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นคนไทย ถ้าแปลงชาติ ต้องอยู่ในประเทศไทยติดต่อกัน ๑๕ ปี ทั้งนี้หมายความว่าเพื่อประโยชน์แก่คนไทยโดยเฉพาะ

ข) ต้องเป็นคนไม่มีบ้านหรือที่ดินของตนเองเป็นกรรมสิทธิ์

ค) ต้องเป็นผู้มีความประพฤติเรียบร้อย และหมั่นขยันในการประกอบอาชีพ

ง) ต้องเข้าอยู่อาศัยเอง มิใช่ทำเพื่อคนอื่น

ในการดำเนินงานนี้ให้สำเร็จลุล่วงไป อำเภอจะต้องมีโครงการให้ได้มาซึ่ง เงิน ที่ดิน หรือ อาคารบ้านเรือน เพื่อสนองความต้องการแก่ราษฎรซึ่งควรจะจัดไว้ดังนี้

๑. ดำรวจที่ดินและบ้านว่าง โดยมากสำรวจจากที่ดินราชพัสดุ หรือที่ดินหวงห้ามตามพระราชกฤษฎีกา ว่ามีจำนวนเท่าใด ควรจะแบ่งกันอย่างไร นอกจากนั้นยังมีที่ดินของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ซึ่งยังไม่ได้ทำประโยชน์ ก็ให้ติดต่อขอเข้ามา

๒. ดำรวจจำนวนราษฎรที่ไม่มีบ้านอาศัย หรือที่ดินสำหรับปลูกบ้านเรือนว่ามีจำนวนเท่าใด แล้วพิจารณาอนุญาตให้ผู้ใดเช่าก่อนหลังอย่างไร

๓. การให้เข้าอยู่อาศัยหรือมีกรรมสิทธิ์ จะต้องมียุติญาและหลักประกัน เช่น เอาที่ดินมาตราประกันในการชำระหนี้เงินยืม.

ตอนที่ ๓

การช่วยเหลือในกรณีขาดแคลนข้าว

ข้าวเป็นอาหารสำคัญยิ่งของคนไทย ราษฎรมีอาชีพในการปลูกข้าว แต่การปลูกข้าวย่อมอาศัยดินฟ้าอากาศและน้ำเป็นปัจจัย หากเกิด

วิกฤติการณ์หรือเหตุผิดปกติ ก็อาจทำนาปลูกข้าวไม่ได้ผล เกิดการขาด
แคลนบางแห่งถึงกับอดข้าว ย่อมเป็นภัยอย่างใหญ่หลวง ซึ่งเดิครือนแก่
ข้าราชการชนอย่างมหันต์ ราษฎรจะดำรงชีวิตอยู่ด้วยความผาสุกไม่ได้เห็น
ยอมเป็นหน้าทของนายอำเภอผู้ใกล้ชิดราษฎรพึงหาวิธีป้องกันแก้ไขทุกเหตุ
ภัยเช่นนั้น หลีกเลี่ยงการท้อถอยพองพองด้วยการปฏิบัติอย่างถูกกฎหมายปก
ครองท้องที่เป็นหลัก และกฎหมายฉบับพระบุนบงคับไว้ให้จำต้องปฏิบัติตาม
ต่อไป

ข้อ ๑ ประกาศตักเตือน

ในเวลาอัคคีอาหาร อำเภอต้องประกาศตักเตือนราษฎรให้เก็บ
รักษาข้าวไว้พอบริโภค (ม. ๘๘) หมายความว่า ได้มีการเตือนเพื่อให้
ราษฎรได้ตระเตรียมไว้ล่วงหน้าเวลาอัคคีอาหาร เช่น เวลาเกิดอุทกภัย
หรือเกิดวิกฤติการณ์ทางธรรมชาติ ทำนาไม่ได้ผลในปีใด นายอำเภอต้อง
รับประกาศตักเตือนล่วงหน้าไว้ในปีนั้นว่า ให้ราษฎรเก็บรักษาข้าวไว้ อย่า
ขายเสียหมด จะอดข้าว หากไม่เชื่อฟังอาจประกาศใช้วิธีควบคุมหรือแจ้ง
ปริมาณสถานที่เก็บ ห้ามขนย้ายออกนอกเขตท้องที่ หรือนอกเขตจังหวัด
โดยการร้องเรียนผู้ว่าราชการจังหวัด ให้เรียกประชุมกรรมการควบคุมการ
ค้ากำไรเกินควรส่วนจังหวัดได้ หรือประกาศให้ราษฎรเอาข้าวมาฝากไว้กับ
คลังข้าวของอำเภอ เพื่อที่อำเภอจัดเก็บรักษาไว้ให้ในที่ปลอดภัย

ข้อ ๒ การแบ่งสรรข้าว

ในกรณีที่ไม่มีข้าวเพียงพอ ข้าแภกต้องรับจัดหามาแจกจ่าย
ถ้าแห่งใดข้าวไม่พอแก่ราษฎรในเขตอัตรัด นายอำเภอต้องรับรายงานและ
กะประมาณจำนวนข้าวที่ขาด อันราษฎรจะไม่พึงชวนขอหาเองได้ แจ้ง
ต่อผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแจ้งให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการช่วยเหลือ
ต่อไป

นอกจาก ข้าวที่นายอำเภอ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดจัดหาข้าวมาได้
แล้ว อาจจะเป็นข้าวของรัฐบาลจัดตั้งข้าวหลวงมาให้ หรือองค์การเอกชน
ต่างๆจัดตั้งมา ซึ่งถ้าได้มาแล้วก็ดำเนินการแจกจ่ายจำหน่ายแก่ราษฎร
ตามหลักการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติปกครองท้องที่ พ. ศ. ๒๔๕๗
ซึ่งมีวิธีการดังนี้

๑.) ผู้ใดมีเงินซื้อให้ซื้อไปเท่าราคาทุน ซึ่งคิดแต่ทุนเดิมแท้ๆ
ไม่รวมค่าขนส่งด้วย

๒.) ผู้ใดไม่มีเงิน แต่มีสินค้าพอจะนำมาแลกเปลี่ยนได้ เช่น
ไม้ หรือของบ้านต่างๆก็ให้นำสิ่งของเหล่านั้นมาแลกเปลี่ยนเป็นข้าวได้โดย
ยอมรับสินค้าจากผู้นั้น แลกข้าวโดยคิดราคาตามสมควรและพอใจทั้งสอง
ฝ่าย

๓.) ผู้ใดทำนาได้ยังไม่ได้ผล ให้ผู้นั้นยืมโดยสัญญาตั้งเงินเมื่อ
ขายข้าวใหม่ได้เท่าราคาทุนที่รับข้าวไปในเวลานั้น หรือใช้ด้วยข้าวใหม่

เมื่อทำได้ คิดตามราคาข้าวใหม่ในเวลานั้นเท่าทุนที่รัฐบาลให้เข้าไป

๔.) ถ้าผู้ใดไม่มีเงิน ไม่มีสิ่งขอ มีแต่แรงงาน ก็ให้ทำงานโยธา เช่น ขุดดิน ขุดสระน้ำ ทำถนน หรือซ่อมแซมสถานที่ราชการ เพื่อสาธารณประโยชน์แก่ข้าวได้ โดยคิดเทียบกับอัตราค่าแรงงานในท้องที่ในอัตราที่สูงกว่าปกติ ๑ ใน ๕ ส่วน เช่น ค่าแรงงานในท้องที่วันละ ๓ บาท ก็คิดราคาข้าวให้ราคา ๑.๒๕ บาท

๕.) แจกจ่ายให้เปล่า ในกรณีที่ยูซึ่งไม่สามารถกระทำการแลกเปลี่ยนได้เช่น คนเจ็บไข้ คนชรา คนทุพพลภาพ หรือทารกนั้น ก็ควรให้ได้รับข้าวพอสมควรแก่การที่จะเลี้ยงชีวิตในเวลาอัคคีนั้น

นอกจากนี้ ในกรณีที่เป็น การขาดแคลนขึ้นในปัจจุบันทันด่วน เช่นเกิดน้ำท่วมนาข้าว ตลอดจนทรัพย์สินและอาหารเสียหายหมด น้ำพัดพาไปหรือกรณีที่เกิดไฟไหม้ ก็อาจแจกจ่ายให้เปล่าโดยไม่คิดมูลค่า เป็นการช่วยเหลือยามขาดแคลนชั่วคราวได้

อย่างไรก็ดี วิธีการดังที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ดังกล่าวข้างต้น ในเวลานี้มิได้ใช้ทุกวิธี แต่ได้ใช้วิธีจำหน่ายโดยการปันส่วนแทน หรือมีวิธีนี้ก็ควบคุมราคา ระเบียบนี้ได้ใช้แก่บางจังหวัดในภาคใต้ ซึ่งมีการทำนาห้อย ไม่มีข้าวพอเลี้ยงตัวเองได้ โดยให้จังหวัดตั้งกรรมการรับมอบข้าวซึ่งทางราชการส่งไป และจำหน่ายให้แก่ราษฎรซึ่งผลที่สุดตกเป็นหน้าที่ของอำเภอ ที่จะวางวิธีการปันส่วนข้าวให้แก่ประชาชน.

อนึ่ง กระทรวงมหาดไทย ได้วางระเบียบการช่วยเหลือราษฎร

กรณีขาดแคลนข้าวขึ้นโดยกรมประชาสงเคราะห์ เป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินการใน
 ส่วนกลางด้วยความร่วมมือกับจังหวัดและอำเภอ มีการแต่งตั้งกรรมการส่วน
 จังหวัดและอำเภอ ซึ่งวิธีการ ในระเบียบ ดำเนินไปในการทำ คล้ายคลึงกับ วิธี
 การบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่เดิมแต่ได้แก้ไขมาแต่

บทสรุป

อำนาจหน้าที่ ของอำเภอเกี่ยวกับการบำบัดทุกข์และบำรุงสุขของ
ประชาชนเท่าที่ใดก็ตามมาแต่คนแคว้นนั้น จะเห็นได้ว่าเป็นอำนาจและหน้าที่
ที่อาศัยหลักดำเนินการตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗
เป็นหลักใหญ่ เพราะการจัดระเบียบปกครองอำเภอนั้น นอกจากที่บัญญัติ
ไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งเป็นแม่
บทใหญ่แล้ว รายละเอียดต่าง ๆ ย่อมเป็นไปตามพระราชบัญญัติลักษณะ
ปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ซึ่งอาจจะสรุปได้ดังนี้

งานของอำเภอมีมากมายหลายประเภท ทั้งที่ระบุในกฎหมายโดย
ตรง และทางอ้อมได้ระบุไว้ แต่ก็อาจสรุปได้ว่า งานทั้งหลายที่จัดทำเพื่อ
บำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชน ซึ่งเป็นงานที่ขอบเขตกว้างขวางมาก
เพราะอะไร ที่เกี่ยวกับความผาสุกและความปลอดภัยของประชาชน ย่อมถือ
ได้ว่าเป็นหน้าที่ของอำเภอทั้งสิ้น ในชีวิตประจำวันของราษฎร ย่อมพัวพันอยู่
กับอำเภอเป็นอันมาก แต่เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่างานบำบัดทุกข์กับงานบำรุง
สุขแยกกันไม่ได้ การบำบัดทุกข์หนักไปในทางรักษาความสงบ ความ
ปลอดภัยและสุขภาพของประชาชน ส่วนการบำรุงสุขของประชาชนก็ได้แก่
งานส่งเสริมและส่งเสริมให้ในด้านต่างๆดังได้กล่าวมาแล้ว

โครงการของนายอำเภอที่เกี่ยวกับการบำรุงความสุขของประชา--

ชนมีมากมาย เช่น การบำรุงอาชีพ การอุตสาหกรรม การส่งเสริมสวัสดิภาพ การส่งเสริมการศึกษาและวัฒนธรรม ฯลฯ ส่วนกลางได้จัดตั้งกระทรวงขึ้นแล้ว แต่หาได้ตั้งเจ้าหน้าที่ไปประจำด้วยไม่ และมักจะมอบให้อำเภอจัดทำในชั้นที่สุด จึงยอมไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ยิ่งในงานเทคนิคซึ่งต้องใช้วิทยาการเฉพาะ ถ้าปล่อยให้อำเภอกระทำไปตามอำนาจหน้าที่โดยชาวผู้ชำนาญการนั้น ผลได้ไม่เท่าผลเสีย

นอกจากนี้ ทางราชการส่วนกลางมักจะสั่งให้อำเภอดำเนินการกิจการใดโดยให้เสนอโครงการ แต่มิได้ดำเนินการตามโครงการนั้น เพราะเหตุไม่มีงบประมาณหรือมิได้งบประมาณไว้สำหรับงานนั้น เพียงแต่สั่งให้ทำโครงการไว้ล่วงหน้าเท่านั้น

ฉะนั้น การจะให้ดำเนินการตามโครงการใดได้เป็นผลสำเร็จ ก็ควรที่จะเตรียมงบประมาณไว้ควบคู่กันไปกับโครงการ การที่มีแต่โครงการแต่ขาดเงินและเจ้าหน้าที่ดำเนินการ โครงการอันนั้นก็เป็นแต่เพียงตัวหนังสือที่เขียนไว้บนกระดาษเท่านั้น.

ในการรักษาความสงบและการบำรุงความสุขของประชาชน ซึ่งมีวิธีการหลายอย่าง เช่น การป้องกันโจรผู้ร้าย การป้องกันอุทกภัย การปรับปรุงใหม่ จำเป็นต้องมีเครื่องมือเครื่องใช้ให้ทันสมัย และมีเจ้าหน้าที่เพียงพอ จึงจะได้ผล แต่เท่าที่ทราบกันอยู่ทั่วไปว่า อำเภอต่างๆยังขาดกำลังคนและเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานอยู่เป็นอันมาก จึงสมควรที่จะ

ปรับปรุงตัวบุคคลผู้เป็นเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์การดำเนินงานสาธารณะ และ
 อำนาจบังคับให้ได้ส่วนสมตลยกัน เพื่อให้อำเภอบริบทหน้าที่บำบัดทุกข์
 และบำรุงสุขแก่ประชาชน ให้ได้ผลดียิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เวลานี้

หอสมุดแห่งชาติ
 กรุงเทพฯ
 ๒๕๖๖